

A

ADVOCATENBLAD

Dekens kregen er een takenpakket bij. Op stap met de deken 2.0

Sluiproute richting advocatuur: stagiaire-ondernemer worden

Reconstructie: hoe de senaat bezuinigingen op bijstand hinderde

Maart 2015 | nr. 3

DE NIEUWE PRESIDENT

MAARTEN FETERIS OVER ADVOCATEN,
RECHTERS EN DE ROL VAN DE HOGE RAAD

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Niehoff Werning & Kooij
financieel adviseurs voor advocatuur en notariaat

Eenpitter?

Je doet in je eentje het werk van vijf man.
Daarin ben je geen uitzondering, want meer dan de helft van de advocatenkantoren is een eenmanszaak.

Door al die activiteiten staat het checken van je persoonlijke situatie vaak onderaan de To Do List.
Onverstandig, want juist als eenpitter ben je extra kwetsbaar. Door uitval bij ziekte bijvoorbeeld. En hoe zit het met je pensioen?
Werken is leuk, maar je wilt toch ook ooit stoppen.

Het begint met het inventariseren van de financiële risico's. Vraag advies, of nog beter; laten we samen een plan maken.

Dan hoeft dat in ieder geval niet alleen te doen...

www.nwk.nl

Robert Stiphout

REDACTIONEEL

Moszkomarketing

Rijdend door Utrecht passeert bus 51 niet minder dan zeven advocatenkantoren. Als eerste doemt Zumpolle Advocaten op. Dan schijnt de neonreclame van Ausma De Jong reizigers tegemoet, en zo verder. De advocatentour eindigt bij de gevel van Yehudi Moszkowicz – een nieuwe generatie, een nieuwe aanpak.

Pak 'm beet dertig jaar geleden waren bordjes, laat staan neonletters ondenkbaar geweest. De Ereregelen schreven de advocaat tot 1980 voor 'de opdracht van de cliënt af te wachten'. En tot 1989 aan toe verboden verordeningen het maken van reclame. Veel advocaten waren het daarmee eens. Van zaken als adverteren, werende interviews of zelfs een vermelding in de Gouden Gids kregen zij een wrange smaak in de mond. Dat was niet des advocaats.

Tijdens Advocatenblad Live! op 22 januari memoereerde jubilerend *Advocatenblad*-columnist (vijftien jaar) Matthijs Kaaks dit tijdperk van bescheidenheid. Kaaks vergeleek in zijn eerste column ooit advocaten weinig vleiend met pissebedden onder een tegel. Door interviews te geven, websites te bouwen, op televisie te verschijnen, te twitteren, te adverteren én – de jongste trend – door kennis te delen via magazine/blog/app/boek/site kropen de pissebedden de afgelopen jaren onder hun tegel vandaan de openbaarheid in. 'En dat is maar goed ook,' sprak Kaaks, voorstander van vergaande transparantie in de advocatuur.

Sinds Dirkwager met hulp van innovator Jeroen Zweers (nu Kennedy Van der Laan) door kennis te delen klanten wist te vinden en te binden, is er geen kantoor meer dat zijn neus ophaalt voor kennisdeling. Een groeiende club ziet bovendien het nut in van

marketeers, whizzkids, business developers, kortom, creatievelingen op de loonlijst. En een bescheiden, maar toenemend aantal ziet in dat het democratische bestuursmodel (met veto) van partners verlamkend werkt op snel inspelen op behoeften en wensen van cliënten.

Het is aardig om te bedenken dat de pionier van het kennis delen en publiek opzoeken de grondlegger is van de advocatendynastie die de afgelopen jaren zo onder vuur ligt. Niet Dirkwager, maar Max Moszkowicz was degene die met onder meer zijn artikelen in *De Telegraaf* als eerste het belang van (content) marketing inzag en ernaar handelde. Hij had, zegt ook Jeroen Zweers, de primeur de eerste marketeer te zijn onder advocaten. Moszkowicz, kortom, deelde al kennis voordat het kennis delen heette.

Zijn voorbeeld werd mede door Dirkwager groot en vindt inmiddels overal navolging. Dat roept een tweede gedachte op. Nu iedereen (content) marketing omarmt, is de vraag hoe je je als advocatenkantoor kunt onderscheiden. Wat is de volgende stap? Tijdens Advocatenblad Live! concludeerde *keynote speaker* Rob Wijnberg dat echte vernieuwing voortkomt uit het brein van diegene die de tijdgeest goed doorziet. Iemand dus die, zeg, inziet dat economie tegenwoordig de maat der dingen is, dat automatisering leidt tot zelflerende computeradvocaten als Ross met techniek van IBM, dat individualisering zich doorzet in het uitbesteden van werk door bedrijven aan zzp'ers. Benieuwd wie we over pakweg dertig jaar in de juridische sector aanwijzen als de pionier die als eerste kansen zag, wie, zo u wilt, de nieuwe Moszkowicz zal blijken.

Harry Veenendaal

'Rechters zijn heldhaftige hoeders van onze maatschappij'

PAG. 5

Walter Hendriksen

'We gingen samen een staatsrechtelijke looping in'

PAG. 60

10 ACTUEEL

Op de bres
voor bijstand

Zo dwong de Eerste Kamer het kabinet tot een voorlopige pas op de plaats.

26 IN BEELD

Zittingszaal
van de toekomst

De rechtspraak onthult digitale rechtszalen. Wat is er anders?

40 ACHTERGROND

Sluiproute
naar advocatuur

Een alternatieve weg naar de beroepsgroep: als stagiaire een eigen praktijk beginnen.

INTERACTIE

3 Mail, @advocatenblad, Pöll

ACTUEEL

- 4 Kort, Advocatenblad.nl
5 Citaat, Cijfers, Column Harry Veenendaal
7 Intussen op het Binnenhof
9 Gezien
12 'Wat als we de advocatuur nu moeten uitvinden?'

15 Ter zitting, Agenda
17 Lawyers for lawyers

FRISSE NEUS

18 'Het bestuursrecht is niet gemaakt voor de burger'

REPORTAGE

20 Deken 2.0 is meer dan pater familias

ANALYSE

24 Echtscheiding? Vergeet het bijzonder partnerpensioen niet

28 Vaker aan de strafbeschikkingstafel

34 Nieuwe basisprocedure onder de loep

INTERVIEW

30 'We zijn er niet om mooie theoretische arresten te schrijven'

HISTORIE

37 Canon: Oog voor historie

OPINIE

39 Families als eerste aan zet

EVEN OPFRISSEN

44 Geconcentreerd verweer in kort geding

OPINIE

45 Zet tuchtrecht in voor Wwft

MEDIATION

49 Kleine marges

PRAKTIJK

50 Alfagolgen voor advocaten

VAN DE ORDE

53 Ordeberichten

54 Transfers

58 Van de tuchtrechter

60 Ten slotte: column algemeen deken Walter Hendriksen

COLOFON

95e jaargang

Het *Advocatenblad*, het maandblad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 12 keer per jaar (elke laatste donderdag van de maand) en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De van de Nederlandse orde van advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen.

Hoofredacteur

Robert Stiphout

Redactie

Sabine Droogleeuw Fortuyn en Nathalie Gloudemans-Voogd

Advocaat-redactieleden:

Koert Boshouwers, Halime Celik, Anneke Groenewoud, Martijn Maathuis, Robert Malewicz, Christiaan Oberman, Marc Padberg, Leonie Rammeloo, Theo van Schagen, Bart van Tongeren

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Senefelder Misset, Doetinchem

Citeerwijze

Adv.bl. 2015-3, p.

Aan dit nummer
werkten mee

Willemijn Alferink, Maarten Bakker, Erik Jan Bolsius, Paula Boshouwers, Jiri Büller, Olga van Ditzhuijzen, Sjoerd van der Hucht, Sharon Kok, Franc de Korte, Dirk Kolkman, Lars Kuiper, Patrick Laan, Martin Lambregts, Kim van der Meulen, Joost Nan, Bas Martens, Tatiana Scheltema,

Trudeke Sillevius Smitt, Anja Smits, Harry Veenendaal, Jeroen Veldhuis, Marian Verburgh en René Wopereis

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op. De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)

Advertenties

Fenneke Rosier en Angela Bruins (media adviseurs)
070-378 05 62
www.sduadvertieren.nl,
sdu.advertieren@sdu.nl,
Inzendtermijn:
nr. 4, 11 maart 2015
nr. 5, 8 april 2015

Abonnementen

Per jaar: 240 euro (incl. verzend- en administratiekosten). Studenten: 99 euro. Jaarbanden: 39,95 euro (excl. verzendkosten). Alle bedragen zijn excl. btw.

Adreswijzigingen

Sdu Uitgevers klantenservice, 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service; adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl.

Bureau van de orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag Postbus 30851, 2500 GW Den Haag info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35
Helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070-335 35 54

ISSN 0165-1331

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en vervoelvoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

Omslag: Jiri Büller

HOI
KEURMERK

Nederlandsche
Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

MAIL

MENSENRECHTEN

Laat ik beginnen met u te complimenteren met zowel de inhoud als de vorm van het *Advocatenblad*. Ik bespeur het gezonde journalistieke instinct om relevant te zijn en te prikkelen.

Dat is ook nodig, want ik weet zeker dat sommige advocaten hun eigen blad nog sneller wegleggen dan de ochtendkrant. Te snel dus.

Ik heb nog een opmerking over de column van Matthijs Kaaks in het *Advocatenblad* van februari. Hij spreekt over Frankrijk als de 'bakermat van onze grondrechten'. Daar is met verwijzing naar Jonathan Israel wel wat op af te dingen, al begrijp ik de passage prima in de context van zijn betoog. Bedenk wel dat de oudste vermelding van mensenrechten niet gezocht moet worden in Frankrijk of zelfs maar Europa: daarvoor moeten we zijn bij de documenten die betrekking hebben op het formuleren van de *Declaration of Independence* van 1776, Amerika dus.

Jan de Waard, advocaat te Utrecht

WAARHEIDSVINDING

Ik lees het rechtbankverslag 'Eigen water' (*Advocatenblad* 2015-2, p. 9) en in het bijzonder de regels: 'De rechter heeft er geen boodschap aan. Het ambtsedig pv is voor hem voldoende'. Is dit een rechter in de zin van artikel 6-1° EVRM? Moet een rechter dan niet maximaal proberen aan waarheidsvinding te doen? En dan in hetzelfde nummer van het *Advocatenblad* op p. 32 over 'Ergernis nummer 8': over rechters die de materie niet begrijpen en er totaal niet mee zitten dat ze er wél over vonnissen. Ik heb ook veel van die zaken meegemaakt en ik kan er uren en uren over vertellen. Het gebeurt niet alleen in zaken als de

Schiedamse Parkmoord, de Puttense Moordzaak, de Zaanse Paskamermoord, moord op Oma Wok in Breda, de Enschedese Vuurwerkkramp, Ina Post en vele andere. Het gebeurt dus zelfs op het allerkleinste niveau, zoals ook uit 'Eigen water' blijkt.

René Polanus, advocaat te Hoofddorp

STRAFPLEITERS OPGELET (3)

In het arrest van 19 februari 2013 (ECLI:NL:HR:2013:BY5321), dat ziet op vormverzuimen in het voorbereidend onderzoek, heeft de Hoge Raad uiteengezet dat er in het strafproces nog slechts in uitzonderlijke gevallen plaats is voor bewijsuitsluiting. Enkel wanneer door het verzuim niet langer sprake is van een eerlijk proces ex artikel 6 EVRM, bij een aanzienlijke schending van een ander belangrijk strafvorderlijk voorschrift of indien uit objectieve gegevens blijkt dat het betreffende vormverzuim een structureel karakter heeft, zal bewijs mogen worden uitgesloten.

Om in kaart te brengen welke vormvoorschriften structureel worden geschonden roept het *Advocatenblad* de lezers op om ervaringen te delen. Heeft u zaken lopen of gehad waarin een vormverzuim speelde, dan horen wij graag welke schending heeft plaatsgevonden onder vermelding van parketnummer, artikelnummer en korte uitleg van de schending. Later zullen wij in dit blad de resultaten bundelen en een overzicht publiceren.

Uw reactie kunt u sturen aan: redactie@advocatenorde.nl of malewicz@cleerdin-hamer.nl onder vermelding van vormverzuimen.

*Robert Malewicz, advocaat bij
Cleerdin & Hamer Advocaten in Amsterdam
en redactielid van het Advocatenblad*

Reacties mogen in principe niet langer zijn dan 150 woorden en zijn voorzien van naam, functie en adres. Afzenders verlenen toestemming voor redigeren en openbaar maken. Adres: redactie@advocatenorde.nl

@ADVOCATENBLAD

Deze richtlijn nog niet wet, wel rechtstreekse werking ogv HvJEU. Net bij RC nav [@Advocatenblad](https://twitter.com/Advocatenblad) beroep op gedaan.

[@AHTDEHAAS](https://twitter.com/AHTDEHAAS)

Scherpe column [@MatthijsKaaks](https://twitter.com/MatthijsKaaks) over aanslag #CharlieHebdo in [@Advocatenblad](https://twitter.com/Advocatenblad) feb 2015: 'Waar blijven de advocaten? Salonhelden, dat zijn we.'

[@BorisKocken](https://twitter.com/BorisKocken)

Leuk! [@Advocatenblad](https://twitter.com/Advocatenblad) haalt het [@NOS](https://twitter.com/NOS) journaal. Wim Anker meest gewaardeerde advocaat.

[@BeensSebastian](https://twitter.com/BeensSebastian)

'[@JMVeldhuis](https://twitter.com/JMVeldhuis): Het was een leuk evenement! Volgend jaar weer? #Advolve' Wat mij betreft wel! Leuke opzet, innovatief en zeer geslaagd!

[@SanderdeLang](https://twitter.com/SanderdeLang)

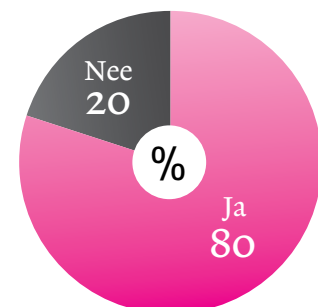
Wij zijn met het voltallige bestuur aanwezig met [@JongebalieNL](https://twitter.com/JongebalieNL) bij #Advolve [@Advocatenblad](https://twitter.com/Advocatenblad) leuk!

[@CCBokkerink](https://twitter.com/CCBokkerink)

Leuk artikel: 'Dag uurtarief, hallo alternatief' in [@Advocatenblad](https://twitter.com/Advocatenblad) 2015/2: cliënten willen vaker vooraf zekerheid over factuurbedrag #AFAs [@mjvanleeuwen](https://twitter.com/mjvanleeuwen)

POLL

Strafrechtadvocaat Nico Meijering werd gedagvaard om te getuigen in vier liquidatiezaken. Meijering protesteerde en stelde voorafgaand aan het verhoor geen antwoorden te willen geven. Vinden advocaten dat verstandig?

Geef ook uw mening op [Advocatenblad.nl](https://twitter.com/Advocatenblad).

KORT

Rechter moet afluisteren vooraf toetsen

Sabine Droogleevers Fortuyn

An het afluisteren van gesprekken en het onderscheppen van mailwisselingen tussen advocaten en hun cliënten door de Nederlandse Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (IVD) moet een rechterlijke toetsing voorafgaan. Dat bepleit de Nederlandse orde van advocaten (NOvA). Het aanhangige wetsvoorstel dat ertoe strekt dat journalisten bescherming krijgen tegen het inzetten van bijzondere bevoegdheden van de IVD, moet volgens de beroepsvereniging ook voor advocaten gelden.

Van verschillende advocaten heeft de NOvA gehoord dat zij weten of vermoeden dat telefoongesprekken die zij voeren met hun cliënten worden afgeluisterd. Daarbij worden mailwis-

selingen tussen advocaten en cliënten volgens advocaten onderschept.

De beroepsvereniging van de advocatuur wijst erop dat in procedures tegen en in onderhandelingen met de staat, advocaten door de wederpartij geconfronteerd werden met informatie waarvan de bron onduidelijk is. 'Deze advocaten hebben sterke vermoedens dat die gegevens afkomstig zijn van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten,' schrijft de NOvA. Minister Ronald Plas-

terk (BZK, PvdA) gaf onlangs toe dat de AIVD het advocatenkantoor Prakken d'Oliveira jarenlang heeft afgeluisterd. Maar Plasterk vindt het niet nodig om de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen advocaten en hun cliënten bij wet te beschermen. In intern beleid liggen al voldoende waarborgen vast, volgens Plasterk. De NOvA brengt daar tegenin dat dit beleid 'evenwel niet heeft kunnen verhinderen dat de AIVD jarenlang kon handelen op een manier die als onbehoorlijk is aangemerkt door de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.'

In Kamervragen van 18 februari vragen Tweede Kamerleden Michiel van Nispen en Ronald van Raak (beiden SP) Plasterk te reageren op het standpunt van de NOvA.

ADVOCATENBLAD.NL

BEWERKELIJKE ZAKEN Het *Advocatenblad* berichtte eerder over de steeds hogere drempels om extra uren in bewerkelijke zaken te krijgen. De Raad voor Rechtsbijstand lijkt dit nu zelf te erkennen in haar Kenniswijzer. Daarin staat namelijk dat civiele zaken niet snel bewerkelijk zijn. Tweede Kamerlid Michiel van Nispen (SP) heeft staatssecretaris Fred Teeven van Veiligheid en Justitie (WD) hier vragen over gesteld.

VERLOFSTELSEL De beperkingen tot hoger beroep in kleine strafzaken worden waarschijnlijk afgeschaft. Dat valt af te leiden uit een brief van 10 februari 2015 van het ministerie van Buitenlandse Zaken aan het VN-Mensenrechtencomité in Genève en een brief van de minister van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer. Het comité tikte Nederland op de vingers omdat het verlofstelsel in strafzaken in strijd is met het recht op hoger beroep, neergelegd in het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

BEZUINIGINGEN Staatssecretaris Fred Teeven (Veiligheid en Justitie, WD) acht een scenario waarin de helft van de sociale advocatuur binnen twee jaar geen zaken op toevoegingsbasis meer zal aannemen niet realistisch. Dat antwoordt hij op Kamervragen van Michiel van Nispen (SP).

JONGE BALIE Chantal de Blaij (Capra Advocaten) wordt de nieuwe voorzitter van de Stichting Jonge Balie Nederland (SJBN). Het College van Afgesvaardigden van de SJBN heeft haar op 25 februari benoemd tot voorzitter. Het monitoren van en meedenken over de vernieuwde beroepsopleiding voor advocaat-stagiaires is een van de speerpunten van De Blaij.

CIJFERS EN TRENDS De aantrekkende economie en private investeringen zorgen voor een lichte groei voor advocatenkantoren in 2015. De vraag naar diensten van advocaten neemt dit jaar

Richard Susskind: 'Onder indruk van vooruitgang'

volgens de Rabobank met een tot drie procent toe. Om daar optimaal profijt van te hebben, zullen advocatenkantoren wel moeten innoveren. Dat blijkt uit de *Rabobank Cijfers & Trends* van 9 februari 2015.

INNOVATIE Professor Richard Susskind was als *keynote speaker* bij het KEI-congres 'De rechtspraak van morgen' even in Nederland. De auteur van *Tomorrow's Lawyers* hamert op innovatie in de advocatuur: de juridische professie zal de komende jaren fundamenteel veranderen. Susskind is onder de indruk van de vooruitgang die hij ziet, vertelt hij het *Advocatenblad*. Toch gelooft hij dat slechts weinig advocatenkantoren hun bedrijf echt transformeren.

MEDIATION Kritische geluiden klinken vanuit het veld en de politiek over de drie mediationvoorstellen van Kamerlid Ard van der Steur (WD). Tegen de initiatiefvoorstellen zijn amendementen ingediend door de fracties van D66 en SP. Volgens de Nederlandse orde van advocaten komen de amendementen 'in samenhang bezien' de wetsvoorstellen ten goede.

> Lees meer op advocatenblad.nl en schrijf u in voor de nieuwsbrief.

CITAAT

“
U zou een
advocaat moeten
hebben
”

Rechter adviseert een licht gehandicapte vrouw met een IQ van 81 een advocaat in de arm te nemen. Daar had de winkeldiefvegge van net twintig nog niet over nagedacht (*Trouw*, 16 februari).

CIJFERS

Weinig vertrouwen

Medewerkers van het Openbaar Ministerie hebben weinig vertrouwen in de reorganisaties taakstelling/‘verplichte’ krimp en het programma OM 2020. Welke onderdelen krijgen een onvoldoende van de medewerkers?

De stelling taakstelling/‘verplichte’ krimp zie ik met vertrouwen tegemoet krijgt een:

2.9

De stelling het Programma OM 2020 zie ik met vertrouwen tegemoet scoort een:

3.1

Bron: OM-medewerkerstevredenheidsonderzoek, Justitievakbond Juvox

COLUMN

Harry Veenendaal

Rechters zijn hoeders

De vrijheid van meningsuiting heeft weinig te maken met de discussie rond de aanslagen op Charlie Hebdo en de Zweedse cartoonist Lars Vilks. Om die reden heb ik moeite met minister-president Mark Rutte (VVD) die spreekt over een ‘laffe aanval op de vrijheid van meningsuiting’ en pleit voor volledige vrijheid van meningsuiting. De cartoonkwesitie beweegt zich tussen de begrippen *kunnen*, *mogen* en de rechterlijke toets ex post.

De vraag is niet of cartoons wel of niet zijn toegestaan op grond van vrijheid van meningsuiting, maar of de desbetreffende cartoon strafbaar wordt gesteld door de rechter. Vergelijk het met iemand die valsheid in geschrifte pleegt en wordt vervolgd op grond van art. 225 Sr. Een verweer op basis van vrijheid van meningsuiting zal met hoon worden onthaald. Dit geldt mutatis mutandis voor cartoons. De vraag is niet of een cartoon gepubliceerd mag worden *vanwege* het recht op vrije meningsuiting. Immers, iedereen *kan* alles te allen tijde openbaren, of de wetgeving dit toestaat of niet. Deze toets vindt door de rechter plaats.

Art. 7 lid 1 Gw stelt dat niemand voorafgaand verlot nodig heeft om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren. De eerste zinsnede geeft het verbod op censuur weer. Dus geen ex ante toezicht op het geopenbaarde. Dit kernrecht mag alleen beperkt worden door een wet in formele zin. Het tweede deel van art. 7 lid 1 Gw omschrijft de beperking ‘behoudens

ieders verantwoordelijkheid voor de wet’. Dit geeft het ex post karakter van het systeem weer. Iedereen kan alles openbaren en achteraf vindt de rechterlijke toets plaats.

Denk aan het befaamde ‘ezelsproces’ (1968) tegen Gerard Reve. Nederland is te klein als Reve schrijft: ‘Als God zich opnieuw in het Levende Stof gevangen geeft, zal Hij als Ezel terugkeren, hoogstens in staat een paar lettergrepen te formuleren, miskend en verguisd en geranseld, maar ik zal Hem begrijpen en meteen met Hem naar bed gaan, maar ik doe zwachtels om zijn hoefjes, dat ik niet te veel schrammen krijg als hij spartelt bij het klaarkomen.’ Een recenter voorbeeld is de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam die in 2011 PVV-politicus Geert Wilders vrijspreekt omdat hij de Islam ‘fascistisch’ en de Koran een ‘islamitisch *Mein Kampf*’ noemde.

Het ex post systeem werkt in Nederland prima. In voorgaande voorbeelden wordt door de rechter slechts een inhoudelijke toets aan het materiele recht uitgevoerd (*mogen*) zonder dat inhoudelijk het recht van vrije meningsuiting ter discussie wordt gesteld (*kunnen*). Is een uiting niet toegestaan, dan volgt een sanctie. Wordt geen inbreuk vastgesteld, moet de gekwetste zich daarbij neerleggen. Door Nederlandse rechters worden zelden inbreuken vastgesteld. Om die reden zijn zij de heldhaftige hoeders van een maatschappij waarin gekwetst kan worden. Zoals het hoort. Hulde.

Aan alle deelnemers

Wim Anker verkozen tot meest gewaardeerde advocaat

Dank voor een inspirerende en interessante dag!

Gelukkige winnaar rijdt één week lang in een Jaguar!

Tot het volgende evenement?

Journalist en filosoof Rob Wijnberg zet aan tot denken

Indrukwekkend gesprek met Bart Stapert, Marielle van Essen en Sander de Lang over hun drijfveren

Tentoonstelling Law & Order met foto's Jan Banning goed bezocht

Maken van eigen covers van het Advocaatenblad een groot succes

Inspirerende masterclasses met hoge cijfers bekrond

Sponsoren pitchten hun product

Kijk op www.advocatenbladlive.nl voor een impressie van de dag

INTUSSEN OP HET BINNENHOF

Voor advocaten relevante Haagse voornemens en nieuwe wetten.

Marian Verburgh

MELDPlicht ICT-INBREUKEN

STATUS Eenieder kan tot 6 maart 2015 via internetconsultatie.nl reageren op het conceptwetsvoorstel Gegevensverwerking en meldplicht cybersecurity.

INHOUD Aanbieders van producten of diensten die van vitaal belang zijn voor de Nederlandse samenleving moeten ernstige ICT-inbreuken melden aan de minister van Veiligheid en Justitie. Dit voorstel moet worden onderscheiden van het reeds bij de Tweede Kamer aanhangige – strafrechtelijke – wetsvoorstel 34 034 tot Implementatie van de Europese richtlijn over aanvallen op informatiesystemen. Daarnaast bereidt het ministerie een Wetsvoorstel bestrijding cybercrime (computercriminaliteit III) voor.

IN WERKING Beoogd in 2016.

BESLAGVERBOD ROERENDE ZAKEN

STATUS Eenieder kan tot 15 maart via internetconsultatie.nl reageren op het conceptwetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met modernisering van de regels voor beslag (Wet modernisering beslagverbod roerende zaken).

INHOUD Verduidelijking en uitbreiding van de lijst van beslagvrije zaken. Daarnaast blijft voor mensen in een schuldbemiddelingstraject voortaan de inboedel in zijn geheel beslagvrij.

IN WERKING Beoogd in 2016.

OPHEFFING CRVB EN CBB

STATUS Eenieder kan tot 15 april 2015 via internetconsultatie.nl reageren op het conceptwetsvoorstel Splitsing RvS en opheffing CRvB en CBB.

INHOUD De taken van de Raad van State worden gescheiden en de bestuursrechtspraak wordt geconcentreerd. De Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven worden opgeheven en hun rechtsmacht gaat over naar de gerechtshoven (met de mogelijkheid van cassatieberoep bij de Hoge Raad) respectievelijk de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

IN WERKING Beoogd 1 januari 2017.

KOSTEN TUCHTRECHTSpraak NAAR ORDE

STATUS Wetsvoorstel 34 145 tot wijziging van de Advocatenwet, de Gerechtsdeurwaarderswet en de Wet op het notarisambt in verband met het doorberekenen van de kosten van toezicht en tuchtspraak aan de beroepsgroepen (Wet doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen) is op 6 februari ingediend bij de Tweede Kamer.

INHOUD De staat gaat de kosten van toezicht en tuchtspraak geheel doorberekenen aan notarissen, advocaten en gerechtsdeurwaarders. De advocatuur betaalt vanouds al een deel zelf; de kosten van de rechterlijke leden van hof en raden van discipline komen daar nu bij. Beoogde besparing voor Veiligheid en Justitie: circa 7 miljoen euro. De tuchtrechter kan de veroordeelde beroepsbeoefenaar veroordelen in de kosten die de beroepsgroep maakt voor het tuchtcollege. Het voorstel geldt niet voor de zes andere beroepen met een wettelijk geregeld tuchtrecht, waaronder de medici en de accountants. De Raad van State adviseerde het voorstel te heroverwegen, omdat er met het toezicht en tuchtrecht

ook een publiek belang is gemoeid en omdat de kosten voor de individuele beroepsbeoefenaars erg hoog worden.

IN WERKING Beoogd 1 januari 2016.

WET AUTEURSCONTRACTENRECHT

STATUS Wetsvoorstel 33 308 (Wet auteurscontractenrecht) is op 12 februari aangenomen door de Tweede Kamer en nu in behandeling bij de Eerste Kamer.

INHOUD Het exploitatiecontract wordt geregeld. Auteurs en kunstenaars krijgen recht op een redelijke vergoeding en er worden een zogenaamde bestseller bepaling en non-usus bepaling ingevoerd. Onredelijk bezwarende bedingen worden vernietigbaar en er kan een geschillencommissie worden ingesteld. De filmregeling wordt verduidelijkt. Bij amendement-Taverne is een regeling opgenomen voor open access beschikbaar stellen van wetenschappelijk werk.

IN WERKING Beoogd 1 januari 2016.

SCHEIDEN ZONDER RECHTER

STATUS Wetsvoorstel 34 118 tot Wijziging van Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten betreffende het uitspreken van de echtscheiding en ontbinding van het geregistreerd partnerschap door de ambtenaar van de burgerlijke stand (Wet scheiden zonder rechter) is op 18 december ingediend bij de Tweede Kamer.

INHOUD Echtgenoten kunnen een gezamenlijk scheidingsverzoek indienen bij een ambtenaar van de burgerlijke stand. Scheiding zonder rechter kan alleen als er geen minderjarige kinderen zijn. De mogelijkheid van echtscheiding door de rechter op gemeenschappelijk verzoek blijft bestaan.

IN WERKING Beoogd 1 januari 2016.

advertentie

‘Doe-het-zelven’ of deze keer een professioneel onderzoek?

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken actief gebruik van de kennis en expertise uit het netwerk van Grant Thornton International, gevestigd in ruim 120 landen. Wilt u meer weten? Kijk op www.gt.nl/fis

Neem contact op met één van onze forensisch specialisten:

Peter Schimmel: T 088 - 676 94 17

Mark Hoekstra: T 088 - 676 94 33

E. gtfis@gt.nl

Grant Thornton

An instinct for growth™

DASSEN & DRYKONINGEN ADVOCATEN

Dassen & Drykoningen Advocaten zoekt per 1 mei of 1 juni 2015

een advocaat medewerker (evt. gevorderd advocaat-stagiair)

ter vervanging van onze collega die met zwangerschapsverlof gaat. Zij heeft een civiele praktijk met de nadruk op huur- en arbeidsrecht. Wij bieden in eerste instantie een tijdelijk contract, maar in geval van wederzijdse tevredenheid en indien de groei van de praktijk het toelaat, zou een verlenging mogelijk aan de orde kunnen zijn.

Uw sollicitatie met cv kunt u richten aan Dassen & Drykoningen advocaten, t.a.v. mr. B.M.E. Drykoningen, Vleutenseweg 250-254 (3532 HR) in Utrecht. E-mail: drykoningen@dassendrykoningen.nl

Heeft ruimte voor een
Advocaat met eigen praktijk

om op basis van kostendeling mee samen te werken.

De voorkeur gaat uit naar een advocaat die de bestaande
- overwegend sociale - praktijk kan aanvullen.

Sticht Advocatuur is een jong advocatenkantoor zonder franje. De nadruk ligt nu op straf- en huurrecht. Het kantoor ligt aan de rand van de Utrechtse binnenstad, op korte afstand van de rechtbank, goed bereikbaar met zowel auto als openbaar vervoer.

Reacties t.a.v. M.F. van Hulst hulst@stichtadvocatuur.nl 030 2040 618

Gemeente Rotterdam

VACATURE

De gemeente Rotterdam is een dynamische gemeente met een breed scala aan juridische activiteiten.

Aanbestedingsjurist

Heeft U ruime ervaring in de commerciële advocatuur op het terrein van het aanbestedingsrecht?

Dan bieden wij u een uitdagende functie waarin u met name adviseert op het terrein van het aanbestedingsrecht en eveneens breed inzetbaar bent in de civiele praktijk.

Wij bieden u een aanstelling voor een periode van 2 jaar.

Interesse?

Voor meer informatie en uw sollicitatie voor 15 maart 2015:

<http://www.rotterdam.nl/werkenbij>

advertorial

Johannes Passion in Concertgebouw

Met € 20,- korting naar dit meesterwerk

Op **donderdag 26 maart** voert het gerenommeerde barokensemble La Petite Bande in het Concertgebouw Bach's Johannes Passion uit in de geroemde 'kleine bezetting'. Hierbij zingen de acht solisten ook de koorpartijen.

Lezers van het *Advocatenblad* krijgen € 20,- korting op deze bijzondere uitvoering. U betaalt slechts € 55,- voor rang 1 en € 59,50 voor rang 1+ (incl. drankjes). Ga naar www.barokaanbod.nl om met korting te reserveren en voor meer informatie.

GEZIEN

Het betrekkelijke recht

Openingsfilm Movies That Matter volgt advocate Paz y Paz in haar strijd tegen Guatemalaanse dictator. Zelfs de magistratuur staat er machteloos.

Hoera, de dictator is weg, eindelijk gerechtigheid! Maar hoe moeilijk de weg naar een vredige samenleving is, illustreert *Burden of Peace*, de openingsfilm van het Movies That Matter Festival. In Guatemala staat officier van justitie Claudia Paz y Paz in 2010 voor een haast onmogelijke taak. Er liggen ruim tweeduizend strafdossiers voor haar klaar, waarvan er precies nul zijn opgelost. Paz y Paz maakt schoon schip, zonder onderscheid: de ene zaak na de andere brengt ze voor de rechter, om korte metten te maken met corruptie, drugsbendes en straffeloosheid van politici.

Guatemala is een getraumatiseerd land: in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw is er flink huisgehouden door dictator Efraín Ríos Montt, die een bloedbad aanrichtte onder voornamelijk de Maya-bevolking. In totaal werden ruim tweehonderdduizend gewone burgers op gruwelijke, barbaarse wijze afgeslacht door militietroepen.

De film volgt Paz y Paz drie jaar lang tijdens haar kruistocht tegen het oude systeem, dat nog schrikbarend veel invloed heeft. Haar tegenstanders voeren campagne: 'Het kleine dikkerdje' Paz y Paz, een voormalig mensenrechtenactiviste, heeft volgens hen een ontegenzeggelijk marxistische politieke agenda.

Maar Paz y Paz houdt stug vol, en weet zelfs het oudstaatshoofd veroordeeld te krijgen voor genocide – een unicum. Terwijl de buitenwereld haar nomineert voor de Nobelprijs voor de vrede, wordt Paz y Paz in eigen land voortijdig uit haar ambt gezet en worden behaalde successen teruggedraaid.

Hoe betrekkelijk het functioneren van de rechtsstaat is, wordt in deze film angstwekkend duidelijk: zelfs de magistratuur staat machteloos tegenover politieke en economische belangen.

Olga van Ditzhuijzen

Filmfestival Movies That Matter heeft plaats van 20 tot 28 maart in Filmhuis Den Haag en Theater aan het Spui in Den Haag. De eerste twee lezers die de redactie mailen (redactie@advocatenorde.nl) met in de onderwerpregel de tekst 'movies that matter', krijgen ieder twee vrijkaarten voor het filmfestival.

Onhoudbare uitzondering

Is een opsporingsambtenaar een betere getuige dan een gewone burger? In *De waarde van de ambtsedige waarheid* (Celsus, 2014) concludeert Meike Lubbers van niet.

Unus testis, nullus testis, leert iedere rechtenstudent. Maar dit uitgangspunt gaat niet op wanneer de getuige een opsporingsambtenaar is. Het ten laste gelegde kan dan bewezen worden met het ambtsedige procesverbaal, zo is bepaald in art. 344 lid 2 van het Wetboek van Strafvordering. Meike Lubbers zoekt uit persoonlijke fascinatie in *De waarde van de ambtsedige waarheid* in hoeverre deze bepaling nog houdbaar is.

Lubbers bespreekt eerst bewijsminimumregels en gaat daarna in op de stadia van herinneren en risico's van getuigenverklaringen. Het boek werkt toe naar een conclusie die in voorgaande hoofdstukken al voelbaar is: wat Lubbers betreft moet art. 344 lid 2 Sv geschrapt worden.

Nathalie Gloudemans-Voogd

Zwarte balken

Mohamedou Ould Slahi schrijft dagboek in Guantánamo (Boekerij, 2015).

Dertien jaar zit hij nu vast zonder van misdadaad beschuldigd te zijn, vernederingen zijn zijn deel. 'We gaan dit elke dag met je doen, dag in dag uit, tot je gaat praten en je misdaden toegeeft.' De naam van de bewaker die dat tegen Mohamedou Ould Slahi zei, is onleesbaar gemaakt in *Guantánamo Dagboek*. De Amerikaanse autoriteiten plaatsten 2500 zwarte balken door het boek heen op plaatsen waar namen of andere beschrijvingen stonden. Ondanks deze censuur krijgt de lezer nog steeds een gedetailleerd beeld van de tijd die Slahi in gevangenschap doormaakt. Hoewel verificatie niet mogelijk is, roept dit eerste gepubliceerde dagboek vanuit deze uitzichtloze gevangenis confronterende vragen op.

Sabine Droogleever Fortuyn

Foto:ANP

Ivo Opstelten en Fred Teeven in de Eerste Kamer

Op de bres voor de bijstand

Onder druk van de Eerste Kamer zijn de bezuinigingen op de rechtsbijstand opeens onzeker geworden. Hoe de senatoren het kabinet tot een voorlopige pas op de plaats dwongen.

Maarten Bakker

Het is al bijzonder dat de Eerste Kamer op 13 januari debatteert over de begroting van Veiligheid en Justitie. Normaliter is deze begroting een hamerstuk voor de senatoren. Tijdens de vergadering stelt CDA-senator Hans Franken de bewindslieden voor het kabinet te vragen om meer geld voor hun departement opdat de gehele korting van 85 miljoen euro op de gesubsidieerde rechtsbijstand geschrapt kan worden. Minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten wil daar niets van weten. De regeringspartijen PvdA en VVD hebben in 2012 afgesproken dat het ministerie van Veiligheid en Justitie ook een aandeel levert in de bezuinigingstaakstelling van de coalitie. 'We voeren hier gewoon de afspraken uit die zijn gemaakt,' zegt de VVD-bewindsman. En tegen Franken: 'Ik heb weinig neiging om erg

Senator Franken:
'We gaan ervan uit dat de motie door het kabinet wordt uitgevoerd'

intensief op uw argumenten in te gaan, want die zijn zo bekend.'

Het Eerste Kamerlid laat het er niet bij zitten. Franken zorgt ervoor dat een week later, op 20 januari, zijn motie tegen de bezuiniging van 85 miljoen met een ruime meerderheid wordt aangenomen. Ook stemt Franken met zijn fractie tegen de begroting van Veiligheid en Justitie. Een ongebruikelijke stap, die andere oppositiefracties niet maken. 'We gaan ervan uit dat de motie door het kabinet wordt uitgevoerd,' verklaart SP-senator Bob Ruers. Zijn fractie, en de fracties van GroenLinks en PVV,

keuren om die reden de justitiebegroting toch goed.

De senatoren komen gedeeltelijk bedrogen uit. De bewindslieden wachten anderhalve week met hun reactie op de aangenomen motie van Franken. Op 30 januari schrijft staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven de Eerste Kamer dat hij de algemene maatregel van bestuur (AMvB) met de eerste tranche van bezuinigingen op de rechtsbijstand per 1 februari toch van kracht laat gaan. De vergoedingen van advocaten gaan omlaag, vooral voor de bewerkelijke zaken. Daarmee harkt de VVD'er dit jaar alvast 12,2 miljoen van de 85 miljoen aan bezuinigingen binnen. Wel schort hij de voorbereidingen voor verdere bezuinigingen vanaf 2016 op. Dan gaat het om een bedrag van ongeveer 73 miljoen euro. Oppositiefracties zijn gebelgd over het besluit van Teeven om de AMvB met de verlaging van de advocatenvergoedin-

gen voor 2015 toch van kracht te laten gaan. 'Ongepast, zeker omdat het om zoiets cruciaals gaat als de rechtspraak en de rechtspleging,' zegt PVV-senator én advocaat Tobias Reynaers. De Eerste Kamer schrijft de staatssecretaris op 4 februari een brief op poten, waarin wordt 'betreurd' dat de motie-Franken niet volledig is uitgevoerd. SP-senator Ruers lijkt al op oorlogspad. 'Wat ons betreft hangt de staatssecretaris een motie van wantrouwen boven het hoofd,' verklaart hij.

De fractiewoordvoerders Ard van der Steur en Jeroen Recourt van respectievelijk VVD en PvdA in de Tweede Kamer hebben dan al laten weten dat er in het kabinet toch moet worden gesproken over extra financiële middelen voor Veiligheid en Justitie, precies zoals senator Franken twee weken eerder had voorgesteld. Ze willen niet dat als de bewindslieden de bezuinigingen op de rechtsbijstand vanaf 2016 schrappen, conform de wens van de Eerste Kamer, er gesneden wordt in andere begrotingsposten van het departement. Dan zou er 73 miljoen euro weg moeten bij de politie of de terreurbestrijding, en dat vinden Van der Steur en Recourt onverantwoord.

Op 6 februari stuurt de staatssecretaris de Eerste Kamer een reactie waaruit blijkt dat hij vasthoudt aan de bezuini-

Wat levert verzet op?

Wat levert het verzet van de Eerste Kamer tegen bezuinigingen op? Senator Tineke Strik van GroenLinks meent dat de Eerste Kamer nog steeds niet heeft ingestemd met de bezuiniging van 12,2 miljoen euro op advocatenvergoedingen dit jaar. 'We kunnen het besluit misschien niet helemaal terugdraaien tot aan de ingangsdatum van 1 februari, maar misschien wel per 1 mei of 1 juni.' Ook de SP, het CDA en de ChristenUnie willen nog niet akkoord gaan met

de bezuiniging dit jaar op de advocatenvergoedingen. In elk geval heeft Teeven al beloofd om de AMvB met de kortingen in 2016 misschien weer te herzien.

Als de commissie-Wolfsen haar studie naar de rechtsbijstand heeft afgerond, zal ook blijken of Teeven zijn plan voor de invoering van een poortwachter in de rechtsbijstand in 2016 intrekt. De poortwachter zou het beroep op rechtsbijstand door een advocaat flink moeten reduceren. Een ambtenaar van het juridisch loket bekijkt eerst of een conflict niet buiten de rechter om opgelost kan worden, via alternatieve geschillenbeslechting. Teeven heeft al het nodige politieke

kapitaal gestoken in dit plan, door er enkele experimenten mee te houden.

Volgens D66-senator Marijke Scholten kan hij het toch beter intrekken. 'De poortwachter is een heel gevoelig punt voor de Eerste Kamer. Min- of onvermogen moeten eerst soebatten bij het juridisch loket of zelfs procederen om toevoeging van een advocaat te krijgen. Ik denk dat als Teeven zijn knopen telt, hij er niet mee doorgaat.' Ook senator Strik raadt Teeven aan het te annuleren. 'Hij staat misschien niet te springen om zijn voorstel in te trekken, maar wij zien het toch als een bedreiging voor de toegang tot het recht.'

ging van 12,2 miljoen euro in 2015 op de vergoedingen van advocaten. Wel laat hij weten dat de AMvB mogelijk weer gewijzigd gaat worden met ingang van het volgende begrotingsjaar. De oppositiefracties in de Eerste Kamer laten het er voorlopig even bij zitten. Ze geven het kabinet drie maanden de tijd voor een nieuw onderzoek naar de kosten van de rechtsbijstand. D66-senator Marijke Scholten had zelf immers om zo'n studie gevraagd, in een motie die op 20 januari ook was aangenomen. Op 13 februari maakt het kabinet de samenstelling van de commissie

bekend, die het onderzoek gaat uitvoeren. Voorzitter is Aleid Wolfsen, oud-rechter, voormalig PvdA-Kamerlid en oud-burgemeester van Utrecht. Een andere zwaargewicht is Erik van den Emster, voormalig voorzitter van de Raad voor de rechtspraak. De commissie-Wolfsen zal onder meer kijken naar de effecten van de korting dit jaar op de advocatenvergoeding. Als ze haar werk heeft verricht, beslist Teeven definitief over de totale bezuiniging op de rechtsbijstand. De commissie heeft tot 1 september voor haar eindadvies. Op 1 juni komt ze met een tussenstand. <<

advertenties

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

ZOEKT

een advocaat-medewerker Corporate/M&A.

Je hebt 4 tot 6 jaar aantoonbare werkervaring. Je hebt visie en bent resultaatgericht. Je hebt goede drafting skills, grondige financiële kennis, een goede beheersing van de Nederlandse en Engelse taal, en bovenal een cliëntgerichte instelling.

Wij bieden jou een plaats in ons eersteklas Corporate/M&A-team, een uitstekende beloning en volop ontwikkelingsmogelijkheden.

We ontvangen je sollicitatie graag via werkenbijdebrauw.nl

GEZOCHT
KOSTENDELER M/V

Wie heeft belangstelling om met ons de kosten en ruimte te delen in ons historische en ruime kantoorpand in De Nieuwe Stad te Amersfoort? Bel of mail ons!

Dijkstra Jager
advocaten
in strafzaken

Kleine Koppel 70,
Amersfoort
T. 033 479 08 01
dijkstra-jager.nl

‘Wat als we de advocatuur nu moeten uitvinden?’

Innovatie was het sleutelwoord van de eerste Advocatenblad Live!
Advocaten zochten en vonden inspiratie, kennis en kozen hun
meest gewaardeerde confrère: Wim Anker.

Sabine Droogleever Fortuyn
Beeld: Willemijn Alferink

Drie glimmende nieuwe Jaguars en een rode loper steken af tegen de roestige, industriële entree van De Fabrique. Binnen, in de caféruimte, hangen oude covers van het *Advocatenblad* op posterformaat: van 1918 tot nu. De grote zaal van de evenementenlocatie in Maarssen bij Utrecht is op donderdag 22 januari gevuld met ongeveer tweehonderd bezoekers, vooral advocaten. Rob Wijnberg, journalist, filosoof en oprichter van *De Correspondent*, somt de mythes op die over innovatie bestaan. Echte innovatie is volgens Wijnberg geen product van concurrerende bedrijven en innovatie is ook niet gebaat bij marktonderzoek. Innovatie geeft evenmin antwoord op problemen of behoeften van klanten. Hij haalt 's werelds eerste autofabrikant Henry Ford aan. Die stelde dat als hij klanten had gevraagd naar welk transportmiddel ze wensten, ze hadden gezegd dat ze een sneller paard wilden. ‘Innovatie is niet het aanpassen van wat je al doet om te kunnen blijven doen wat je doet,’ zegt Wijnberg. Nee, innoveren betekent echt iets totaal nieuws beginnen.

De grootste veranderingen vinden volgens Wijnberg plaats op het moment dat er iets verandert aan de manier waarop we tegen de wereld aankijken, in moreel of filosofisch opzicht. En aan de vraag waar we naartoe moeten,

Rob Wijnberg:
‘Vernieuwen begint met kijken waar we staan’

gaat volgens hem een belangrijke vraag vooraf. ‘Vernieuwen begint met kijken waar we staan. Vaak weten we dat niet precies.’

De geïndividualiseerde tijdgeest bijvoorbeeld, brengt volgens Wijnberg met zich mee dat er een grote behoefte is aan houvast, antwoorden op praktische problemen van mensen die je kunt vertrouwen. De economie op haar beurt, met haar getallen en wetten, heeft religie als maat der dingen vervangen. Wie de ontwikkelingen goed ziet, weet waar het aan ontbreekt en welke richting we op moeten gaan. Wijnberg: ‘Als de advocatuur vandaag moet worden uitgevonden, hoe zou die moeten functioneren?’

Wim Anker: meest gewaardeerde advocaat

Na Wijnbergs denkoefening interviewt dagvoorzitter Roxane van Iperen advocaten Sander de Lang, Marielle van Essen en Bart Stapert over een zaak die hun carrière bepaalde. Stapert, net geland uit Indonesië, vertelt over zijn bijstand aan Ang Kiem Soei die de zaterdag ervoor in Indonesië werd geëxecuteerd. ‘Ook na de dood ben ik nog advocaat en procesbegeleider,’ vertelt Stapert. Strafrechtadvocaat Marielle van Essen verhaalt over de damschreeuwer, de waxinelichthoudergooier en waarom ze ertoe besloot om dergelijke bijzondere zaken niet meer op zich te nemen. Letselschadeadvocaat Sander de Lang praat over de Tripoli-vliegcrash. De Lang: ‘Juist uit machtige tegenstand haal ik mijn kracht.’ Van Essen en Stapert delen deze *drive*.

Stoeptegels

De dag spiegelt zich aan het blad en dus is er ook ruimte voor adverteerders. Sponsors Uitgeverij Kluwer, Van Lanschot Bankiers, softwarefabrikant Basenet en Groenewegen en Partners Gerechtsdeurwaarders krijgen elk een minuut om hun product te pitchten. Advocaat en columnist Matthijs Kaaks sluit de ochtend af met een gesproken column. Hij schetst de manier waarop de advocatuur de afgelopen vijftien jaar met publiciteit om is gegaan. Kaaks haalt zijn eerste column in het *Advocatenblad* van mei 2000 aan: ‘Pissebedden’. ‘Ik schreef daarin dat de meeste

Filosoof en oprichter *De Correspondent*
Rob Wijnberg somt mythes over innovatie op

Voorzitter dekenberaad Bas Martens
deceerde over tucht en toezicht

Advocaten tijdens netwerkborel. Wie wilde kon
een cover met eigen portret laten maken

(Vanaf links) Advocaten Van Essen, De Lang,
dagvoorzitter Van Iperen en Stapert in gesprek

advocaten onzichtbaar hun werk deden. Als pissebedden onder een zware stoep-
tegel die zelden wordt opgelicht.' De
eenentwintigste eeuw bracht radicale
veranderingen, zegt Kaaks. 'Advocaten
publiceerden massaal hun eigen web-
site. Er kwamen lijstjes beste advocaten.
We begonnen te twitteren.' Het werk
van de advocaat is zichtbaarder dan
ooit, concludeert Kaaks. 'We zijn mis-
schien nog steeds wel pissebedden,
maar niet meer onder een stoep-
tegel.' Intussen wordt *Advocatenblad Live!*
trending topic op Twitter.

Na het middagprogramma met
inhoudelijke masterclasses over onder
meer strafrecht, arbeidsrecht, civiele
aansprakelijkheid en kennisdelen,
beantwoordt Haagse deken Bas Mar-
tens drie prangende vragen van de dag-
voorzitter over het vernieuwde toezicht
en tuchtrecht. Tussendoor kunnen de
aanwezigen plaatsnemen in de fostu-
dio om zich te laten fotograferen voor
hun eigen cover van het *Advocatenblad*.
Een cover overigens, met zelf verzon-
nen teksten. Een Amersfoortse advocaat
schrijft onder zijn portret: 'Opdat het

Matthijs Kaaks: 'We zijn misschien nog steeds pissebedden'

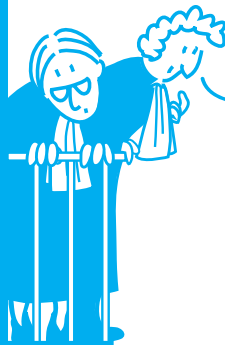
niet uit de hand escaleert'. Belangstel-
lenden kunnen bieden op beelden uit
de fotoserie *Law & Order* van fotograaf
Jan Banning.

Door middel van stemformulieren
mogen de aanwezige advocaten in
de ochtend de meest gewaardeerde
advocaat kiezen. Genomineerden
waren strafrechtadvocaat Wim Anker,
arbeidsrechtadvocaat Rogier Duk en
personen- en familierechtadvocaat
Louis Zonnenberg. Alle drie werden zij
door vakgenoten verkozen tot meest
gewaardeerde advocaat in hun rechts-
gebied tijdens een online-enquête. Uit
deze drie kiezen de aanwezige advoca-
ten Wim Anker. De meest gewaardeerde
advocaat reageert blij en aangedaan. De
prijs komt volgens hem op het juiste

moment, na een moeilijk jaar waarin
zijn 'confrère en frère' Hans Anker,
volgens Wim Anker de 'spil binnen het
kantoor', geruime tijd niet kon werken
na een ongeval. Behalve een trofee
krijgt Wim Anker, of liever zijn chauff-
feur, voor een week een gloednieuwe
Jaguar XE te leen van partner van Advoca-
tenblad *Live!* Jaguar. De autofabri-
kant geeft een tweede wagen voor een
week weg aan de gelukkige advocaat
wier visitekaartje werd geselecteerd.

Na afloop van de bekendmaking van
de meest gewaardeerde advocaat luiden
de muzikale noten van het JJ Jazz Quar-
tet de borrel in. Advocaten proosten
op de eerste opleidingspunten van het
jaar. De Friese omroep en de NOS probe-
ren intussen Wim Anker aan de lijn te
krijgen. Twitter echoot nog dagen na.
'Leuk evenement! Volgend jaar weer?'
schrijft *De Bloggende Advocaat* Jeroen
Veldhuis. 'Leuke opzet, innovatief en
zeer geslaagd!' stelt letselschadeadvocaat
Sander de Lang. Na een week een
tweet van Wim Ankers kantoorgenoot
Tjalling van der Goot: '#hetwarenze-
venmooidedagen #advolve.' <<

"HEBBEN WIJ
EIGENLIJK
EEN
ONTSNAPPINGS
CLAUSULE?"

**Je zaak op orde:
wettelijk
verplichte RI&E
in een halve dag**

€ 695,- of € 595,- voor
Balieplus leden
www.balieplus.nl

balie+
laat je advocaat zijn

KVIS
&
UREN
CATEN

Vacature

(BEGINNEND) ADVOCaat-MEDEWERKER/ GEVORDERD ADVOCaat-STAGIAIRE

V&A Advocaten is een nichekantoor gespecialiseerd in het verzekerings- en aansprakelijkheidsrecht. Onze cliënten bestaan uit (nationale en internationale) verzekeringsmaatschappijen, assurantiemakelaars en -tussenpersonen, expertisebureaus en bedrijven. Wij bieden onze cliënten betrokkenheid, kennis van zaken en hoogwaardige dienstverlening. Ons kantoor is gevestigd in het hart van Rotterdam.

Voor ons kantoor zijn wij op zoek naar een advocaat-medewerker (met 3 tot 5 jaren ervaring) of een gevorderd advocaat-stagiaire. Hij of zij zal zich gaan bezighouden met adviseren en procederen binnen het brede terrein van het verzekerings- en aansprakelijkheidsrecht.

Heb jij aantoonbare affiniteit met deze rechtsgebieden en heb je interesse in de functie, stuur dan een e-mail met een korte motivatie en je curriculum vitae naar info@va-advocaten.nl. Voor vragen bel met Lisette de Haan: 010 760 66 30. Voor meer informatie over ons kantoor zie: www.va-advocaten.nl

V&A
Advocaten

Verzekerings- en
Aansprakelijkheidsrecht

KJB Advocaten

Ervaren advocaat gezocht

KJB Advocaten te Utrecht zoekt per 1 juli 2015 een zelfstandige, ondernemende en gedreven advocaat met (bij voorkeur) eigen praktijk.

Dit ter versterking van het team van 6 advocaten. Toetreding tot de maatschap behoort (op termijn) tot de mogelijkheden.

Het kantoor heeft een goede reputatie en bestaat reeds meer dan 30 jaren. Het kantoor legt zich toe op diverse vakgebieden, zoals arbeidsrecht, gezondheidsrecht, verzekeringsrecht, onderwijsrecht, erfrecht, ondernemingsrecht, strafrecht. De praktijk is overwegend commercieel van aard; er worden in beperkte mate zaken op basis van toevoeging behandeld. De cliëntèle bestaat overwegend uit ondernemingen.

Geïnteresseerd? Neem dan contact op met mr. H.P. Verheyen of stuur meteen uw sollicitatie met CV (hpverheyen@kjbadvocaten.nl).

KJB Advocaten
Mariahoek 4
3511 LD Utrecht
Postbus 19282
3501 DG Utrecht
T 030 231 34 94
F 030 231 33 22
www.kjbadvocaten.nl

Maart
2015

TER ZITTING

Kraken

De rechter is snel klaar.

Lars Kuipers

‘Het is allemaal heel leuk bedoeld, dat digitale dossier, maar het werkt niet zo vlot,’ verzucht de politierechter. Ze tuurt ingespannen op haar scherm. ‘En dat spiegelt allemaal.’

‘Pagina 5,’ helpt de officier.

De rechter kijkt verontschuldigd de zaal in. ‘Voeger had je gewoon zo’n geel tabblaadje. Daar sloeg je het dossier open en je was in één seconde klaar.’

Maar daar heeft ze hem: de verklaring van een buurtbewoner van de Bemuurde Weerd in hartje Utrecht, die vertelt hoe hij op 24 juli 2014 een groepje mensen de voordeur van een pand zag openbreken met een eind hout. De rechter leest voor: ‘Ik stapte van de fiets en zei hen dat ze daarmee moesten stoppen, en dat ik de politie zou bellen als ze dat niet deden. Ik hoorde iemand zeggen dat ik geen recht van spreken had omdat ik rijk was.’

Ze kijkt mevrouw B. aan.

‘Volgens mij,’ zegt mevrouw B., ‘ben ik later aan komen lopen. Ik herinner me niks van een bruin voorwerp of een plank.’

‘Dus de deur was al open toen u kwam aanlopen?’

‘Bijna.’

De rechter somt op: politiemensen zagen een plank in de hal staan, het deurkozijn was versplinterd. ‘Dat doet toch vermoeden dat er iets meer nodig was dan een duwtje om die deur open te breken.’

Dan verlegt ze haar aandacht naar een andere plek in Utrecht: de Lage Noord. Daar werd mevrouw B. drie maanden later opnieuw gepakt nadat ze een pand had gekraakt. Ze was dit keer samen met een vriendin, mevrouw

D. Zij is ook verdachte, ze zit naast mevrouw B. in de zaal.

‘Mijn bedoeling was puur woonruimte zoeken voor mijn vriendin,’ zegt mevrouw D. ‘Het zag er helemaal leeg uit. Het stond echt al twee jaar leeg. We hebben de deur opengetrapt. We zijn maar twee minuten binnen geweest.’

De rechter wendt zich tot mevrouw B. ‘En wat denkt u daar nou van?’

Mevrouw B. lijkt niet onder de indruk. ‘Ik begrijp dat het strafbaar is om een pand binnen te dringen dat niet van mij is. Maar de woningnood is hoog en als zo’n pand dan al twee jaar leeg staat, denk ik: daar had iemand kunnen wonen.’

‘Nare feiten,’ vindt de officier.

‘Mevrouw B. heeft er al eerder mee te maken gehad. En ongeacht hoelang een pand leeg staat, kraken is strafbaar.’ Ze eist 500 euro boete tegen mevrouw B. en 250 euro tegen haar vriendin. ‘Ik geloof dat u zich heeft laten meeslepen in het probleem van mevrouw B.’

‘Kraken’ – de advocaat spreekt plechtig – ‘ik wist niet dat het nog bestond. Maar ik wil u toch meegeven hoe mevrouw links en mevrouw rechts er in zitten. Voor mevrouw B. was het een noodsprong, ook omdat ze niet in aanmerking komt voor antikraak. En mevrouw D. heeft zich laten meeslepen door haar vriendin.’ Hij vindt de eis van de officier tegen mevrouw B. redelijk, tegen mevrouw D. mag het van hem een ietsje minder.

De rechter is er snel klaar mee. ‘Ik vind de eis van de officier heel mild,’ zegt ze. ‘Je maakt een behoorlijke inbreuk op iemands woning. Kraken is nog maar relatief kort strafbaar, maar ik denk dat we hier over een paar jaar wel anders mee omgaan.’ Ze vonnist conform de eis.

Meer weten? Lees een langere versie van dit rechtbankverslag op advocatenblad.nl.

AGENDA

AMSTERDAM KIEST: DE EERSTE KAMER

In de aanloop naar de Provinciale Statenverkiezingen onderzoeken De Balie en *Het Parool* de Eerste Kamer. Wat worden de belangrijkste onderwerpen dit jaar? En wat zal er veranderen na de verkiezingen van 18 maart? Een gesprek over het belang van de Eerste Kamer, met onder anderen Tof Thissen (scheidend Eerste Kamerlid namens GroenLinks) en andere Eerste Kamerleden en politiek journalisten.

Datum: 1 maart, 16.00 uur.

Kijk op www.debalie.nl/agenda/ voor meer informatie.

KLEUR ERKENNEN

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) organiseert een congres over culturele diversiteit in de strafrechtstoepassing. Het congres biedt een ruime keuze aan parallelsessies waarin deskundige sprekers, zoals behandelaars en managers en andere professionals binnen het gevangeniswezen, de tbs- en jeugdsector en de (jeugd)reclassering alsook wetenschappers en beleidsmedewerkers met de deelnemers in debat gaan over dit thema.

Datum: 12 maart 2015 vanaf 10.00 tot 16.30 uur.

Deelname is gratis.

Kijk op www.rsj.nl voor meer informatie.

PIRATERIJ(BESTRIJDING)

De Vrije Universiteit Amsterdam organiseert in samenwerking met het Center for International Criminal Justice een halfdaags seminar over de Nederlandse aanpak van piraterij(bestrijding). Simon Minks (advocaat-generaal bij het ressortsparket Den Haag), Gaetano Best (adviseur van de verdediging in piraterijzaken) en Jacco Janssen (rechter bij de Rechtbank Rotterdam) gaan in op de vragen waar het Openbaar Ministerie, de advocatuur en de rechterlijke macht tegenaan lopen bij de vervolging en berechting van piraten.

Datum: 23 april 2015 vanaf 13.30 uur.

Kijk voor meer informatie op www.cicj.org.

Arslan & Ter Wee

a d v o c a t e n

Arslan & Ter Wee advocaten is een jong, dynamisch kantoor in een karakteristiek pand aan de rand van het Zwolse centrum met een bijbehorende sfeer en uitstraling. De advocaten en ondersteunende medewerkers zijn vastbesloten het succesvolle kantoor verder uit te bouwen. Er wordt hard gewerkt en kwaliteit staat hoog in het vaandel. Arslan & Ter Wee advocaten is actief betrokken bij de Zwolse samenleving. In de loop van 2015 wordt het kantoor uitgebreid met een vestiging in Meppel.

In het team wordt samengewerkt op basis van complementariteit: collega's vullen elkaar aan, zowel inhoudelijk als in persoonlijke kwaliteiten en drijfveren. Arslan & Ter Wee advocaten wil graag ervaren professionals aan zich binden om samen de toekomstdromen waar te maken.

Voor onze opdrachtgever zijn wij op zoek naar

ERVAREN ADVOCATEN

verbinding - groeiambitie - passie

Verbinding

Je streeft er naar om cliënten snel een oplossingsgericht advies te bieden. Van nature werk jij zo dat je mensen aan je bindt. Dat geldt zowel in de samenwerking met collega's en met cliënten.

Groeiambitie

Je hebt minimaal 3 jaar ervaring als advocaat en je hebt veel in je mars. Je beschikt over een gezonde dosis zelfkennis en ambitie. Wat zijn jouw toekomstdromen als professional?

Specialismen van het kantoor zijn onder andere de volgende rechtsgebieden:

**ondernemingsrecht,
arbeidsrecht,
huurrecht en
letselschade.**

Ben jij vakspecialist op één van deze gebieden? Bij Arslan & Ter Wee advocaten kun je groeien in een inhoudelijke, aansturende of ondernemende rol.

Passie

Waar ligt jouw hart? We zijn benieuwd wat jouw toegevoegde waarde kan zijn voor het kantoor. In welke rol kom jij helemaal tot je recht?

Interesse

Het werving- en selectietraject wordt begeleid door Métier BV. Interessante kandidaten worden uitgenodigd om tijdens een lunch kennis te maken met de oprichters van Arslan & Ter Wee advocaten. Testen kunnen onderdeel uitmaken van de procedure.

Als jij jezelf herkent in de beschreven cultuur van Arslan & Ter Wee advocaten, reageer dan zo spoedig mogelijk via onze site www.metier.nl. Voor vragen kun je contact opnemen met Ingobert Veen.

**VAN
BOVEN** >
ADVOCATEN

Wij zijn op zoek naar een ervaren

advocaat arbeidsrecht

bij voorkeur met een afgeronde opleiding Grotius/PALA.

We zijn een klein kantoor met informele sfeer en korte lijnen. Vanuit het historisch centrum van Middelburg werken we voor grote, professionele cliënten in een uitdagende praktijk.

Sollicitaties kunt u richten aan mr. F.T. Hiemstra,
f.hiemstra@vanbovenadvocaten.nl
en/of postbus 58, 4330 AB Middelburg.

www.vanbovenadvocaten.nl

Meer dan 25 jaar ervaring in een nieuw kantoor

Van der
Loeff familieright <-
Advocaten

mr. Clasiën van de Pas-Rutgers van der Loeff
mr. Bine Spoormans | mr. Joke Uittenhout

De Boelelaan 7 | Amsterdam | www.vanderloeff.nl

Kansrijke zaak maar geen draagvlak?

Liesker Legal gelooft dat elke zaak, waar u als advocaat achter staat, een kans verdient.

Liesker Legal neemt bij kansrijke zaken, voor alle rechtsgebieden met een vordering vanaf € 150.000, het proceskostenrisico over.

Hierdoor procederen uw cliënten kosteloos.

Wij zijn met trots marktleider in procesfinanciering.

Ceresstraat 4
4811 CC Breda
076 - 530 36 00

info@lieskerlegal.nl
www.lieskerlegal.nl

**LIESKER
LEGAL**

LAWYERS FOR LAWYERS

Saoedi-Arabië: Waleed Abu Al-Khair

Saoedische blogger Raif Badawi werd veroordeeld tot duizend zweepslagen en tien jaar celstraf. Zijn advocaat en zwager Waleed Abu Al-Khair werd vorig jaar tot vijftien jaar gevangenisstraf veroordeeld. Samar Badawi vecht voor hun vrijlating. 'De nieuwe koning moet dit probleem oplossen.'

Tatiana Scheltema

En dag voordat haar broer, blogger Raif Badawi, mogelijk weer vijftig zweepslagen krijgt toegediend, hoort Samar Badawi dat haar man, de prominente mensenrechtenadvocaat Waleed Abu Al-Khair, die een straf van vijftien jaar uitzit, is overgeplaatst van de gevangenis in hun thuisstad Jeddah naar Riad, 950 kilometer verderop in de woestijn. 'Ik vecht twee rechtszaken. Het is een beetje veel,' zegt de moeder van twee kleine kinderen.

Badawi en Abu Al-Khair ontmoetten elkaar in 2009, toen ze zijn hulp vroegen bij de rechtszaak tegen haar vader, die haar vijftien jaar lang had mishandeld. Haar vader klaagde haar aan wegens ongehoorzaamheid, waarop een rechter haar liet arresteren. Mensenrechtenadvocaat Waleed Abu Al-Khair was één van de weinigen die het voor haar opnam. 'Hij zei tegen mij: "Maar je hebt niets gedaan!" Toch werd ik gearresteerd.' Zeven maanden zat ze vast, terwijl Waleed vocht als een leeuw om haar vrij te krijgen.

Dat was heel ongebruikelijk, vertelt Badawi. 'Een man als Waleed, die in vrouwenrechten gelooft, vind je maar heel weinig. Hij is mijn held.' Giechelend: 'Dus toen zijn we getrouwd.'

Zelf werd Badawi internationaal bekend als actievoerster voor het recht van vrouwen om te mogen autorijden. Zowel de zaak van haar man als van haar broer kreeg wereldwijd aandacht: de blogger die werd veroordeeld voor

Waleed Abu Al-Khair stond blogger bij

het hosten van een site waar mensen konden schrijven wat ze wilden, en de mensenrechtenadvocaat die het opnam voor – onder andere – vrouwenrechten in zijn land. Maar waar Raif Badawi volgens 'klassiek' sharia-recht werd veroordeeld, stond Waleed Abu Al-Khair voor een speciale rechtbank en werd terrorismewetgeving toegepast.

Badawi: 'Deze wetgeving werd ingevoerd om terrorisme aan te pakken. Maar de hele wereld kan nu zien dat die wetten worden gebruikt om mensenrechtenactivisten monddood te maken. Dat heb ik vorig jaar ook gezegd tijdens een speech bij de Verenigde Naties in Genève.' Volgens de Saoedische regering zit niemand in Saoedi-Arabië om politieke redenen gevangen.

Als oprichter van de *Monitor of Human Rights in Saudi Arabia* is Waleed Abu Al-Khair een nationale beroemd-

Samar Badawi vecht nu voor vrijlating man en broer

heid. Zijn arrestatie en veroordeling zijn duidelijk bedoeld als boodschap, zegt Badawi. 'Sinds de Arabische Lente is de regering doodsbang dat mensen hun rechten opeisen. Ze zeggen ermee: pas op, als je dat doet krijg je vijftien jaar.'

Abu Al-Khair erkent de speciale rechtbank niet, en ging dus ook niet tegen de uitspraak in beroep. De mondiale aandacht voor beide zaken brengt koning Salman bin Abdul Aziz Al-Saud, opvolger van de vorige maand overleden koning Abdullah in verlegenheid, denkt Badawi. In de islamitische cultuur is niets zo erg als dat er over je wordt gepraat. 'Salman moet iets doen. Ik wil dat hij kijkt naar deze zaken zoals de rest van de wereld ernaar kijkt: dat het een grote vergissing is om mensen die opkomen voor hun rechten in de gevangenis te zetten.'

‘Het bestuursrecht is niet gemaakt voor de burger’

De Haagse strafpleiter met ‘militair DNA’ Sébas Diekstra staat niet zelden tegenover zijn voormalig werkgever: Defensie. ‘Cliënten willen zien dat je niet bang bent om tegen dat grote apparaat te schoppen.’

Erik Jan Bolsius

Beeld: Sjoerd van der Hucht

Sébas Diekstra is pas drie jaar advocaat, maar draait al een overvolle praktijk. ‘Ik ben continu bezig om zaken binnen te halen, mensen te benaderen en heb veel contact met de media.’ Normaal gesproken zal hij nooit tijdens kantoortijd een uur richting het strand wandelen, al geldt er geen aanwezigheidsplicht op kantoor. ‘Ik heb drie kleine kinderen en als ik moet kiezen, ga ik toch liever eerder naar huis.’ De Haagse strafpleiter met ‘militair DNA’ was bijna tien jaar beroepsmilitair. Nu kruist hij regelmatig de degenen met zijn oude werkgever, zoals in de ontslagzaak van marechaussees die stalen uit de snoepautomaat. Maar hij behartigt ook de belangen van bijvoorbeeld de plaatsvervangend commandant van Dutchbat tijdens het Srebrenica-debacle. Op zijn twaalfde wist hij zeker dat hij militair wilde worden, op zijn achttiende verliet hij het vwo met precies voldoende deelcertificaten om in dienst te kunnen. Eenmaal militair, studeerde hij in vier jaar rechten, tijdens avond- en nachtdiensten. Hij had geen tijd om naar college te gaan, dus studeerde hij op eigen houtje, met de in het leger geleerde discipline. ‘Terwijl andere studenten zich klem zopen, verdedigde ik het land. Ik had een aantal operationele functies,

Wie is Sébas Diekstra?

Maandelijks haalt het *Advocatenblad* een frisse neus met een advocaat om al wandelend te praten over werk en leven.

Dit keer: **Sébas Diekstra** (1980)

- 2000-2010: beroepsmilitair
- 2006-2007: officiersopleiding aan de Koninklijke Militaire Academie
- 2007-2009: afgestudeerd Nederlands Recht Open Universiteit
- 2010-2012: militair jurist
- 2011: ‘majoorscursus’ aan het Instituut Defensie Leergangen
- 2012: advocaat militair recht bij Delissen Martens
- Getrouwd, drie kinderen

was teamcommandant en werd daarna militair jurist, een soort bedrijfsjurist.’ In rechtszaken stuitte hij regelmatig op de Haagse deken Bas Martens, die hem verleidde tot een overstap naar diens kantoor, Delissen Martens advocaten.

Iedere advocaat heeft wel een grote zaak die zijn carrière tekent. Voor Diekstra dient die zich nu al aan, met de

verdediging van majoor Rob Franken, plaatsvervangend commandant van Dutchbat onder Karremans. Binnenkort besluit het hof of de Dutchbat-leiding alsnog vervolgd wordt, op verzoek van nabestaanden. ‘Zo’n zaak gaat voor een overgroot deel over militair-operationele onderwerpen. Alleen al de afkortingen die men gebruikt, de verwijzingen naar militair-operationele tactieken en commandostructuren, maar ook hoe de mannen onderling met elkaar omgaan. De Srebrenica-zaak begon met een voordracht van de nabestaanden. Ook ik denk dan: “Het zal je vader maar wezen”, maar het is niet de schuld van mijn cliënt, Mladić heeft dat bekookstofd. Je kunt het falen van de internationale gemeenschap niet afwentelen op een paar koppen.’

Diekstra is loyaal, maar ook kritisch richting Defensie. ‘Het interesseert me niet wat ze van me denken. Defensie moet tegenspraak willen. Ze zijn weinig zelfkritisch, schieten direct in de ontkenning en de verdediging. Misschien ben ik juist zo persistent omdat ik er vandaan kom. In de zaak van de snoepautomatenjongens blijven we ook doorgaan. Er wordt, zoals zo vaak, met verschillende maten gemeten. Defensie maakt onderscheid tussen degenen die

Diekstra: 'Defensie denkt te vaak in geld en capaciteit'

de snoepautomaat hadden geschud waarbij er wel iets uitviel, en zij die schudden waarbij er niets uitviel. De ene groep is ontslagen en de andere krijgt een boze brief. Zo'n groot contrast duidt op willekeur. Ik krijg dan weer de bevestiging dat het bestuursrecht niet is gemaakt voor de burger, maar voornamelijk de overheid helpt om makkelijker besluiten te nemen.'

Zijn snelle carrière verklaart hij onder andere door de niche die hij heeft gekozen. 'Er zijn niet veel specialisten militair recht. Cliënten ambiëren een advocaat die uit die wereld komt. Ze willen ook zien dat je niet bang bent om tegen dat grote apparaat te schoppen, en dat je het niet bij een schopje laat, maar dat je door blijft trappen.'

Met die vasthoudendheid vecht hij ook voor militairen die worden ontslagen omdat ze een buitenlandse partner hebben, van wie de gegevens niet gecheckt kunnen worden omdat Nederland geen samenwerkingsverband heeft met dat land. 'Daar kan ik me echt boos over maken. Dat zijn geen criminelen, maar ze worden weggezet als gevaar voor de nationale veiligheid en ontslagen.'

Ook in zijn pleidooi voor betere omgang met militairen die terugkomen van vredesmissies laat Diekstra zien dat hij niet alleen voor individuele belangen van cliënten gaat. 'Je zou iedereen uit oogpunt van veteranenzorg psychologisch moeten onderzoeken bij gedwongen ontslag. Wanneer je erachter komt dat er een relatie is tus-

sen hun gedrag en de uitzending, moet je ze beschermen. Als ze agressief zijn, of aan de drugs gaan om hun emoties te dempen, kun je daar niet enkel met een juridisch oog naar kijken en ze zomaar ontslaan. Defensie denkt te vaak in geld en capaciteit. Als je mensen de dood in de ogen laat kijken, moet je ook alles in het werk stellen om ze op te vangen.' Diekstra's bevlogenheid blijkt tot weken na de wandeling. Hij verwijst naar krantenberichten over de ontslagen militairen met buitenlandse partners en over een klacht die hij indiende omdat zijn telefoon werd afgeluisterd door de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). In beide zaken krijgt hij het gelijk aan zijn zijde. Niet door een schopje, maar door te blijven trappen. <<

Deken 2.0 is meer dan pater familias

Lokale dekens hebben er sinds 1 januari een aantal taken bij gekregen. Zo zijn ze nu toezichthouder in de zin van de Awb en Wwft. Een week lang volgde het *Advocatenblad* Paul Manning met zijn vernieuwde takenpakket als deken van Overijssel. Wat blijkt? De nieuwe Advocatenwet en de Verordening op de Advocatuur zorgden niet voor een ommezwaai. 'Het absolute omslagpunt was Docters van Leeuwen.'

Nathalie Gloudemans-Voogd

Beeld: Patrick Laan

Ik ben de taartjes vergeten!' roept Paul Manning uit tegen Cato Hamburger, zijn adjunct op het bureau van de orde in Overijssel. Het is vandaag vijf jaar geleden dat Manning deken werd en dat eerste lustrum had hij willen vieren. Toen Manning in 2010 het dekenaat aanvaardde, dacht hij goed voorbereid te zijn. Hij zat al sinds januari 2002 in de raad van toezicht, zoals het toen nog heette. Hij was er penningmeester en de laatste vier jaar waarnemend deken. Vlak na zijn aantreden realiseerde hij zich: ik weet niets.

'Veel dingen kan de deken toch niet overdragen,' constateert Manning nu. Het dekenaat is soms eenzaam, vindt hij, en het is hard werken. Toch voelt het voor Manning als een groot voorrecht om juist ook in deze periode deken te zijn. 'Er is de laatste vijf jaar veel veranderd,' zegt hij. 'Maar het wordt ook steeds leuker. Vroeger deed een deken vooral klachtbehandeling; nu gaan we veel meer naar buiten.'

Ik werd deken in een tijd dat we hier in Overijssel nog elke maand zeven beëdigingen hadden,' vertelt Manning. Toen kwam de crisis. De krimp kwam in het arrondissement. 'Nu doen we nog

Paul Manning

Geboren: 1956, Veghel
 1976-1982: Studie rechten aan de Katholieke Universiteit Nijmegen (thans Radboud Universiteit), specialisatie in vennootschapsrecht en belastingrecht
 1982-heden: Advocaat bij Benthem Gratama Advocaten, Zwolle
 2002-2010: Penningmeester raad van toezicht Zwolle-Lelystad
 2006-2010: Waarnemend deken Zwolle-Lelystad
 2010-2013: Deken in het arrondissement Zwolle-Lelystad
 2013-heden: Deken in het arrondissement Overijssel
 Gehuwd, drie dochters

maar twee keer per jaar beëdigingen.' Maar het grootste keerpunt was het onderzoek *'Het bestaande is geen alternatief. Een verkenning naar verbeteringen in het toezicht op de advocatuur'* uit 2010. 'Docters van Leeuwen,' noemt Manning het rapport, naar de hoofdauteur. 'Pas

met Docters van Leeuwen zijn we als dekens gaan nadenken over onszelf. We moesten veranderen. En dat wilden we ook doen.' Voor Docters van Leeuwen was het toezicht meer organisch, zegt Manning. 'De dekens was meer een *primus inter pares*; de *pater familias* die je voorhield: "Zeg maar 'sorry' en dan is het goed." Als één van ons op het schild staat, krijgt hij het respect van iedereen. Dat is kostbaar.' Soms is 'normoverdragend contact' effectiever dan dreigen met bevoegdheden, vindt Manning. Docters van Leeuwen suggereerde ook niet dat dit verloren moest gaan. Tegelijkertijd moest er wel iets veranderen. Docters van Leeuwen drong aan op meer harmonisatie, verdere professionalisering en meer samenwerking om de kwaliteit van het toezicht te verhogen. De nieuwe Advocatenwet en de Verordening op de Advocatuur (Voda) bevatten nu instrumenten om dat te ondersteunen.

Toezichthouder op cursus

Eerder die week zit Manning in zijn Jaguar XF. Vanuit Zwolle reist hij naar Utrecht. In het Beatrixgebouw daar krijgen dekens en medewerkers van lokale

ordes een cursus over de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Tijdens de rit belt de deken non-stop. Manning zegt dat zijn dekenaat altijd voorgaat; intussen draait hij ook nog een praktijk. Hij werkt als curator aan een groot faillissement. Uiteraard noemt hij geen namen, al is wel duidelijk om welk dossier het gaat: de lokale krant plaatst die dag een bericht over Manning en een failliete scheepswerf.

Manning meent dat er geen full-time dekens zouden moeten zijn 'als de grootte van het arrondissement het toelaat. 'Ik vind dat je moet weten hoe het er op een zitting aan toegaat. Maar in sommige grote arrondissementen kan de deken er geen praktijk op na houden.' Omdat het dekenaat steeds complexer is geworden, zou een deken ook een aantal jaar moeten aanblijven in zijn optiek. 'Degenen die fulltime dekens zijn geweest lopen dan het risico dat hun praktijk weg is en ze alles opnieuw moeten opbouwen. Als je niet alleen maar dekens wilt hebben die aan het eind van hun carrière zitten, zul je als het kan dekens moeten aanstellen die er ook nog praktijk bij houden. Anders vind je niemand die het wil doen.' Tijdens de Wwft-cursus loopt Manning af en toe weg om telefoontjes over de scheepswerf te beantwoorden.

De cursus herbergt meerdere eye-openers, onder andere over dekens als toezichthouder in de zin van de Wwft. 'Vroeger werd wel gezegd: "Bij vragen kun je altijd de deken bellen voor advies." Maar met het nieuwe takenpakket van de deken en de rol van toezichthouder is het maar de vraag of hij advies kan geven op de Wwft. Want als hij een verkeerd advies zou geven, is hij zelf het haasje,' vat Manning samen. Wat is dan de geijkte route? 'Je kunt als deken advocaten doorverwijzen naar het kenniscentrum Wwft. Of naar kantoorgenoten die er meer vanaf weten.' Eigenlijk zou iedereen die hier mee te maken heeft regelmatig een cursus

'We zijn er niet om advocaten voor het vuurpeloton te zetten, of om bonnenboekjes tevoorschijn te halen'

Wwft moeten doen, zegt Manning na afloop. 'Dus je secretaresse ook.' 'En het kan zijn dat je iets niet hoeft te melden onder de Wwft, maar wel bij de deken via afdeling 7.1 van de Voda,' vult zijn adjunct Hamburger aan. De nieuwe verordening zit er al goed in; hoofdstuk 7 gaat over de relatie tussen advocaat en cliënt. Manning haalt ondertussen een glaasje water. De griep heerst, ook bij de Overijsselse dekens. Maar tijd voor overgave is er deze week niet.

Niets zonder bureau

'Het bureau is onmisbaar voor een deken,' zegt Manning op een donderdagochtend. Toen hij in 2010 aantrad bestond het bureau uit een adjunct en een administratief medewerkster die allebei parttime werkten. 'Het bureau was te kwetsbaar,' herinnert Manning zich. Met de aanstaande fusie van arrondissementen en de aanbevelingen van Docters van Leeuwen beseften de toen-

malige adjunct Anja Roossien-Feenstra en Manning dat uitbreiding van het bureau nodig was. Cato Hamburger, die haar bureau Zutphen zag opgaan in Gelderland, stapte na de herindeling van de gerechtelijke kaart en de fusie van arrondissementen over naar Overijssel. Zij heeft daar de leiding van het bureau op zich genomen. Naast Hamburger bestaat het bureau uit twee juristen en één administratief medewerkster. Voormalig adjunct Anja Roossien-Feenstra houdt zich nu hoofdzakelijk bezig met klachtenbehandeling en adviezen. De andere juriste bereidt onder meer kantoorbezoeken voor en controleert de entreetoetsen. Manning: 'Het moet thuis goed zijn. Als het bureau niet goed functioneert, stopt alles.'

'We moeten stukken van het dekenberaad nog voorbespreken,' maant Hamburger de deken. Via de app Goodreader heeft ze Manning al de documenten gestuurd met haar eigen annotaties. Digitale post-its ploppen tevoorschijn als Manning ze aantikt op zijn iPad. Hij heeft zijn bril afgezet om ze beter te kunnen lezen. Hamburger noemt nog een paar andere punten van haar lijstje. Zo is er de kwestie van een advocaat die na herhaald verzoek nog steeds geen jaarrekeningen heeft overgelegd. Ze hebben het hier al eerder over gehad. 'Ik denk dat we dan toch maar een last onder dwangsom moeten opleggen,' stelt Manning voorzichtig voor. 'Dat moeten we dan wel goed bestuderen,'

vindt Hamburger. Het zou de eerste keer zijn dat de deken dit nieuwe middel inzet.

Binnenkort gaat hij een cursus bestuursrecht volgen; Manning is toezichthouder in de zin van de Awb, maar daar weet hij naar eigen zeggen nog bar weinig van. 'Wij hebben gelukkig een echte Awb-specialist in de raad van de orde zitten.' Zonder aarzeling gebruikt hij de nieuwe term: raad van de orde voor wat vroeger raad van toezicht was. Nu sinds 1 januari alle toezichttaken bij de deken liggen, dekte die oude naam de lading niet meer. Manning vergist zich geen enkele keer.

Verzamelen

Vroeger waren dekens vooral naar binnen gericht, weet Manning. Hij somt op: een keer per jaar overleg met de 'buurtjes', de naastgelegen arrondissementen. Twee keer per jaar een dagje uit met de dekens, maar dat was vooral een gezellige reünie 'en de volgende dag met een houten kop rondlopen'. En dan was nog één keer per jaar overleg met het bestuur van de rechtbank, met de Raad voor Rechtsbijstand en een keer praten over de beroepsopleiding. Dat was het wel. Nu zijn de contacten met de ketenpartners veel intensiever. En: het dekenberaad was nodig. Manning: 'Voordat het dekenberaad werd ingesteld was Nederland met negentien arrondissementen een lappendeken van negentien koninkrijkes en negentien wijzen van oplossen en behandelen.' Met Docters van Leeuwen kwam de omslag van 'Blijf met je fikken van mijn koninkrijk af' naar uniformiteit en harmonisatie.

Sinds 2011 komen elf dekens op maandelijks basis bij elkaar, meestal op de tweede woensdag van de maand. Ze praten over hoe ze zaken in hun arrondissementen gelijk kunnen trekken. 'Het wordt steeds moeilijker voor lokale ordes om afwijkend beleid te voeren,' zegt Manning. Daarnaast is er tijdens de bijeenkomst standaard ruimte voor

casuïstiek. 'De onderlinge contacten zijn geweldig, heel plezierig. Maar het is helaas geen feestje meer als we elkaar zien: het is echt werken. We zijn de afgelopen jaren alleen maar functioneel bezig geweest.'

Het dekenberaad is vreselijk belangrijk, vindt Manning. 'Het dekenberaad is een onmisbaar gremium voor het goed functioneren van de orde en het toezicht'. Maar iedereen moet zich wel goed realiseren dat het dekenberaad geen aparte status heeft en niet aan de bevoegdheden van de lokale raden, de algemene raad of het college van afgevaardigden kan snoepen, vindt Manning. 'Weet dat u niets bent,' hield hij zijn collega-dekens laatst nog voor tijdens de vergadering. Maar in de nieuwe Voda staat toch een artikel over het dekenberaad? 'Het is een intellectuele uitdaging om op basis daarvan het wezen van het dekenberaad vorm te geven,' glimlacht Manning.

Geen vuurpeloton

'Vroeger zag je iedereen op de jaarvergadering of in de wandelgangen,' vertelt Manning terug op het bureau van de orde. Toen hij in 1982 beëdigd werd, kende Zwolle slechts tachtig advocaten. Nu is hij deken van meer dan zevenhonderd. Dat er tegenwoordig kantoorbezoeken worden afgelegd, is eigenlijk noodzakelijk: 'Je hebt daardoor contact met mensen die je anders niet zou zien.' Manning had wel schroom voor zijn eerste kantoorbezoeken. 'Je stelt toch vragen die vrij intiem zijn. Hoe zit je praktisch in elkaar? Hoe zit het met de financiën? En met de omzet? We kijken dossiers in, van onze collega's en concurrenten. We houden er dus wel rekening mee wie waarnaartoe gaat.' Soms kan de deken beter een kantoorbezoek delegeren aan iemand van de raad, bijvoorbeeld om elke schijn van partijdigheid uit te sluiten.

Na zo'n tien keer de drempel van een kantoorbezoek over te

zijn gegaan, was Manning minder bedeesd. 'Maar die schroom zit er nog wel aan de andere kant. Over het algemeen reageert men positief als we er zijn, maar soms is er nog wel wat stugheid.' Het is dan aan Manning om te verkopen waarom hij er is in zijn visie. 'Die kantoorbezoeken zijn er om advocaten zo goed mogelijk te laten functioneren. We vragen: "Hoe kunnen we je helpen?" We zijn er niet om advocaten voor het vuurpeloton te zetten, of om bonnenboekjes tevoorschijn te halen.' Kantoren zijn vaak blij met de tips die ze krijgen. Manning kijkt bijvoorbeeld mee of advocaten afdoende verzekerd zijn en hoe opdrachtbevestigingen eruitzien. Bij kantooronderzoeken kan Manning hulp inroepen van de Unit Financieel Toezicht Advocatuur, een afdeling bij de landelijke orde. 'Een zegen,' noemt Manning de Unit FTA. 'Dat hadden we tweeënhalve jaar geleden nog niet. Bij financiële kwesties kan ik ze gewoon bellen. Als ik vraag om onderzoek te doen, dan komen ze. En ze zijn snél!'

Als er misstanden blijken te zijn, is nu de vraag: wanneer handelt een deken tuchtrechtelijk en wanneer zet hij zijn nieuwe bestuursrechtelijke bevoegdheden in? Manning weet dat dit zich nog moet wijzen. 'Je moet het ook durven doen. Soms is een vaderlijk gesprek effectiever dan zwaaien met een last onder dwangsom. Vroeger had je weinig opties als deken. Nu helpen we kantoren bijvoorbeeld ook door een coach, meestal een ouddeken, voor te stellen.' En hoe vinden advocaten dat? 'Heel wisselend, maar uiteindelijk hebben ze niet veel keuze.' Manning opereert puur vanuit de missie om het toezicht, en daarmee uiteindelijk de advocatuur, beter te maken. 'Natuurlijk lossen we problemen samen liever goedschiks op, maar als het moet: dan maar kwaadschiks.' <<

Echtscheiding? Vergeet het bijzonder partnerpensioenen niet

Niet zelden laten echtscheidingsadvocaten het bijzonder partnerpensioenen bij echtscheiding onbesproken en ongeregeld. Als gevolg daarvan neemt het aantal procedures en klachten over dit pensioen toe. Hoe dit te voorkomen?

Sharon Kok¹

Het aantal procedures en klachten met betrekking tot het bijzonder partnerpensioenen neemt toe. Het komt regelmatig voor dat de cliënt denkt dat alle pensioenaanspraken bij echtscheiding zijn uitgesloten terwijl slechts het ouderdompensioen is geregeld. Hierdoor heeft de ex-partner nog steeds aanspraak op bijzonder partnerpensioen met alle gevolgen van dien.²

Het ouderdompensioen is het pensioen dat de deelnemer opbouwt als inkomensvoorziening vanaf de pensioengerechtigde leeftijd tot het moment van overlijden. Het ouderdompensioen wordt bij echtscheiding op grond van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding verdeeld. Het partnerpensioen is het pensioen dat de deelnemer voor zijn partner opbouwt voor het geval hij eerder overlijdt dan zijn partner. Na echtscheiding wordt het tot dan toe opgebouwde partnerpensioen voor de

ex-partner omgezet in bijzonder partnerpensioen. Hierbij is dus geen sprake van verdeling zodat echtscheidingsadvocaten het bijzonder partnerpensioen bij echtscheiding vaak onbesproken en daarmee ongeregeld laten.

Na echtscheiding heeft de ex-partner van rechtswege recht op uitbetaling van een deel van het ouderdompensioen en een aanspraak op bijzonder partnerpensioen. Ten aanzien van het ouderdompensioen bepaalt de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding kort gezegd dat de ex-partner na echtscheiding de helft van het ouderdompensioen ontvangt dat de deelnemer heeft opgebouwd tijdens de huwelijkse periode. Ten aanzien van het bijzonder partnerpensioen bepaalt artikel 57 Pensioenwet dat de ex-partner na echtscheiding een aanspraak op partnerpensioen behoudt.

De hiervoor genoemde wettelijke regeling is van regeland recht. Partijen zijn dus bevoegd hier contractueel van af te wijken. Ten aanzien van het ouderdompensioen kunnen zij de toepasselijkheid van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding uitslui-

ten.³ Hiermee is echter nog geen afstand gedaan van het recht op bijzonder partnerpensioen. Van dit recht moet de ex-partner uitdrukkelijk afstand doen.

Als partijen bij echtscheiding willen afwijken van de wettelijke regeling, kunnen zij dit bijvoorbeeld in het echtscheidingsconvenant overeenkomen.⁴ Het ouderdompensioen komt in het echtscheidingsconvenant meestal wel aan bod. Het bijzonder partnerpensioen wordt daarentegen vaak niet geregeld doordat het wordt vergeten of onbesproken wordt gelaten.

Indien in het echtscheidingsconvenant geen afstand is gedaan van het bijzonder partnerpensioen geldt de wettelijke regeling en heeft de ex-partner recht op bijzonder partnerpensioen. Het komt echter voor dat de ex-partners wel de bedoeling hadden afstand te doen van het bijzonder partnerpensioen maar dat dit niet of niet juist is vastgelegd. De

¹ Sharon Kok is advocaat bij CMS Derks Star Busmann in Utrecht.

² Hetgeen ik in dit artikel behandel, geldt ook voor scheiding na geregistreerd partnerschap. Bij bijzonder partnerpensioen gelden dezelfde regels voor samenwoners indien zij als samenwoners zijn aangewezen in het pensioenreglement.

³ Daarnaast kunnen partijen een andere verhouding van de verdeling afspreken dan de standaardverhouding 50:50 of een andere periode op het te verevenen ouderdompensioen van toepassing laten zijn.

⁴ Uiteraard is het ook mogelijk dat partijen in de huwelijkse voorwaarden reeds een regeling hebben getroffen.

bepaling dat men 'over en weer afstand doet van elkaars rechten' is bijvoorbeeld niet voldoende. Indien de ex-partners daarnaast ook nog onvoldoende zijn geïnformeerd, verkeren zij ten onrechte in de veronderstelling dat met de uitsluiting van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding ook het bijzonder partnerpensioen is geregeld. De deelnemer wordt dan vervolgens onaangenaam verrast als blijkt dat de ex-partner nog steeds recht heeft op het partnerpensioen dat hij heeft opgebouwd.

Zolang de ex-partner geen afstand heeft gedaan van het bijzonder partnerpensioen zal de pensioenuitvoerder een (premiëvrije) aanspraak op bijzonder partnerpensioen voor de ex-partner reserveren. Als dat niet de bedoeling van partijen is, zal de deelnemer achteraf alsnog een afstandsverklaring van zijn ex-partner moeten verkrijgen. Dit is niet altijd eenvoudig. De ex-partners hebben geen contact meer of de ex-partner wil geen afstand meer doen. Het wordt nog gevoeliger als de deelnemer inmiddels een nieuwe partner heeft die bij gebreke van een afstandsverklaring van de ex-partner minder partnerpensioen krijgt.⁵ De gevolgen zijn discussies of zelfs gerechtelijke procedures tussen ex-partners, tussen verzekerde en pensioenuitvoerder of tussen cliënt en advocaat. Ook tuchtrechtelijke maatregelen tegen de advocaat zijn niet uitgesloten als de advocaat zijn cliënt onvoldoende heeft geïnformeerd of de wil van partijen onvoldoende heeft vastgelegd. Kortom, situaties waar niemand in terecht wil komen.

⁵ De nieuwe partner verkrijgt partnerpensioen dat is opgebouwd vanaf de datum van echtscheiding. Indien de ex-partner afstand doet van het bijzonder partnerpensioen, verkrijgt de nieuwe partner in bepaalde gevallen het partnerpensioen dat is opgebouwd tot de echtscheidingsdatum.

Gelukkig kunnen dergelijke situaties worden voorkomen door afspraken over het bijzonder partnerpensioen in alle gevallen op te nemen in het echtscheidingsconvenant, ongeacht of er afstand van wordt gedaan of niet. Op die manier wordt het bijzonder partnerpensioen ten tijde van de echtscheiding bewust besproken en kan de keuze direct worden vastgelegd in het echtscheidingsconvenant. Ook als de partners niet willen afwijken van de wettelijke regeling is het goed dit expliciet op te nemen in het echtscheidingsconvenant. Op die manier is het voor de ex-partners zelf, maar ook voor de pensioenuitvoerder duidelijk wat is afgesproken en kan de pensioenuitvoerder het partnerpensioen aan de juiste persoon toekennen.

In het echtscheidingsconvenant kan bijvoorbeeld één van de volgende clausules worden opgenomen:

- Geen afstand:
Bijzonder partnerpensioen:
'De voor en tijdens het huwelijk door de [man/vrouw] bij [naam pensioenuitvoerder(s)] opgebouwde aanspraken op partnerpensioen komen op grond van artikel 57 van de Pensioenwet geheel toe aan de [vrouw/man]. De [vrouw/man] verkrijgt daarmee een premievrije aanspraak op bijzonder partnerpensioen.'
- Beiden doen afstand:
Afstand bijzonder partnerpensioen:
'Partijen doen over en weer onherroepelijk en volledig afstand van het bijzonder partnerpensioen, voor zover opgebouwd bij [naam pensioenuitvoerder(s)] tot de datum van echtscheiding. Partijen zullen beiden medewerking verlenen aan aanvullende voorwaarden gesteld door de pensioenuitvoerder, zoals het ondertekenen van een overeenkomst of verklaring opgesteld door de pensioenuitvoerder.'

- Eén van beide ex-partners doet afstand:

Afstand bijzonder partnerpensioen:

'De man/vrouw doet onherroepelijk en volledig afstand van het bijzonder partnerpensioen dat is opgebouwd door de vrouw/man bij [naam pensioenuitvoerder(s)] tot de datum van echtscheiding. De man/vrouw zal daarbij zijn/haar medewerking verlenen aan aanvullende voorwaarden gesteld door de pensioenuitvoerder, zoals het ondertekenen van een overeenkomst of verklaring opgesteld door de pensioenuitvoerder.'

Neem vóór het ondertekenen van het echtscheidingsconvenant altijd contact op met de pensioenuitvoerder omdat sommige pensioenuitvoerders aanvullende eisen stellen, zoals bijvoorbeeld een ondertekende afstandsverklaring. Pensioenuitvoerders beschikken vaak over een standaardmodelovereenkomst of -verklaring. Daarnaast kan de pensioenuitvoerder bepaalde vragen beantwoorden en informeren over de mogelijkheden.

Kortom:

1. Verwerk de clausules in het kantoormodel van het echtscheidingsconvenant.
2. Bespreek de opties met cliënt(en).
3. Vermeld de keuze expliciet in het echtscheidingsconvenant.
4. Neem bij het opstellen van een echtscheidingsconvenant contact op met de desbetreffende pensioenuitvoerder.
5. Laat de partijen aanvullende documenten tekenen indien dat door de pensioenuitvoerder wordt geëist.

Voortaan ergonomische stoelen voor rechters, griffiers en officieren.

Het plateau waar de rechters op zitten is opnieuw opgebouwd, onder andere om kabels te herbergen.

Advocaten die stand willen pleiten kunnen het kathedr omhoog laten komen.

Achter dit klepje vinden advocaten aansluitmogelijkheden voor hun apparatuur en een stopcontact.

Met een druk op de knop bepaalt de gebruiker vrijgave van eigen stukken en beelden.

De publieke tribune
bevat grote schermen.

Zittingszaal van de toekomst

Nathalie Gloudemans-Voogd

Beeld: René Wopereis

Als advocaten digitaal moeten gaan procederen, moeten de faciliteiten er ook naar zijn. Nu de plannen voor modernisering van de rechtspraak concreter zijn, onthult de Rechtspraak ook steeds meer nieuwe digitale rechtszalen. Met papier zeulen hoeft daar niet meer: advocaten kunnen er hun eigen laptop, tablet of, met de juiste adapter, zelfs smartphone met digitaal dossier aansluiten.

In de grotere digitale zittingszalen (vaak gebruikt door de meervoudige kamer in strafzaken) beschikken alle partijen over een eigen beeldscherm. Ook zijn er grote schermen opgehangen om beelden te tonen. Er hoeft dus niet meer via de griffier een televisie geregeld te worden. De publieke tribune kan via schermen het proces volgen. Het ombouwen van deze grotere zalen behelst meer dan alleen schermen neerzetten. Elke ruimte krijgt nieuw meubilair en een nieuwe vloer. Kabels liggen in goten onder de vloerdelen, zodat draden vervangen of bijplaatsen eenvoudig gaat. Bij de opbouw is gedacht aan de akoestiek

en nagalmtijden. Griffiers kunnen in de zaal geluidsopnames maken en die gebruiken als ze verslag opstellen. Ook is het mogelijk geluidsopnames toe te voegen aan de verslaglegging van de zitting. In de kleinere zittingszalen, vaak gebruikt in civiele of bestuurszaken, zal een minder uitgebreide uitrusting aanwezig zijn. De audiovisuele apparatuur ontbreekt en de beeldschermen zullen ook niet overal staan. Wifi is wel aanwezig.

Advocaten die gebruik willen maken van een van de digitale zittingszalen die bij gerechtshoven en rechtbanken geïnstalleerd zijn, kunnen vooraf contact opnemen met het gerecht. Op dit moment heeft spir-it, het ICT-bedrijf van de Rechtspraak digitale zittingszalen opgeleverd bij de gerechtsgebouwen in Arnhem (zie foto), Nijmegen en Zutphen van het Hof Arnhem-Leeuwarden en de Rechtbank Gelderland. Daarnaast zijn er digitale zittingszalen in het gerechtsgebouw te Utrecht (Rechtbank Midden-Nederland) en het gerechtsgebouw in Leeuwarden (Hof Arnhem-Leeuwarden). Ook bij de Rechtbank Overijssel in Almelo en Zwolle en het Hof Amsterdam zijn er digitale zittingszalen. De Rechtspraak zal in 2015 nog meer rechtszalen digitaliseren.

Vaker aan de strafbeschikkingstafel

Het eerste rapport van de procureur-generaal als bedoeld in artikel 122 RO over de strafbeschikking leert dat de advocatuur vaker aan de strafbeschikkingstafel moet zitten.

Joost S. Nan¹

Sinds 1999 is de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden op grond van artikel 122 RO belast met toezicht op het Openbaar Ministerie. Dat toezicht kan worden uitgeoefend bij conflicten of incidenten, maar ook als er in bredere zin aanleiding is te veronderstellen dat het Openbaar Ministerie 'bij de uitoefening van zijn taak de wettelijke voorschriften niet naar behoren handhaaft of uitvoert'. Gekozen is inmiddels voor een thematische invulling van dat toezicht en door de procureur-generaal is op 12 januari 2015 het eerste rapport in dat kader gepresenteerd. Het rapport, getiteld 'Beschikt en gewogen. Over de naleving van de wet door het Openbaar Ministerie bij het uitvaardigen van strafbeschikkingen', is opgesteld door advocaat-generaal Geert Knigge en voormalig gerechtsauditeur C.H. de Jonge van Ellemeet en ziet op de strafbeschikking die het Openbaar Ministerie sinds enkele jaren kan uitvaardigen voor overtredingen en misdrijven met een gevangenisstraf van niet meer dan zes jaar (artikel 257a Sv).² Gekozen is voor

dit onderwerp omdat een zeer groot aantal strafzaken op die manier wordt afgedaan, terwijl er geen rechterlijke macht aan te pas komt – tenzij verzet wordt ingesteld.³ En dat gebeurt slechts mondjesmaat (zie p. 8 van het rapport en de toespraak van de procureur-generaal bij de aanbidding aan de minister van Veiligheid en Justitie).

Rapport

Aangegeven wordt door de onderzoekers dat er naar hun mening in eerste instantie vier zaakstromen zijn te ontwaren. In het peiljaar 2013 ging het om een kleine vijfenvijftigduizend zaken, verdeeld over 1) 'loopzaken' afgedaan door het parket (de klassieke zaken), 2) ZSM-zaken ('zo snel mogelijk') afgedaan door het parket, 3) afdoening loopzaken via de CVOM (Centrale Verwerking Openbaar Ministerie) en 4) ZSM-zaken afgedaan door de CVOM. Vervolgens bleek dat er nog een vijfde categorie zaken bestond, te weten feitgecodeerde zaken (vaste omschrijving door middel

van een feitcode), automatisch afgedaan door het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). In 2013 ging het in die vijfde zaakstroom om zo'n zestien duizend zaken (p. 19-20).

Door de onderzoekers is steekproefsgewijs een aantal dossiers bekeken en zijn interviews gehouden. Aan de hand van de centrale vraag 'Leeft het OM bij het uitvaardigen van de OM-strafbeschikking de toepasselijke wettelijke voorschriften na?', is aldus door hen onderzocht of 1) de uitgevaardigde strafbeschikking wettelijk toelaatbaar was, 2) het OM tot een schuldvaststelling kon komen, 3) de (wettelijke) waarborgen in acht zijn genomen, 4) de inhoud van de strafbeschikking voldoet aan de daarvoor geldende voorschriften en 5) de beschikking in de praktijk wordt uitgevaardigd door de daartoe bevoegde functionarissen.

Het zou flauw zijn alleen de knelpunten te noemen die Knigge en De Jonge van Ellemeet signaleren. Het rapport bevat namelijk ook positieve bevindingen. Zo wordt duidelijk dat via de strafbeschikking geen strafbare feiten worden afgedaan als dat wettelijk buiten het bestek van de strafbeschikking valt en evenmin worden sancties opgelegd die ontoelaatbaar zijn. Wel stuitten

1 Advocaat bij Gilhuis Advocaten te Dordrecht en universitair docent straf(proces)recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

2 Het rapport is eenvoudig te vinden via www.rechtspraak.nl/organisatie/hoge-raad.

3 De opgelegde strafbeschikking staat dan overigens zelf niet ter beoordeling van de strafrechter. De zaak gaat als gewoon rechtsgeding verder (vgl. artikel 257f Sv). De strafrecht toetst de strafbeschikking en de totstandkoming daarvan niet volgens de wetgever, zie *Kamerstukken II* 2004/05, 29 849, 3, p. 3.

de onderzoekers erop dat in bepaalde gevallen de mandatering aan de CVOM of het CJIB gebrekkig was en bevelen zij een verbetering aan. Het bleek ook dat in de vijfde zaakstroom de strafbeschikking automatisch werd uitgevaardigd door het CJIB zonder dat het dossier inhoudelijk werd getoetst. Voorgesteld wordt om de voorgeschreven beoordeling in die zaken bij de CVOM neer te leggen.

De cautie van artikel 29 Sv is op één zaak na steeds gegeven en slechts incidenteel kon niet blijken dat het recht op consultatiebijstand in acht was genomen. Als een verdachte gehoord moest worden gebeurde dat, al was de verslaglegging daarvan heel summier. Bij jeugdige verdachten kon niet altijd blijken dat in voorgeschreven gevallen een raadsman was toegevoegd en waren de ouders niet uitgenodigd voor de OM-zitting. Ook kon niet altijd blijken dat de identiteit van de verdachte grondig was vastgesteld. Het bleek dat veelal onduidelijk blijft welke functionaris de beschikking uitvaardigt, dat beschikkingen zelden worden ondertekend, dat de dagtekening vaak onjuist is (ten gunste van de verdachte, dat wel) en vaak ook geen afschrift maar een uitdraai van de beslissing wordt uitgereikt. Aanbevolen wordt dat beter te regelen, bijvoorbeeld via het digitale dossier. Van de uitreiking wordt, anders dan wettelijk is voorgeschreven, geen register bijgehouden. Als aanbeveling doen zij dat de functionaris de beschikking met naam en functie tekent en dat wettelijk wordt geregeld dat de strafbeschikking door de verantwoordelijke functionaris wordt ondertekend. Het lijkt mij inderdaad goed dat er kenbaar een 'eigenaar' aan het dossier wordt gekoppeld.

Er lijkt geen gebruik te worden gemaakt van niet-wettige bewijsmid-

delen en in het merendeel van de zaken is er voldoende wettig en toereikend bewijs voorhanden geacht om tot een schuldvaststelling te kunnen komen (ondanks soms onvolledige dossiers en niet-ondertekende processen-verbaal). Over de vraag of het bewijs overtuigend was, konden de onderzoekers zich – begrijpelijkerwijs – moeilijk uitlaten. Toch baart het wel enige zorgen dat in een aantal zaken de bewijsvoering kennelijk tekortschoot (al is niet gezegd dat dit steeds niet-reparabel zou zijn). Juist op het punt van de schuldvaststelling zou het goed zijn dat de advocatuur betrokken is bij de afdoening. De onderzoekers hebben in de onderzochte dossiers geen vervolgingsuitsluitings- of strafuitsluitingsgronden geconstateerd. En hoewel veelal een vrij summiere omschrijving van het feit wordt gegeven, bestempelen Knigge en De Jonge van Ellemeest uiteindelijk dat slechts in vier procent van de gevallen onder de maat. Bij de kwalificatie van het feit zien zij meer problemen, die is zelden correct. Bij eventuele recidive en de vraag of hetzelfde feit wordt bestraft, kan dit problemen geven.

Rol voor strafadvocatuur

Een punt waar de onderzoekers geen aandacht aan hebben kunnen besteden, is de positie van de advocatuur bij de gang van zaken rond de oplegging van de strafbeschikking in het kader van ZSM. In die keten ontbreekt vooralsnog een structurele rol voor advocaten. Het rapport vermeldt wel dat daarop veel kritiek is gekomen en maakt wat mij betreft nog eens duidelijk dat de advocatuur hierbij meer betrokken zou moeten zijn. Het is daarom goed dat nu de pilot 'ZSM en rechtsbijstand' loopt. In deze pilot krijgen aangehouden meerderjarige verdachten in de minder zware zaken waarvoor wel voorlo-

pige hechtens mogelijk is (zogenoeten 'B-zaken'), in de arrondissementen Midden-Nederland, Oost-Nederland en Rotterdam, altijd (via een videoverbinding) een advocaat te spreken en kunnen zij als het Openbaar Ministerie besluit een strafbeschikking op te leggen, zich door een advocaat laten bijstaan.⁴ Ook in bredere zin zou het goed zijn als verdachten in het traject naar de strafbeschikking, via welke van de vijf zaakstromen dan ook, van rechtsbijstand worden voorzien (dat staat ze ook vrij). Hoewel het consultatierecht veelal in acht wordt genomen en er kennelijk geen vervolgings- of strafuitsluitingsgronden over het hoofd worden gezien, valt er bij deze afdoening nog wel wat te winnen. Een verdachte zonder afdoende rechtsbijstand is natuurlijk veelal geen partij voor een functionaris van het Openbaar Ministerie. Mijn voornaamste bezwaar is erin gelegen dat er strafbeschikkingen worden opgelegd terwijl de bewijsvoering niet op orde is en dat zonder juridisch tegengeld de functionaris van het Openbaar Ministerie daar kennelijk te gemakkelijk overheen stapt. En ook bij de invulling van de sancties kunnen verdachten wel een tweede stem gebruiken. Of dat allemaal gefinancierd kan worden, is natuurlijk de vraag en een vetpot voor de (sociale) advocatuur zal het wel niet worden. Toch moet de advocaat vaker aan de strafbeschikkingstafel komen te zitten, dat heeft dit rapport in elk geval boven tafel gekregen. <<

⁴ De uitkomsten van de pilot worden in opdracht van het WODC interdisciplinair onderzocht door onderzoekers van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zie het nieuws van 27 oktober 2014 op www.politie.nl.

Maarten Feteris

- Geboren:** 1960
Burgerlijke staat: Gehuwd, drie volwassen dochters
Studies: Nederlands recht Rijksuniversiteit Leiden (1982)
Fiscaal recht Universiteit van Amsterdam (1987; cum laude)
1986–2008 Belastingadviseur PwC
1994–heden Hoogleraar Belastingrecht Erasmus Universiteit Rotterdam
2008–2013 Raadsheer in de Belastingkamer van de Hoge Raad
2011–heden Staatsraad in buitengewone dienst Raad van State
2013–2014 Vicepresident Hoge Raad
2014–heden President Hoge Raad

‘We zijn er niet om mooie theoretische arresten te schrijven’

Als hoofd belastingprocespraktijk bij PwC fungeerde Maarten Feteris als schaduwrechter. ‘Men zei daar vaak: “Wat ben je toch voorzichtig.”’ Sinds 1 november is hij president van de Hoge Raad. Naar eigen zeggen werd hij aangenomen omdat hij een bindende factor kan zijn. De nieuwe president over artikel 80a, de rol van de Hoge Raad en zichzelf.

Trudeke Sillevius Smitt

Beeld: Jiri Büller

Hij reist graag met het openbaar vervoer, dan kom je nog eens mensen tegen. Het helpt ook een klein beetje om zelf een gewoon mens te blijven. Maarten Feteris (spreek uit: Fetéris) is niet zozeer het standaard-type ‘partner bij een groot kantoor’. Toch werkte hij 22 jaar bij PwC en werd hij er hoofd van de belastingprocespraktijk. Het leidde in *NRC Handelsblad* tot een kritische kanttekening bij zijn benoeming tot president van de Hoge Raad. Een grootverdiener die multinationals de weg wees naar de weg van de minste fiscale weerstand, moest die nou president zijn? Feteris: ‘Dan vraag je eigenlijk: “Mag een belastingadviseur wel rechter zijn?” We willen als college

breed zijn samengesteld. In mijn functie bij PwC – ik werkte ook twee dagen per week als hoogleraar – wees ik mensen de weg in buitengewoon gecompliceerde wetgeving. De mogelijkheden, maar ook de verplichtingen.

Mijn ervaring is dat grote bedrijven er niet zozeer op uit zijn zo min mogelijk belasting te betalen, ze willen wortels hebben in een land waar je een goede werkrelatie kunt hebben met de overheid. Het gaat ze meer om het voorkomen van dubbele belasting. Ik fungeerde voor collega’s als klankbord, als een soort schaduwrechter: hoe liggen de kansen als dit voor de rechter komt? Dan zei men vaak: “Wat ben je toch voorzichtig.” Ik heb nooit iets geadvi-

seerd waarvan ik dacht dat het eigenlijk niet kon. En wat betreft mijn inkomsten: ik geloof niet dat er een maximum voormalig inkomen is vastgesteld voor leden van de rechterlijke macht. Als aan mijn integriteit kon worden getwijfeld, zou men mij toch ook niet voor deze functie hebben gevraagd?’

Wat waren de redenen Feteris wél te vragen? ‘Mijn gezag binnen de organisatie, de verwachting dat ik naar buiten goed duidelijk zal kunnen maken waar de Hoge Raad voor staat, en dat ik een bindende factor kan zijn. Bij dat laatste speelde een rol dat ik al enige tijd “Staatsraad in buitengewone dienst” ben.’ Feteris maakt dus deel uit van de Afdeling bestuursrechtspraak

van de Raad van State, al heeft hij nu geen tijd meer om zittingen te doen. Feteris: 'Er vindt tussen Hoge Raad en Raad van State regelmatig afstemming plaats over rechtsvragen die voor beide colleges relevant zijn. We willen dat nog intensiveren. Het zou mooi zijn als enkele leden van de Afdeling bestuursrechtspraak ook als raadsheer in buitengewone dienst zouden kunnen deelnemen aan rechtspraak van de Hoge Raad. Maar daarvoor zou wel de wet gewijzigd moeten worden.'

Kerstboom

Het is een pragmatische insteek, want eigenlijk vindt de Hoge Raad dat de rechtseenheid in het bestuursrecht het best gediend zou zijn met voltooiing van 'de kerstboom': alle bestuursgerichten onderbrengen bij de rechterlijke macht, met de Hoge Raad als cassatierichter aan de top. Alleen ligt er nu een wetsvoorstel waarin wel het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de Centrale Raad van Beroep worden opgeheven, maar waarin de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als hoogste rechter voor het 'gewone' bestuursrecht blijft bestaan. Is dat geen gemiste kans, hangt niet juist rond de Afdeling nog altijd de verdenking dat het college niet volledig onafhankelijk is van de overheid? 'Er is inderdaad een beeld dat de Raad van State meer op de overheid zou zijn gericht dan de Hoge Raad, maar uit alles waar ik mee in aanraking ben gekomen herken ik dat niet. Soms is de Hoge Raad meer burgervriendelijk, soms de Afdeling. We proberen naar elkaar toe te groeien, we komen eens per zes weken bij elkaar.'

De advocatuur zit bij die besprekingen natuurlijk niet aan tafel. Kan de advocatuur wel voldoende meepraten? Zijn zaken al achter de schermen in een informeel overleg beslist voordat een advocaat in een concrete zaak zijn mischien wel unieke argumenten op tafel heeft gelegd? Feteris: 'Dat overleg gaat vaak over concrete zaken, waarin partij-

en, advocaten en andere gemachtigden al hun argumenten kunnen aanvoeren. En advocaten kunnen rechtsvragen ook agenderen door strategisch procederen. Toen er bijvoorbeeld veel vragen waren over de fiscale aspecten van bedrijfsopvolging heeft het ministerie van Financiën met een aantal belastingadviseurs en advocaten zes zaken geselecteerd die een goed totaalbeeld gaven. Die hebben wij met voorrang behandeld om zo snel mogelijk richting te geven aan de rechtspraak. We luisteren ook naar signalen van rechtbanken dat er veel zaken spelen over een bepaald onderwerp, zoals nu over het alcoholslot. We zijn er niet om mooie theoretische arresten te schrijven, maar om problemen op te lossen waar mensen mee zitten. We spreken recht in een zaak, maar onze toegevoegde waarde bestaat uit duidelijkheid voor honderden, duizenden gevallen.'

Dat is ook het argument waarmee de Hoge Raad steeds verder beknibbelt op de tijd die wordt gestoken in zaken die evident niet tot cassatie kunnen leiden of waarin klaarblijkelijk sprake is van onvoldoende belang (artikel 80a Wet RO). Vanuit de advocatuur klinken bezorgde geluiden. De individuele rechtsbescherming zou eronder lijden. Is Feteris in dit opzicht een *hardliner*? 'Het is onterecht om van een harde lijn te spreken. Anders dan in de Verenigde Staten bijvoorbeeld, waar het hooggerechtshof zaken selecteert op het juridisch belang, dus niet eens op de kans op succes of de vraag of een rechter iets fout heeft gedaan. Wij behandelen alle zaken inhoudelijk, alleen dat oordeel wordt in die evidente zaken niet meer helemaal uitgeschreven.' En daar staat Feteris duidelijk achter. Hij wil 'met kracht voortgaan de organisatie hierop in te richten'.

Maar voor niet alle advocaten is het blijkbaar helemaal niet zo evident dat hij of zij een kansloze zaak is begonnen. Maken advocaten dan zulke verkeerde inschattingen, schiet de kwaliteit dan zo tekort? 'In civiele zaken zie

je vrij weinig artikel 80a-arresten. In strafzaken zou het de kwaliteit zeker verhogen als daar vergelijkbare eisen zouden gaan gelden voor cassatieadvocaten. Overigens hoeft een artikel 80a-beslissing niet te betekenen dat de kwaliteit onvoldoende is. Bij "evident ongegrond" kun je dat zeggen, maar bij "onvoldoende belang" maken we een weging, bijvoorbeeld dat er na verwijzing hoogstwaarschijnlijk toch niets uitkomt. Dat is vaak zo casusgebonden, het heeft voor anderen geen waarde dat per middel allemaal uit te schrijven, en dat kost bovendien veel tijd.'

Dakkapel

Hoe voorkom je dat je op die artikel 80a RO-stapel terecht komt? Feteris geeft handvatten. 'Je moet heel goed de rechtspraak bijhouden, en goed de cassatietechniek kennen. Onderscheid maken tussen feitelijke, juridische en gemengde oordelen en weten welk wapen je bij die categorieën moet inzetten. Tegen een feitelijk oordeel kun je alleen opkomen als sprake is van een motiveringsgebrek, en dan moet echt sprake zijn van een onbegrijpelijke redenering, bijvoorbeeld: het hof telt de waarde van één dakkapel tweemaal mee bij het bepalen van de WOZ-waarde. En als het gaat om gebrek aan belang: er is al een waslijst bekend aan gevallen waarin de Hoge Raad dat in beginsel aanneemt.

Vier vragen aan Feteris

BAS MARTENS, voorzitter dekenberaad NOvA:

Hebben de eisen voor de civiele cassatiebalie de kwaliteit verbeterd of was die sowieso wel goed?

Maarten Feteris:

'De kwaliteit was in civiele zaken in het algemeen al goed, maar niet iedereen was van hoog niveau. We denken al wel enig – positief – effect te zien: het aantal zaken waarin de klacht "klaarblijkelijk niet tot cassatie kan leiden" (artikel 80a Wet RO) neemt af. Maar we zitten nog in een overgangperiode. Pas nadat de "vliegurenis" ook zal zijn gaan gelden voor advocaten buiten Den Haag kunnen we een eindoordeel geven.'

BART NOOITGEDAGT, voorzitter Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten:

Strafrechtadvocaten signaleren dat lagere rechters tegen de koers van de HR in soms toch kiezen voor bewijsuitsluiting of niet-

ontvankelijkheid bij vormfouten van het OM. Hoe kijkt u tegen die 'rechterlijke ongehoorzaamheid' aan?

Maarten Feteris:

'Afwijkende opvattingen van lagere rechters kunnen de Hoge Raad stimuleren zijn eigen eerdere beslissingen kritisch te evalueren en zo nodig aan te passen. Dat gebeurde bijvoorbeeld in het tongzoenarrest (NJ 2013/437). Maar dat is toch de uitzondering die de regel bevestigt. De HR streeft naar vaste lijnen. De lagere rechter die daarvan afwijkt, lokt vrijwel altijd een voortzetting van de procedure uit waarvan de uitkomst voor- spelbaar is. Met extra kosten voor partijen, en langere onzekerheid voor alle betrokkenen.'

STEF VAN WEEGHEL, oud- advocaat, hoogleraar inter- nationaal belastingrecht en partner bij PwC:

Verwacht u dat de maatschappelijke verontwaardiging van de laatste jaren over 'agressieve belastingontwijking' door multinationals van invloed zal zijn op de rechtspraak van de Hoge Raad?

Maarten Feteris:

'Ik verwacht niet dat die verontwaardiging ertoe zal leiden dat de Hoge Raad specifiek voor deze ondernemingen een andere koers gaat varen. Als constructies inspelen op verschillen tussen fiscale wetgeving in verschillende landen ligt het voor de hand de eventuele bestrijding daarvan te laten plaatsvinden door wetgeving of verdragsafspraken.'

BART JAN VAN ETTEKOVEN, die als staatsraad én als musicus regelmatig met Maarten Feteris heeft 'gezeten':

Wat betekent pianospelen voor u?

Maarten Feteris:

'Pianospelen hoort bij mijn eerste levensbehoeften. Als ik op vakantie een paar weken niet kan spelen, mis ik dat intens en denk ik al vooruit wat ik als eerste zal spelen als ik weer thuis ben. Ontwenningverschijnselen misschien. Pianospelen brengt energie, enthousiasme in me boven. Ik speel vrijwel dagelijks, maar heb op het ogenblik weinig ruimte om nieuwe stukken in te studeren.'

Als je in zo'n geval meent dat in jouw zaak toch iets uitzonderlijks speelt, iets atypisch, dan moet je dat áánvoeren, de Hoge Raad gaat daar het dossier niet helemaal op doornemen.'

De Hoge Raad wil kansloze zaken snel afdoen om tijd voor andere zaken te maken, maar intussen daalde het aantal aangebrachte civiele zaken bij de Hoge Raad in 2013 met vijftien procent. Reden tot zorg? 'Het lastige is dat je niet weet welke zaken precies niet meer komen. Voor een deel zal het te maken hebben met de verhoging van het griffierecht. Bij handelszaken is er vast een verband met de economische crisis. We zien op dit moment verder weinig arbeidszaken, maar de herziening van het ontslagrecht per 1 juli aanstaande zal wel weer allerlei vragen gaan oproepen. Vroeger duurde het dan jaren

voordat die bij ons kwamen, maar nu de rechtbanken in civiele zaken prejudiciële vragen kunnen stellen – iets wat we graag ook bij straf- en belastingzaken willen invoeren – kan het snel gaan. Wij zien die prejudiciële vragen wel aankomen: we wonen als Hoge Raadsleden vaktechnische overleggen bij van rechtbanken en hoven.'

Ook de bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand zouden kunnen leiden tot minder zaken. Vlak voor het interview werd bekend dat staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) ondanks een motie van de Eerste Kamer de kortingen op de vergoedingen voor advocaten wil doorzetten. Feteris: 'De aangekondigde bezuinigingen zijn fors, maar wat daarvan precies de gevolgen zijn, zul je in de toekomst pas weten. Als groepen men-

sen daardoor de toegang tot het recht niet kunnen betalen, vind ik dat een punt van zorg, maar volgens het EHRM heeft de politiek de nodige vrijheid bij het inrichten van een systeem van gefinancierde rechtsbijstand.'

Zou de president, als ultieme hoeder van de rechtsstaat, zich over dit onderwerp juist niet moeten uitspreken? Dat gebeurde bij de verhoging van het griffierecht toch ook? 'Daarvan kon je bij voorbaat zeggen wat de gevolgen zouden zijn, daar was onderzoek naar gedaan. Als zeker was dat de toegang tot het recht nu door het ijs zou zakken, zou ik mijn geluid laten horen, op de manier die naar mijn inschatting het meest effectief zou zijn.'

Wanneer zou Feteris bij zijn aftreden over vijf, zes jaar zijn presidentschap beschouwen als geslaagd? 'Als men onze arresten beleeft als van hoog juridisch niveau, begrijpelijk geformuleerd, en breed toepasbaar. Dat is de basis. En als de feitenrechters ons als partner zien. Daar zijn we een eind mee op weg, maar dat wil ik verder brengen, door verder te gaan met gezamenlijke overleggen, door rechters als "stagiaires" in ons midden te hebben en naar hen te luisteren. En als de Raad van State en de Hoge Raad – dan nog de enige hoogste bestuursrechters – nóg intensiever samenwerken.'

Het klinkt niet revolutionair. En daar lijkt Feteris de man ook niet naar. Mensen die hem kennen, noemen hem hyperintelligent, vriendelijk, altijd bereid op te treden op muziekavonden en om op afscheidsfeestjes de liederen op de vleugel te begeleiden. Bij PwC wordt nog altijd met groot respect over hem gesproken. En al is hij dan belastingman, hij kon zich bij de Raad van State met veel plezier en inlevingsvermogen verdiepen in de verhitte gemoederen rond stankoverlast van een paardenbak. Een man van het harmoniemodel, zoals hij het zelf zegt. Met wie je, als je toevallig tegelijk uit de trein stapt, graag een stukje oploopt. <<

Nieuwe basisprocedure onder de loep

'Niet digitaliseren is geen optie,' zei Frits Bakker, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak. Welke gevolgen heeft dit voor het burgerlijk procesrecht?

Jeroen Veldhuis¹

Op 20 oktober 2014 is het 'Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht in verband met vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht' ingediend bij de Tweede Kamer.² Dit wetsvoorstel maakt onderdeel uit van het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak (KEI). De doelen van het wetsvoorstel zijn een versnelling en vereenvoudiging van het burgerlijk procesrecht in eerste aanleg door één vereenvoudigde basisprocedure in het leven te roepen. De verwachte effecten zijn het laagdrempelig maken van communicatie tussen partijen en de rechter en het vergroten van de toegankelijkheid van de rechtspraak dankzij de mogelijkheden van digitalisering.³ Ook de appel- en cassatieprocedures worden om die redenen op de schop genomen. Op 22 januari 2015 is het wetsvoorstel daarvoor ingediend bij de Tweede

Kamer.⁴ Regeringscommissaris Fred Hammerstein gaf op 29 januari tijdens het KEI-congres 'De rechtspraak van morgen' aan dat 'aan nieuw bewijsrecht wordt gedacht en gewerkt'.

Procesinleiding

De grootste verandering in het burgerlijk procesrecht is dat er één procesinleidend document komt in plaats van de dagvaarding en het verzoekschrift. Dit nieuwe document wordt 'de procesinleiding' genoemd.⁵ De term 'procesinleiding' is ingevoerd op advies van de Raad voor de rechtspraak, die de door de wetgever gekozen term 'verzoekschrift' te verwarrend vond.⁶ De voorwaarden die aan de procesinleiding worden gesteld, komen overeen met de vereisten die nu voor de dagvaarding gelden.⁷ De procesinleiding moet dus ook voldoen

aan de substantiërings- en de bewijsaan-drachtplicht.

In tegenstelling tot de dagvaarding moet de procesinleiding door de indiener worden ondertekend. Is er sprake van verplichte procesvertegenwoordiging, dan moet een advocaat de procesinleiding ondertekenen. In alle andere gevallen ondertekent de eiser of verzoeker of diens gemachtigde de procesinleiding.⁸ Bij de huidige verzoekschriftprocedure is dit al het geval. Met de procesinleiding kan, onder voorwaarden, gelijktijdig zowel een vordering als een verzoek worden ingediend. In dat geval zijn in beginsel de bepalingen van de vorderingsprocedure van toepassing.⁹

Aanhangig

Het geding is aanhangig vanaf de dag dat de procesinleiding is ingediend bij de rechtbank.¹⁰ Dit is een verandering ten opzichte van de dagvaardingsprocedure, waarbij het geding aanhangig is vanaf de dag van dagvaarding.¹¹

1 Jeroen Veldhuis is advocaat bij Visser & Van Solkema Advocaten in Amsterdam.

2 *Kamerstukken II*, 2014-15, 34 059.

3 Nota van toelichting bij Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht (concept), p. 1, te raadplegen op www.internetconsultatie.nl/amvbkei.

4 *Kamerstukken II*, 2014-15, 34 138.

5 Artikel 30a lid 1 Rv nieuw.

6 Brief van 14 januari 2014 aan de minister, [http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak/Wetgevingsadviezen2014/2014-01-Advies-Voorstel-tot-wijziging-van-het-Wetboek-van-Burgerlijke-Rechtsvordering-Algemene-wet-bestuursrecht.pdf](http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak/Wetgevingsadvisering/Wetgevingsadviezen2014/2014-01-Advies-Voorstel-tot-wijziging-van-het-Wetboek-van-Burgerlijke-Rechtsvordering-Algemene-wet-bestuursrecht.pdf).

7 Artikel 45 Rv en artikel 111 Rv.

8 Artikel 111 lid 4 Rv nieuw.

9 Artikel 30b Rv nieuw.

10 Artikel 125 Rv nieuw.

11 Artikel 125 lid 1 Rv.

Als moment van indiening geldt het moment dat de procesinleiding in het digitale systeem van de rechtspraak is ontvangen.¹² De indiener ontvangt automatisch een ontvangstbevestiging. Wordt er geen ontvangstbevestiging ontvangen, dan moet de indiener ervan uitgaan dat de procesinleiding niet is ontvangen.¹³ In de huidige praktijk wordt het betekenen van de dagvaarding ook gebruikt om de verjaring te stuiten. Het indienen van de procesinleiding heeft geen stuitende werking, omdat de indiening niet gericht is aan de schuldenaar, maar aan de rechter (art. 3:317 BW). De bezorging of betekening van de procesinleiding geldt als een stuitingshandeling.¹⁴

Civiele basisprocedure in eerste aanleg

De nieuwe basisprocedure geldt zowel voor zaken die thans beginnen met de betekening van een dagvaarding als voor zaken die beginnen met de indiening van een verzoekschrift.

De basisprocedure bestaat uit één schriftelijke ronde voor beide partijen, gevolgd door een mondelinge behandeling en een uitspraak. De basisprocedure kent geen tweede schriftelijke ronde van re- en dupliek, maar als het nodig is kan de rechter deze naar eigen inzicht aan de procedure toevoegen (maatwerk). Feitelijk verandert er weinig vergeleken met de huidige dagvaardingsprocedure.¹⁵

Het indienen van de procesinleiding is de eerste stap van de basisprocedure, maar daarmee is de eiser of verzoeker er nog niet. De verweerder bij een vordering – de gedaagde bestaat niet meer in het nieuwe burgerlijk procesrecht – of de belanghebbende in geval van een verzoek moet nog in kennis worden gesteld van het feit dat er een proces-

sure tegen hem aanhangig is gemaakt. Na ontvangst van de procesinleiding stelt de griffier een oproepingsbericht op en stuurt dit aan de indiener.¹⁶ Hierin wordt de procesinleiding integraal overgenomen. Voorts vermeldt het oproepingsbericht de datum van indiening, de wijze waarop verweerder in het geding dient te verschijnen, de rechtsgevolgen bij niet-verschijnen en bij te late betaling van het griffierecht. Nieuw is dat de griffier deze formaliteiten moet vermelden en niet de indiener. Dit past in het streven om de procedure laagdrempelig te maken. Eiser of verzoeker heeft vervolgens de keuze uit twee opties: hij stuurt het oproepingsbericht per post, e-mail of op een andere wijze aan zijn wederpartij (vormvrije bezorging), of hij laat het oproepingsbericht door een deurwaarder betekenen. Dat moet binnen twee weken na de indiening van de procesinleiding.¹⁷ Het is dus van belang het tijdspad in de gaten te houden en om de griffie zo nodig tot spoed te manen. Verweerder wordt opgeroepen tegen een datum die minstens vier weken en uiterlijk zes maanden na de dag van indiening van de procesinleiding ligt.¹⁸ Verschijnt de wederpartij niet nadat hij op de vormvrije wijze is opgeroepen, dan zal de rechter geen verstek verlenen, ook niet als kan worden aangetoond dat de wederpartij het oproepingsbericht heeft ontvangen. Het oproepingsbericht moet dan alsnog worden betekend binnen twee weken na de dag waarop verweerder uiterlijk in het geding had moeten verschijnen. Gebeurt dit niet, dan volgt niet-ontvankelijkheid.¹⁹ Een andere mogelijkheid is om de procesinleiding voorafgaand aan de indiening bij de rechtbank aan de wederpartij te laten betekenen. In dat geval stelt de deurwaarder het oproepingsbericht op en betekent dit aan de wederpartij. De

Spoorboekje*

MEDIO 2015: publicatie regelgeving in het *Staatsblad*.

1 JANUARI 2016: inwerkingtreding nieuwe wetgeving voor vorderingen met verplichte procesvertegenwoordiging, dat wil zeggen zaken boven 25.000 euro. Deze procedures verlopen dan verplicht digitaal.

1 JANUARI 2017: inwerkingtreding nieuwe wetgeving voor vorderingen zonder verplichte procesvertegenwoordiging: kantonzaken met een belang dat kleiner is dan 25.000 euro. Partijen zonder procesvertegenwoordiging hebben in dit soort zaken dan de mogelijkheid om digitaal te procederen; voor rechtspersonen en professioneel gemachtigden is het dan verplicht.

1 JANUARI 2018: inwerkingtreding nieuwe wetgeving voor de overige civiele zaken: verzoekprocedures bij de familierechter, de civiele rechter en de kantonrechter. Partijen zonder procesvertegenwoordiging hebben in dit soort zaken dan de mogelijkheid om digitaal te procederen; voor rechtspersonen en professioneel gemachtigden is het dan verplicht.

* De KEI-tijdlijn voor alle rechtsgebieden staat op: <http://www.rechtspraak.nl/Recht-In-Nederland/ThemaDossiers/Documents/kei-tijdlijn.pdf>.

eiser of verzoeker dient het betekende exploit en de procesinleiding direct in bij de rechtbank.²⁰ Verschijnt de wederpartij niet, dan wordt verstek verleend.

Verschijnt de verweerder in het geding, dan krijgt hij een termijn om zijn verweer in te dienen. In kantonzaken is dat vier weken en in andere zaken dan kantonzaken zes. Vaste rolzittingen worden afgeschaft en deze termijn begint op het moment dat verweerder of belanghebbende in het geding verschijnt (en dus niet op de dag waartegen hij is opgeroepen).^{21, 22} Vervolgens volgt een mondelinge behandeling, tenzij de rechter op verlangen van of met instemming van partijen de mondelinge

12 Artikel 30d lid 1 Rv nieuw.

13 Nota van toelichting bij Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht (concept), p. 7.

14 *Kamerstukken II*, 2014-15, 34 059, nr. 3, p. 93-94.

15 Artikel 132 lid 1 en 2 Rv.

16 Artikel 111 lid 1 Rv nieuw.

17 Artikel 112 lid 1 Rv nieuw.

18 Artikel 30a lid 3 sub c Rv nieuw.

19 Artikel 112 lid 2 en 3 Rv nieuw.

20 Artikel 113 Rv nieuw.

21 Artikel 114 Rv nieuw.

22 Artikel 30i Rv nieuw juncto artikel 111 lid 2 sub c Rv nieuw.

behandeling achterwege laat.²³ Hierna doet de rechter uitspraak. De rechter kan ook mondeling uitspraak doen tijdens of na de mondelinge behandeling. Voorwaarde daarvoor is dat alle partijen op de mondelinge behandeling zijn verschenen.²⁴ Tenzij mondeling uitspraak wordt gedaan, doet de rechter binnen vier weken (kantonzaken) of zes weken (andere zaken) na de mondelinge behandeling schriftelijk uitspraak. Slechts in bijzondere gevallen kan de rechter deze termijnen verlengen.²⁵ Uit de memorie van toelichting blijkt dat deze ‘bijzondere gevallen’ niet zo bijzonder zijn: ‘De termijn van zes weken zal niet in alle gevallen haalbaar zijn, gezien de grote diversiteit in omvang en complexiteit van zaken en de fluctuatie in de instroom van zaken.’²⁶ Het staat de rechter vrij om af te wijken van de basisprocedure als de situatie daarom vraagt. Hij kan dus maatwerk leveren door bijvoorbeeld het inlassen van een extra schriftelijke ronde, een extra mondelinge behandeling of verlenging van termijnen.²⁷

Griffierecht

Het principe van heffing aan de poort wordt gehandhaafd. Nu is eiser in de dagvaardingsprocedure pas griffierecht verschuldigd na de eerste zitting, maar dat gaat veranderen. Het griffierecht is verschuldigd vanaf de indiening van de procesinleiding en verweerders en belanghebbenden zijn griffierecht verschuldigd vanaf het moment dat zij in de procedure verschijnen.²⁸ Griffierecht moet binnen vier weken na indiening of verschijning worden betaald. De dag van indiening of verschijning telt niet mee voor deze termijn.²⁹ Voor verzoekschriftprocedures verandert er niets. Mocht eiser de zaak intrekken voordat

verweerder in de procedure is verschenen of uiterlijk in de procedure had kunnen verschijnen, dan is eiser twee derde deel van het griffierecht verschuldigd. Is het griffierecht al betaald, dan wordt twee derde deel teruggestort. Is nog niet betaald, dan zal eiser een derde deel moeten betalen.³⁰ In eerste instantie zou eiser het volledige griffierecht verschuldigd zijn, maar na advies van de Adviescommissie voor burgerlijk procesrecht is de minister hier (deels) op teruggekomen.³¹

Digitaal procederen

In beginsel worden procespartijen verplicht om digitaal te procederen. Dit geldt niet voor natuurlijke personen, voor de informele vereniging waarvan de statuten niet zijn opgenomen in een notariële akte en voor een vennootschap of entiteit naar buitenlands recht. Zij kunnen kiezen of ze op papier of digitaal willen procederen. Worden zij bijgestaan door een professioneel rechtsbijstandverlener, dan geldt voor hen ook de verplichting om digitaal te procederen.³² Wordt ten onrechte een papieren procesinleiding ingediend, dan wordt de indiener niet-ontvankelijk verklaard, tenzij ‘redelijkerwijs niet kan worden geoordeeld dat de indiener in verzuim is geweest’.³³ De procesinleiding moet worden ondertekend door eiser of verzoeker of hun advocaat of gemachtigde. In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, moet de advocaat de procesinleiding ondertekenen. Omdat de eiser of verzoeker de procesinleiding langs elektronische weg moet indienen, zal de ondertekening digitaal moeten gebeuren. Niet iedereen heeft zomaar toegang tot elk dossier. Daarom moet met voldoende betrouwbaarheid kunnen worden vastgesteld dat degene die

toegang wenst te krijgen, ook is wie hij zegt te zijn. Om toegang te krijgen tot het digitale systeem moet worden ingelogd op een wijze die dit voldoende waarborgt, zoals – net als bij de eKantonrechter – inloggen met DigiD, eHerkenning of Advocatenpas. Heeft de gebruiker ingelogd, dan kan hij alleen de dossiers inzien waaraan hij is gekoppeld.³⁴ Het digitale systeem registreert wie er ingelogd heeft in een dossier en wie welk bericht heeft ingediend. Is een stuk langs elektronische weg ingediend in het digitale systeem van de gerechten, dan geldt dit als zijnde ondertekend.³⁵ Het is niet mogelijk om een ingescand processtuk met natte handtekening in te dienen.

Gefaseerde invoering

De verplichting om digitaal te procederen wordt gefaseerd ingevoerd. Niet alleen qua rechtsgebieden, maar ook qua rechtbanken. De eerste fase van het digitaal procederen treedt – als het goed is – op 1 januari 2016 in werking. Deze ziet op vorderingen met verplichte procesvertegenwoordiging met een geldelijk belang van meer dan 25.000 euro, niet zijnde aardzaken. Het is nog niet bekend welke rechtbanken het spits afbijten.

Tot slot

Er gaat het nodige veranderen voor rechtshulpverleners, zowel qua procesregels als de manier van procederen (digitaal). Het kan zijn dat de streefdatum van 1 januari 2016 niet wordt gehaald. Maar welke tegenslagen en vertragingen er ook volgen, het project KEI gaat door. ‘Niet digitaliseren is geen optie,’ aldus Frits Bakker, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak tijdens het KEI-congres. <<

23 Artikel 30j lid 1 en 6 Rv nieuw.

24 Artikel 30p Rv nieuw.

25 Artikel 30q Rv nieuw.

26 *Kamerstukken II*, 2014–15, 34 059, nr. 3, p. 76.

27 Artikel 30o Rv nieuw.

28 Artikel 3 lid 3 Wgbz nieuw.

29 Hoge Raad 29 april 2011, ECLI:NL:HR:BQ3006.

30 *Staatscourant* 3 februari 2015, nr. 2762, p. 2.

31 *Kamerstukken II*, 2014–15, 34 059, nr. 3, p. 47.

32 Artikel 30c lid 1 en 4 Rv en artikel 8 Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht (concept).

33 Artikel 30c lid 8 Rv nieuw.

34 Nota van toelichting bij Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht (concept), p. 4.

35 Artikel 30c lid 3 Rv nieuw.

Oog voor historie

Johannes van Kuyk stond aan de wieg van het *Advocatenblad* en het *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*. Hij blies leven in rechtshistorie en vereeuwigde de levens van juristen om hem heen.

Robert Stiphout

Johannes van Kuyk
(1883-1949)

Wie schrijft, die blijft. Maar dat spreekwoord gaat niet op voor de allereerste hoofdredacteur van het *Advocatenblad* mr. Johannes (Jan) van Kuyk (1883-1949). Zijn eigen blad meldde het heengaan van Van Kuyk in 1949 slechts summier en in het *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, het andere blad waaraan Van Kuyk aan de wieg stond, moest hij zijn necrologie delen met een andere gestorven jurist. Positief was wel dat het de grote Eduard Meijers was, de grondlegger van het huidige Burgerlijk Wetboek, die zich verwaardigde om Van Kuyks necrologie te schrijven. En buiten de 'necro's'? Daarbuiten is het stil rond Van Kuyk. Het Nationaal Archief, de Koninklijke Bibliotheek; er is geen snippetje over het juridische leven van Van Kuyk te vinden.

Wel is bekend dat Johannes van Kuyk werd geboren op 28 december 1883 in Vrijenban, vlak bij Delft. Als jongeman studeerde hij in Leiden rechtsgeschiedenis bij rechtshistoricus Fockema Andreae (1844-1921), de eerste op de leerstoel 'het oud-vaderlandsche recht en zijne geschiedenis'. Van Kuyks drijfveer bij zijn studiekeuze zou volgens Meijers de 'verwaarloosde geschiedenis van het procesrecht' zijn geweest. Van Kuyk promoveerde uiteindelijk op historische beschouwingen op het terrein van de gedaagde.

Na zijn promotie in 1908 werkte Van Kuyk tot 1913 als substituut-griffier bij de Haagse arrondissementsrechtbank. Al

die tijd bleef hij publiceren over rechtshistorische onderwerpen, zoals het privaatrecht in de zeventiende en achttiende eeuw. Bovendien was hij secretaris van de in 1912 door de Nederlandsche Juristenvereniging ingestelde Commissie voor gebreken van de Nederlandse rechtstaal. In 1916 publiceerde deze Commissie een verslag met woordenlijst.

Toen Fockema Andreae in 1914 zeventig jaar werd, was Van Kuyk de aangewezen opvolger. Maar Van Kuyk bedankte om persoonlijke redenen. Kort na de afwijzing zei Van Kuyk zijn baan als substituut-griffier op en vestigde zich in Den Haag als advocaat, waar hij een drukke cassatiepraktijk zou opbouwen.

Intussen bleef de belangstelling voor rechtsgeschiedenis. Van Kuyk bemoeide zich bijvoorbeeld met de oprichting van het *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, waar hij als enige oprichter met een wetenschappelijke scholing tot rechtshistoricus uitgroeide tot drijvende kracht.

Vanaf schoof Van Kuyk voetje voor voetje uit de juridische sector. Hij stapte uit de redactie van het *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, was al weg bij het *Advocatenblad* en trok zich terug als advocaat.

Van Kuyk koos voor een tweede carrière, maar dan één in de museumwereld en de penningkunde. Hij schreef standaardwerken als de *Geschiedenis van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden stenen* (Den Haag, 1946) en fungeerde als voorzitter van de monumentenraad en voorzitter van een commissie die over de toekomst van musea moest adviseren. In die laatste hoedanigheid adviseerde hij het Rijksmuseum van Oudheden over te hevelen naar het Rijksmuseum in Amsterdam.

De penningkenners roemden Van Kuyk slagvaardigheid en logica, wat volgens hen vast voortkwam uit zijn eerdere leven als advocaat. In 1946 werd hij, ondanks zijn zeer wankele gezondheid, directeur van het Koninklijk Penningkabinet. Onder Van Kuyk ging het beheer een nieuwe periode in, vooral wegens de nieuwe positie van het Koninklijk Penningkabinet als centrum van het numismatisch leven in ons land en als vermaard researchinstituut, is te lezen in *Een eeuw strijd voor Nederlands cultureel erfgoed* van F. J. Duparc.

Tot zijn dood op 25 juli 1949 bleef Van Kuyk directeur van het Penningkabinet. Een eigen lemma in het Nieuw Nederlandsch Biographisch Woordenboek, waarin Van Kuyk in zijn jaren als rechtshistoricus zeer veel Nederlandse juristen vereeuwigde, verscheen tot op de dag van vandaag niet.

Johan van
Oldenbarnevelt
(1594-1619)

Hugo de Groot
(1583-1645)

Joannes van der Linden
(1736-1835)

Pieter Paulus
(1753-1796)

Ruigert Jan
Schimmelpenninck
(1761-1825)

C.F. van Maanen
(1769-1846)

Jonas Daniel Meijer
(1780-1834)

Tobias Asser
(1838-1915)

Abraham Hartogh
(1844-1901)

Engelbert
Nicolaas de Brauw
(1849-1919)

Thom Fruin
(1869-1945)

Pieter Jelles Troelstra
(1860-1930)

Adolphine Eduardina Kok
(1879-1928)

Johannes Drost
(1880-1954)

Frida Katz
(1885-1963)

G.W. van IJzendoorn
(1895-1979)

Pieter Willem van Doornik
(1894-1972)

Hendrik Mulderij
(1896-1970)

Otto Vreugdenhil
(1912-1991)

VAN DER HOEVEN NELISSEN
MEDIATION ONDERHANDELEN

ADVOCAAT in MEDIATION

Hoe draag je als advocaat bij aan een effectief en plezierig verloop van een mediation?

EENDAAGSE TRAININGEN

op
17 april en 22 juni

o.l.v.
Josée van de Laar
en
Dominique Nelissen

www.vanderhoevennelissen.nl

CASSATIE
IN CIVIELE ZAKEN
Aantjes Zevenberg ADVOCATEN

Mr K. Aantjes tel. 070 - 390 62 60
aantjes@ aantjeszevenberg.nl

mr H.L. van Lookeren Campagne cassatieadvocaat

- cassatie-quick scan (eisend en verwerend)
  - cassatieadvies (uitgebreid, eisend en verwerend)
  - second opinions (eisend en verwerend)
  - cassatieprocedures (eisend en verwerend)
- uiteraard in overleg met de zaaksadvocaat
ook op toevoegingsbasis, waar mogelijk!

Postbus 91472
2509 EB Den Haag
tel: (070) 383.67.80, fax: (070) 385.52.77
info@hlvanlookeren.demon.nl
<http://www.advocatenkantoorvlc.nl/>

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn Advocaten en Rechtsanwältinnen L.L.P.

Postbus 619, 7550 AP HENGELO

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijnadvocaten.nl

BLANKESTIJN
ADVOCATEN RECHTSANWÄLTEN L.L.P.

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

VU LAW
ACADEMY

Prof. dr. mr. Willem Bouwens
(docent)

Met praktische kennis
meer kansen

www.vula.nl

VU VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

IS VERDER KIJKEN

Families als eerste aan zet

Het recht op een familiegroepsplan in de nieuwe Jeugdwet: middel tot beoogde transformatie of nu al dode letter?

Anja Smits

Het per 1 januari ingevoerde nieuwe jeugdstelsel heeft als doel het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving. Daar toe is, zo blijkt uit de memorie van toelichting, een ‘transformatie’ nodig. Dat wil zeggen een omslag in de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en gezinnen opdat hulpverleners voortaan uitgaan van de ‘eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden (eigen kracht) van jeugdigen en hun ouders, met inzet van hun sociale netwerk’.¹ Kortom, hulpverleners zullen meer dan voorheen op hun handen moeten zitten en niet vóór mensen moeten besluiten, maar sámen met hen. Zo behouden de verantwoordelijke probleemhouders (immers het gezin zélf) de eigen regie en volgen ze hun eigen plan.

Een belangrijk middel in deze filosofie is het in de Jeugdwet bij amendement opgenomen recht op het maken van een familiegroepsplan. Een familiegroepsplan is een hulpverleningsplan of plan van aanpak opgesteld door de ouders, met bloedverwanten, aanverwanten of anderen die tot de sociale omgeving van de jeugdige behoren.² Als gevolg van artikel 4.1.2 Jeugdwet is zowel in het vrijwillig als in het gedwongen kader de jeugdhulpaanbieder respectievelijk de gecertificeerde instelling (jeugdbescherming) verplicht om de ouders als eersten de mogelijkheid te bieden een familiegroepsplan op te stellen.³

Van dit expliciete recht van ouders blijkt in de praktijk weinig. Zo dient het gemeentelijk beleid, volgens artikel 1.2 aanhef en onder g Jeugdwet, expliciet gericht te zijn op het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van deze plannen. Het is dan ook opmerkelijk dat het overgrote deel van de gemeenten hierop nog nauwelijks beleid heeft ontwikkeld, laat staan budget heeft vrijgemaakt.

Na een brandbrief van cliëntenorganisaties en vervolgens Kamervragen is door het Transitiebureau⁴ op de valreep voor gemeenten wel een *factsheet* opge maakt.⁵ Maar ook daarin is weinig terug te vinden van de oorspronkelijke visie op de noodzaak tot regie voor families zelf. Zelfs een zogeheten keukentafelgesprek resulterend in een door de hulpverlening opgesteld plan lijkt al voldoende te zijn.

Ook de rechterlijke macht moet kennelijk nog wennen aan de nieuwe situatie. Hadden rechters vóór 1 januari vaak al grote moeite met het opleggen aan Jeugdzorg van de uitvoering van Eigen Kracht plannen (zoals bijvoorbeeld de plaatsing van een jeugdige bij een tante), na 1 januari zou dat met de komst van het recht op het familiegroepsplan toch anders moeten zijn.⁶

Maar recent ging een kinderrechtter op een ondertoezichtstelling-zitting (ots) niet eens in op het verzoek van ouders om eerst zélf een plan met het eigen netwerk te mogen maken. Het primaat daarvoor lag bij de jeugdbescherming, stelde de kinderrechtter. De beoogde transformatie blijkt in de praktijk kennelijk lastig. Hopelijk zullen kinderrechtters bij een verzoek in het kader van de nieuwe geschillenregeling over de uitvoering van een ondertoezichtstelling (art. 1:262b BW) die ruimte wél gaan benutten.

Het is aan advocaten om te wijzen op het familiegroepsplan nu andere instanties dit plan negeren. Stel bij uw advisering aan cliënten de mogelijkheden van het familiegroepsplan aan de orde en wijs de rechtter op het recht van ouders om eerst een familiegroepsplan op te stellen. Maak daarnaast zonedig gebruik van de rechterlijke geschillenregeling (bijvoorbeeld als de gecertificeerde instelling het familiegroepsplan niet wil uitvoeren), van de klachtenregelingen van Jeugdhulp-aanbieders en van het inschakelen van de Inspectie Jeugdzorg.

Opdat het nieuwe jeugdstelsel ook in dit opzicht niet beperkt blijft tot bezuinigende transitie, maar leidt tot een echte transformatie.

indien ouders te kennen hebben gegeven dat zij geen gebruik wensen te maken van de mogelijkheid tot het maken van een familiegroepsplan, óf de belangen van het kind worden geschaad.

- 4 Het Transitiebureau Jeugd is een samenwerking tussen de VNG en de ministeries van Veiligheid en Justitie en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het bureau ondersteunt gemeenten bij de inhoudelijke en bestuurlijke aspecten van de transitie jeugdzorg.
- 5 Factsheet Familiegroepsplan, november 2014, Transitiebureau Jeugd (WVS, VenJ & VNG).
- 6 Het recht op eerst een familiegroepsplan ingevolge artikel 4.1.2 Jeugdwet geldt immers ook voor het

gedwongen kader (ots/uhp); zie hiervoor de MvT bij de Invoeringswet Jeugdwet (waarbij het oorspronkelijke art. 1:262a BW werd geschrapt): ‘Nu het familiegroepsplan door het aannemen van het amendement Voordewind/Ypma in artikel 4.1.2 van de Jeugdwet is opgenomen, is artikel 262a Boek 1 van het BW overbodig.’ *Kamerstukken II*, 2013/2014, 33 983, nr. 3.

1 *Kamerstukken II*, 2012/13, 33 684, 3, p. 2.

2 Definitie ex artikel 1.1 Jeugdwet.

3 Dit tenzij sprake is van Jeugdreclassering of voogdij. Voorts kan hiervan slechts worden afgezien

Sluiproute naar de advocatuur

Juristen hebben moeite stageplaatsen te vinden.
Een deel ontdekt een alternatieve weg naar de beroepsgroep:
als stagiaire een eigen praktijk beginnen.

Franc de Korte

Het aantal stageplaatsen nam fors af. Begonnen in 2007 nog 1360 juristen aan de beroepsopleiding, vorig jaar waren dat er maar 721. De crisis, bezuinigingen op de rechtsbijstand en de hogere kosten voor de beroepsopleiding zorgden ervoor dat kantoren niet staan te trappelen om nieuwe stagiaires aan te nemen. Maar er is een sluiproute naar een leven als advocaat. Artikel 1 van de Verordening op de Advocatuur definieert de term 'stagiaire-ondernemer': de stagiaire die de praktijk voor eigen risico en rekening uitoefent. Van de 2817 advocaat-stagiaires die nu in hun opleiding zitten, hebben 162 (5,75 procent) een eigen praktijk opgezet. Ze zijn dus zelf verantwoordelijk voor hun inkomsten en investeringen (dus ook de beroepsopleiding).

'We krijgen er steeds meer vragen over,' zeggen verschillende medewerkers van de lokale orden onafhankelijk van elkaar. En dat terwijl er bewust geen reclame wordt gemaakt voor deze wettelijke variant. 'We zien toch liever dat stagiaires zich richten op hun beroepsopleiding en niet daarnaast ook nog eens moeten leren ondernemen,' verklaart voorzitter Bas Martens van het dekenberaad de terughoudendheid.

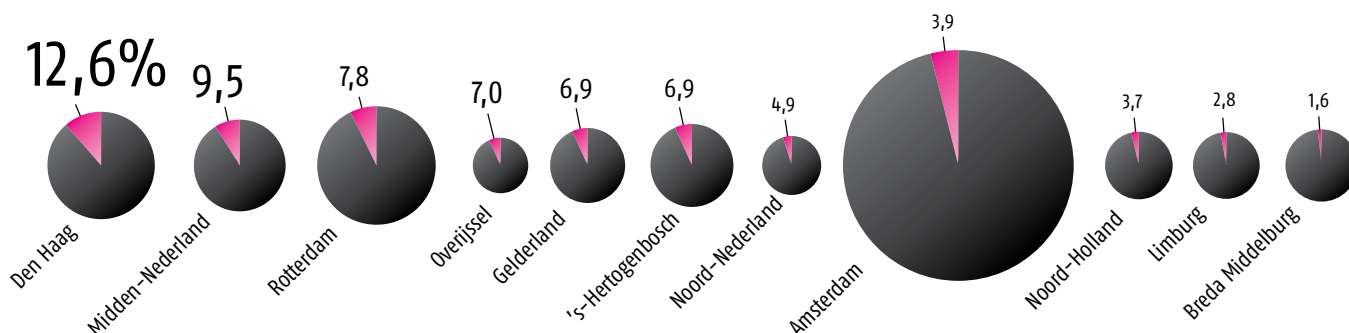
De weg naar het stagiaire-ondernemerschap is een hobbelige. Zo gelden er strenge eisen. 'We willen zeker weten dat stagiaires weten waar ze aan beginnen. Daarom hebben we allerlei waarborgen ingebouwd,' zegt Martens. Hij noemt een realistisch ondernemingsplan. 'We krijgen nog steeds rooskleurige plannen binnen.

Mensen die zich rijk rekenen met een toevoegingspraktijk. Dat kan niet,' zegt Martens. Ook opgeleid worden door alleen een buitenpatroon is niet meer mogelijk: 'Overall vragen we nu een binnen-/buitenpatroon. Dat betekent op hetzelfde kantoor, liefst op dezelfde gang. We willen dat je elkaar dagelijks ziet.' Wie wil starten, heeft bovendien een behoorlijke financiële buffer nodig (zie 'De financiën' op pagina 43). Dat is voor lang niet iedereen weggelegd. Zeker niet nu banken terughoudend zijn in hun kredietverlening.

Toch zijn er dus juristen die de combinatie stage en ondernemerschap aandurven. Hun advies: echte ondernemers laten zich niet afschrikken door de eisen. Vijf ondernemers aan het woord.

WAAR ZITTEN DE ONDERNEMERS?

Percentage stagiaire-ondernemers onder stagiaires.

‘Dit is geen risico, maar een kans’

Naam: Janouk Kloosterboer (27)

Kantoor: Kessels Advocaten, Breda

Basis: mix van kostenmaatschap en equity

Patroon: mr. M.H. den Otter (voormalig

patroon: mr. R.M. Van Rompaey)

Stageverklaring verwacht: april 2015

Rechtsgebieden: IE&ICT

‘Volgens mijn ouders waren mijn eerste woordjes: zelf doen,’ vertelt Janouk Kloosterboer. Het ondernemerschap werd haar met de paplepel ingegoten, maar toch begon de Vlissingse haar advocatenstage in loondienst. ‘Ik heb op de dag af twee geweldige jaren gehad bij QuestIE in Breda. Toen stapte mijn patroon Rutger van Rompaey over en werd partner bij

Van Benthem & Keulen. We waren een goed team en ik mocht met hem mee, maar we wisten beiden dat zo’n groot kantoor niets voor mij zou zijn,’ vertelt Kloosterboer.

Een paar dagen lang zat ze te dubben over wat ze moest doen: een nieuwe patroon zoeken en weer in loondienst?

Dat zag ze niet zitten. Tot het moment kwam dat ze dacht: ik begin mijn eigen kantoor, een jaar eerder dan eigenlijk kan. ‘Er is een reglement en als je daaraan houdt, krijg je toestemming van de Orde,’ zegt Kloosterboer. Toch liep ze al vrij snel tegen een probleem aan. ‘Ik kon niet op hetzelfde kantoor als mijn beoogd patroon zitten,’ vertelt ze. Uiteindelijk is ze benaderd door Kessels Advocaten in Breda. Na een aantal gesprekken mocht ze daar instappen in de maatschap.

Angst om voor zichzelf te beginnen, kende ze niet: ‘Ik zie deze weg niet als een risico, maar als een kans. En kansen moet je pakken.’ Het gaat erg goed, nu wil ze haar werkgebied uitbreiden: ‘En misschien wel iemand aannemen op de IE-/ICT-sectie,’ zegt ze ambitieus.

‘Je wordt er sterk en weerbaar van’

Naam: René Ruiter (45)
Kantoor: Shioda Advocaten, Hilversum
Basis: zelfstandige praktijk
Patroon: mr. D.W.J. Leijts
Stageverklaring verwacht: 2017
Rechtsgebieden: huurrecht bedrijfsruimte, arbeidsrecht, consumentenrecht

René Ruiter was, tot hij aan de beroepsopleiding begon, jurist bij verschillende brancheverenigingen zoals ANKO (kappers) en CBW-Mitex (retail). ‘Ik begon procederen veel leuker te vinden, maar miste als jurist de spierballen (beslagrecht red.) van de advocaat,’ zegt René Ruiter die onderdak vond bij Shioda Advocaten in Hilversum. Toen hij zich oriënteerde op een stageplek schrok hij van de salarisrichtlijn van de Orde voor stagiaires. ‘Ik had in twaalf jaar een behoorlijk salaris opgebouwd, dit zou een enorme terugval betekenen,’ bekennt hij. Via een vriendin kwam Ruiter op het spoor van het stagiaire-ondernemerschap en dat bood uitkomst.

De combinatie met de nieuwe beroepsopleiding valt hem zwaar. ‘Ik ben heel duidelijk gewezen op de consequenties van deze route, maar er gaat veel meer tijd in de opleiding zitten dan de Orde voorspiegelde,’ zegt Ruiter onvermoeibaar. Je hoort hem dan ook niet klagen: ‘Ik ben nog altijd heel blij met mijn keuze. Als je het aandurft maakt de strijd je sterk en weerbaar. Daar heb je heel veel aan in de advocatuur.’

‘Een eigen kantoor is heel intensief’

Naam: Janet Plat (26)
Kantoor: Advocatenkantoor Noord, Roden
Basis: zelfstandige praktijk
Patroon: mr. R.W. Lagerwaard
Stageverklaring verwacht: 2017
Rechtsgebied: ondernemingsrecht

‘Ik dacht dat je als advocaat-stagiaire altijd in loondienst van je patroon moest zijn,’ vertelt Janet Plat, eigenaar van Advocatenkantoor Noord in Roden

en advocaat-stagiaire. ‘Maar dat is dus niet zo.’

Na haar rechtenstudie aan de Rijksuniversiteit Groningen kon Plat geen geschikte stageplek vinden binnen de advocatuur. Het kantoor waar ze graag opgeleid wilde worden, nam geen nieuwe stagiaire aan. ‘Het hikte vooral tegen de kosten aan van een advocaat-stagiaire,’ weet Plat. Veel van haar studiegenoten trokken weg uit het noorden of zijn iets anders gaan doen. ‘Ik wilde advocaat worden en ben gaan zoeken naar de mogelijkheden,’ zegt ze. Tijdens het doorspitten van de Stageverordening 2012 ontdekte ze de ‘geheime route’.

‘Ik wilde altijd al een eigen kantoor beginnen, maar het kwam nu drie jaar eerder dan verwacht.’

Haar beoogd patroon kende de route niet maar was meteen enthousiast: ‘Hij zei: ik heb nog een ruimte vrij. Je kunt er zo in, de kachel brandt al.’ De Orde was positief kritisch maar gaf al haar medewerking, vertelt Plat die het weer zo zou doen als het opnieuw kon: ‘Het is heel intensief, maar je staat veel meer in de samenleving en dat is pure winst.’

‘De leercurve is de meest steile’

Naam: Susanne Wolfert (28)
Kantoor: Flooren Advocaten, Groningen
Basis: samenwerkingsverband
Patroon: mr. F.B. Flooren
Stageverklaring verwacht: 2015
Rechtsgebieden: familierecht, strafrecht

Dat Susanne Wolfert als stagiaire-ondernemer aan de slag is gegaan, was voor haar een logische keuze. Voordat ze aan de beroepsopleiding begon, was ze al juridisch medewerker bij Flooren Advocaten in hartje Groningen. ‘Ik had op een gegeven moment een gesprek over mijn toekomst. Daarin kreeg ik de twee opties voorgelegd: in loondienst of als zelfstandige. Ik heb voor het laatste gekozen.’ Dat lijkt opmerkelijk, maar de vrijheid om haar eigen zaken te kiezen woog zwaarder dan de zekerheid van elke maand een vast salaris op haar rekening. ‘Vrijheid is ook een zekerheid,’ merkt ze daarover op.

Het leuke van het ondernemerschap vindt ze dat ze meteen in het diepe moest. ‘De leercurve is de meest steile die je kunt vinden. Het mag een risico zijn, maar dat is het me meer dan waard.’ Inmiddels vindt ze het heel leuk om de omzetcijfers in de gaten te houden en bij te sturen als dat moet. ‘Als je voor dit vak kiest, moet je een bepaalde overtuiging hebben van jezelf. Ik vind het leuk om in uitdagingen te denken.’

‘Zorg voor verwijzers’

Naam: Eva Boer (38)
Kantoor: Wormhoudt Berg Advocaten, Amsterdam
Basis: kostenmaatschap
Patroon: mr. P. Goettsch
Stageverklaring verwacht: 2015
Rechtsgebieden: huurrecht, arbeidsrecht, letselschade

Eva Boer had al de nodige werkervaring voordat ze de beslissing nam om advocaat te worden. Na de tip van een advocaat om direct als zelfstandige

DE FINANCIËN

De kost gaat voor de baat uit. Dat gezegde geldt ook voor startende ondernemers. Maar met wat voor een bedrag moet je zeker rekening houden als startende stagiaire-ondernemer?

	euro
• permanente buffer	25.000
• kosten beroepsopleiding	17.150
• aantal maanden minimuminkomen	7.500
• arbeidsongeschiktheidsverzekering	1.200
• stichting Derdengelden incl. KvK-registratie	350
• beroepsaansprakelijkheidsverzekering	700
Totaal	51.900

Niet meegenomen in de berekening: de huurovereenkomst voor de duur van de stage, een aantal maanden kantoorkosten, reiskosten, advocatenpas, kantoorinrichting en verzekering.

te starten, trok zij de stoute schoenen aan en kwam bij Wormhoudt Berg Advocaten in Amsterdam terecht. ‘Mijn patroon kende de route omdat ze die zelf ook bewandelde,’ vertelt Boer in haar kleine kantoorruimte met uitzicht over het Vondelpark. ‘Ze heeft heel veel uitgelegd over hoe het werkt.’

Het eerste jaar als zelfstandige was pittig. ‘Je moet veel leren over ondernemen en je doet de beroepsopleiding. Daarnaast had ik toen ook een zoonnetje van vier en een dochtertje van één.’ Toch wist ze haar broek op te houden doordat ze bij haar oude werkgevers een goed netwerk had opgebouwd binnen de sociale sector. ‘Zo kreeg ik mijn eerste zaken binnen,’ vertelt ze. Het is volgens haar belangrijk dat je je verwijzers kent. ‘Het grootste risico is dat je geen zaken hebt. Dan ga je failliet,’ zegt ze rationeel. ‘Je moet er dus voor zorgen dat ze je kennen.’ Inmiddels draait ze niet meer alleen maar op toevoegingszaken. ‘Ik ben letselschade erbij gaan doen. Zeker gezien de bezuinigingen op de rechtsbijstand is het goed om je risico’s te spreiden.’

Geconcentreerd verweer in kort geding

Abraham Hartogh introduceerde eind negentiende eeuw de concentratie van verweer. Een relatief nieuwe wetswijziging maakt deze regel relevant in kort geding.

Martin Lambregts¹

In het *Advocatenblad* van februari werd advocaat-parlementariër Abraham Hartogh (1844-1901) in de rubriek Canon van de advocatuur² in het zonnetje gezet. Aan het einde van de negentiende eeuw diende Hartogh een omvangrijk wetsvoorstel in dat tot een grondige herziening van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) heeft geleid.³ Met dit wetsvoorstel – de ‘Lex Hartogh’ – wilde Hartogh het burgerlijk proces vereenvoudigen en versnellen.

Om dat doel te bereiken, introduceerde de Lex Hartogh onder andere de regel van concentratie van verweer. Het huidige Rv kent die regel nog: ‘De gedaagde brengt alle excepties en zijn antwoord ten principale tegelijk naar voren, op straffe van verval van de niet aangevoerde excepties en, indien niet ten principale is geantwoord, van het recht om dat alsnog te doen’.⁴

In zijn toelichting schreef Hartogh onder andere dat het toenmalige Rv de gelegenheid bood en zelfs uitnodigde om degene die een rechtsstrijd aanbindt zo veel mogelijk af te matten. Het was daarom dat hij voorstelde ‘dat de verweerder bij zijn conclusie van antwoord zijne gansche verwerping moet voordra-

gen’.⁵ Die verwerping bestaat uit excepties en een antwoord ten principale. Wat daar onder moet worden verstaan, is aan de wetenschap en rechtspraak overgelaten.⁶

In 1993 heeft de Hoge Raad excepties omschreven als verweren die ertoe strekken dat de rechter op grond van regels van processuele aard niet aan een beoordeling van de rechtsbetrekking in geschil zelf toekomt.⁷ Het gaat dus om formele verweren die zonder (inhoudelijk) onderzoek van de onderliggende zaak kunnen worden beoordeeld; in het strafprocesrecht bekend als preliminaire verweren. Principale verweren zijn simpelweg alle verweren die niet als exceptie kunnen worden bestempeld en die een inhoudelijke beoordeling van de zaak vergen. Bij conclusie van antwoord moeten in beginsel alle principale verweren worden aangevoerd.⁸ Wie geen enkel inhoudelijk verweer voert bij zijn conclusie van antwoord, verspeelt het recht om dat later alsnog te doen.

Hoewel dit vereiste van een geconcentreerd verweer voor menig procesadvocaat gesneden koek zal zijn, maakt een relatief recente wetswijziging hernieuwde bestudering van deze inmiddels eeuwenoude regel van burgerlijk procesrecht de moeite waard. Per april

2013 is artikel 254 Rv (kort geding) door de Reparatiewet griffierecht burgerlijke zaken⁹ gewijzigd door toevoeging van het huidige vierde lid. Bij nauwkeurige lezing daarvan ontstaat de indruk dat de wetgever het vereiste van een geconcentreerd verweer (nadrukkelijk) van toepassing wil laten zijn in kort geding. Artikel 254, vierde lid Rv bepaalt namelijk: ‘De artikelen 127a en 128, tweede en zesde lid zijn niet van toepassing.’

Deze bepaling laat er geen twijfel over bestaan dat een gedaagde in kort geding geen conclusie van antwoord hoeft te nemen en dat het niet (tijdig) betalen van griffierechten geen processuele consequenties heeft; dat is wat artikel 128 tweede en zesde lid Rv immers regelen. Het derde lid van artikel 128 Rv, waarin de regel van concentratie van verweer is neergelegd, is echter niet buiten toepassing verklaard.

Het lijkt dan ook niet geheel zonder risico om als gedaagde in kort geding een paar kaarten in de mouw te houden als men voor de zitting, geheel onverplicht, een conclusie van antwoord neemt of anderszins reageert op de inleidende dagvaarding. Dit geldt in het bijzonder voor exceptieve verweren. Andersom valt het als eiser in kort geding aan te raden om de processuele gangen van de wederpartij nog eens goed na te gaan; brengt de gedaagde – om met Hartogh te spreken – wel zijn ‘gansche verwerping’ tegelijk naar voren?

1 Martin Lambregts is fiscaal advocaat bij Wintertaling te Amsterdam.

2 *Advocatenblad* 2015-2, p. 36.

3 Wet van 7 juli 1896, *Stb.* 1896, 103.

4 Art. 128 lid 3 Rv voor eerste aanleg en artt. 348 en 349 Rv voor het hoger beroep.

5 *Kamerstukken II* 1892-93, 190, nr. 3, p. 3.

6 A.F.K. Hartogh, *Voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, Den Haag: Belinfante 1895, Deel I, p. 58.

7 HR 22 oktober 1993, *NJ* 1994/374.

8 Van de Hel-Koedoort in: *TC Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 128 Rv, aant. 4.

9 *Stb.* 2013/119.

Zet tuchtrecht in voor Wwft

Dubbele normschendingen van de Verordening en de Wwft worden volgens Dirk Kolkman door de dekens onvoldoende (h)erkend. 'Het is wenselijk dat de dekens en/of het college van toezicht een handhavingsbeleid ontwikkelen.'

Dirk Kolkman¹

Per 1 januari 2015 is de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) ten aanzien van de advocatuur in handen van de dekens. De rol van de deken bij de Wwft is niet nieuw.

Het hof van discipline heeft op 10 januari 2011 (ECLI:NL:TAHVD:2011:YA1400) reeds geoordeeld dat waar het gaat om betrokkenheid van advocaten bij witwassen, de deken een toezichthoudende taak heeft. Het is diens verantwoordelijkheid om actief te onderzoeken of er sprake is van betrokkenheid van een advocaat bij witwassen of het faciliteren daarvan. Opvallend genoeg hebben de dekens, buiten het niet-meewerken aan een Wwft-audit van de orde, ruim elf jaar na invoering van de witwasmeldplicht nog nooit zelf een tuchtklacht ingediend. Blijkens de tuchtrechtjurisprudentie was daar in enkele gevallen wel aanleiding voor. Het gaat daarbij met name om zogeheten normschendingen bij het oneigenlijk gebruik van de derdengeldrekening en het aannemen van contant geld. Dergelijke normschendingen zijn nu opgenomen in de Verordening op de Advocatuur (hierna: de Verordening).

Zoals het Bureau Financieel Toezicht (BFT) in de specifieke leidraden Wwft voor de advocatuur heeft vermeld, kan misbruik of oneigenlijk gebruik van de derdengeldrekening en/of het aannemen van contant geld een duidelijke aanwijzing zijn voor een ongebruikelijke transactie. Overtredingen van de

BFT

Als gevolg van het beroep op de geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht van advocaten heeft het BFT geen actieve toezichtbezoeken kunnen uitvoeren bij de advocatuur. Wel is uit andere onderzoeken van het BFT naar voren gekomen dat vier advocaten bij transacties vermoedelijk de Wwft en/of de beroeps- en gedragsregels niet hebben nageleefd. Het BFT heeft in dit kader eind 2014 vier tuchtklachten ingediend.

Met de Nederlandse orde van advocaten is actief samengewerkt ten aanzien van het opstellen van de WID/MOT-audits, het opleiden van de auditoren en er zijn veel presentaties gegeven. Er zijn daarnaast gesprekken geweest met het Kenniscentrum Advocatuur.

Er is in 2011 een specifieke leidraad naleving Wwft voor advocaten opgesteld, die in juli 2014 is geactualiseerd.

Het BFT heeft verder een actieve bijdrage geleverd aan het FATF-rapport van juni 2013, *Money Laundering and TF, vulnerabilities of the legal profession*. Het rapport bevat veel praktijkvoorbeelden, waaruit 42 'rode vlaggen' zijn gedestilleerd.

Verordening kunnen derhalve tevens een overtreding van de Wwft opleveren als het gaat om Wwft-plichtige diensten, vandaar 'dubbele normschendingen'.

Samenloop Verordening en Wwft

De Verordening is sinds 1 januari 2015 van kracht en bevat de voormalige Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen (Bruyninckx-Richtlijnen) en de Vafi-bepalingen. Doel van de Verordening is onder andere het waarborgen van de integriteit van de beroepsgroep en het vertrouwen dat het publiek

heeft in de advocatuur. De Wwft heeft als doelstelling het waarborgen van de integriteit van het financiële stelsel en het verbeteren van de informatiepositie van de opsporing. De Verordening bevat bepalingen die inhoudelijk veel overeenkomsten vertonen met de Wwft.

De advocaat dient een vergelijkbaar cliëntenonderzoek uit te voeren naar de identiteit van de cliënt, de achtergrond van de cliënt en het doel van de opdracht. De advocaat gaat bij de aanvaarding van de opdracht na of er niet in redelijkheid aanwijzingen bestaan dat de opdracht strekt ter voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten. Als er gerede twijfel is aan het doel van de opdracht, dan is de advocaat gehouden nader onderzoek te doen. Mocht de cliënt onvoldoende informatie verstrekken of mochten er in redelijkheid aanwijzingen bestaan dat de opgedragen diensten strekken tot de voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten, dan onthoudt de advocaat zich van dienstverlening.

De meldingsplicht voor de Wwft geldt alleen bij specifieke diensten van de advocaat (de zogenoemde Wwft-plichtige diensten). Dit betreffen met name advies en bijstand bij het aankopen van registergoederen, het beheren van gelden of effecten, oprichten van vennootschappen of rechtspersonen of het verstrekken van fiscaal advies. Daarnaast geldt de procesvrijstelling: werkzaamheden ten aanzien van Wwft-plichtige diensten die verband houden met het bepalen van de rechtspositie van de cliënt of vertegenwoordiging en

¹ Dirk Kolkman is toezichthouder Wwft bij het Bureau Financieel Toezicht in Utrecht.

verdediging in rechte zijn vrijgesteld. De Verordening heeft een breder toepassingsbereik en geldt voor alle werkzaamheden van de advocaat.

In diverse tuchtrechtspraken waarbij de derdengeldrekening van de advocaat op oneigenlijke wijze werd gebruikt, heeft de deken wel geklaagd over schending (van de voorlopers) van de Vafi en/of de beroeps- en gedragsregels, maar niet over de Wwft. Het gaat hierbij met name om zelfstandige werkzaamheden die losstaan van de proceswerkzaamheden van de advocaat. Voorbeelden zijn het bankieren door de advocaat met zijn derdengeldrekening. Het is vaste jurisprudentie dat het beschikbaar stellen van de derdengeldrekening zonder 'advocatuurlijke toegevoegde waarde' niet is geoorloofd (hof van discipline van 3 november 2006, nr. 4551, *Advocatenblad* 21 december 2007, p. 811). Een andere zaak betrof hof van discipline 11 januari 2008, nr. 4715, *Advocatenblad* 2009, p. 357. In deze zaak wilde een advocaat op verzoek van zijn cliënt gelden van een nummerrekening in Luxemburg overboeken naar zijn derdengeldrekening met als doel deze gelden later door te boeken naar de rekening van zijn cliënt. De advocaat kreeg een schorsing van twee weken opgelegd.

De derdengeldrekening kan ook worden gebruikt om gelden buiten het zicht van overheidsinstanties te houden. Een voorbeeld hiervan betreft het ontvangen van gelden op de derdengeldrekening van de advocate en het contant opnemen en uitbetalen aan de cliënt waarbij werd verhuuld dat de cliënt een bijstandsuitkering had (raad van discipline 16 december 2013, Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:TADRARL:2013:61). De advocate kreeg een (voorwaardelijke) schorsing van drie weken opgelegd, die niet zou worden uitgevoerd indien de advocate aan de deken zou verklaren voortaan de betalingen giraal te doen.

Het is opvallend dat in de hiervoor genoemde zaken de deken(s) enkel ageerden op basis van de Vafi (en/of

Bruyninckx-richtlijnen) en vergaten om de Wwft daarbij mee te nemen. Het belang van het mede ageren op grond van de Wwft is dat dergelijke informatie bij de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-Nederland) terecht dient te komen, mede gezien de integriteit van het financiële stelsel. Door enkel, zoals in de hiervoor genoemde gevallen, op grond van de advocatuurlijke regels te handelen, ontbreekt die schakel.

Hof van discipline

Opvallend genoeg heeft het hof van discipline in twee identieke zaken recentelijk in zijn motivering bij de uitspraken wel stilgestaan bij de Wwft, hoewel daarover niet was geklaagd. Het betrof een tuchtzaak tegen een civilist

‘Dekens vergaten de Wwft mee te nemen’

(hof van discipline van 25 augustus 2014, ECLI:NL:TAHVD:2014:209) en tegen een strafrechtadvocaat (hof van discipline 21 maart 2014, ECLI:NL:TAHVD:2014:99) die een cliënt hadden bijgestaan bij de overdracht van een aandelenpakket, waarbij de koopsom van twee miljoen euro in contanten zou zijn voldaan. De koopovereenkomst besloeg slechts één A4'tje en over het tijdstip van de levering van de aandelen was niets concreets bepaald. Er waren sterke aanwijzingen dat partijen middels een vonnis een juridische titel wilden creëren om gelden wit te wassen. Ook hadden beide advocaten bewust de voorzieningenrechter onjuist geïnformeerd. Naar aanleiding van het hoger beroep van de deken oordeelt het hof van discipline in de tuchtzaak tegen de civilist terecht dat de Wwft niet van toepassing is omdat sprake is van procesgerelateerde werkzaamheden. In de tuchtzaak tegen de strafrechtadvocaat oordeelt het hof van discipline dat de advocaat nadrukkelijker onderzoek

had moeten doen naar het doel en de aard van de transactie. Het hof verwijst in dit verband ten overvloede naar de indicatoren die in het Uitvoeringsbesluit op de Wwft worden genoemd, ook al is de Wet ter voorkoming van witwassen en terrorisme (Wwft) hier niet rechtstreeks van toepassing omdat verweerder in rechte voor X optrad'. Het hof verwijst ook naar de handleiding Wwft van de Nederlandse orde van advocaten. De contante transacties hadden tot grote voorzichtigheid aanleiding moeten geven. De strafrechtadvocaat kreeg een schorsing van zes maanden, waarvan drie voorwaardelijk. De civilist kreeg een voorwaardelijke schorsing van twee maanden.

Het is niet duidelijk wat de reden is dat dekens geen klachten over de Wwft hebben ingediend. Mogelijk wordt de Wwft niet als aparte beroepsnorm gezien of ontbreekt het aan kennis bij de dekens. Rein Jan Hoekstra, in zijn vorige functie als interim rapporteur voor het toezicht op de advocatuur, concludeerde in zijn eindrapportage dat nog niet elk dekenbureau over voldoende expertise inzake de Wwft beschikt. Mevrouw mr. dr. Maaïke Stouten constateerde eerder in haar proefschrift over de witsmeldplicht dat de tuchtrechtelijke handhaving van de Wwft bij advocaten verbeterd moet worden, hetgeen ook naar voren kwam in het evaluatierapport tuchtrechtelijke handhaving Wwft.

Niet-naleving van de Wwft kan door de deken in beginsel bestuursrechtelijk worden gesanctioneerd (middels bestuurlijke boetes en dwangsommen). Tuchtrechtelijke sanctiëring van de Wwft blijft mogelijk en is de aangewezen weg indien schorsing of schrapping van het tableau geboden is. Het is wenselijk dat de dekens en/of het college van toezicht een handhavingsbeleid ontwikkelen. Met name bij dubbele normschendingen zoals hiervoor omschreven, ontstaat de vraag wanneer het tuchtrecht of het bestuursrecht moet worden ingezet.

Reactie van de dekens

Wwft-toezicht staat hoog op de agenda van de dekens

Bas Martens¹

De bijdrage van Dirk Kolkman is waardevol voor de praktijk van het toezicht op de advocatuur. En voor de bewustwording van de balie over het belang van de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft).

De zaken nog even op een rij. In verreweg de meeste gevallen verrichten advocaten geen diensten waar de Wwft op van toepassing is. Advocaten staan cliënten bij in echtscheidingen, strafzaken, arbeidszaken, bestuurszaken en dergelijke. Zij beheren geen geld of ondernemingen. Zij kopen geen panden, ondernemingen of aandelen voor cliënten. Evenmin bestaat het dagelijks werk uit het adviseren bij dergelijke activiteiten. De procesvrijstelling mag in de Wwft als uitzondering zijn opgenomen, voor de advocatuurlijke praktijk is deze uitzondering de regel. Ook geldt de meldingsplicht alleen als er sprake is van een ongebruikelijke transactie. Daar is lang niet in alle gevallen sprake van. Anders dan soms wordt gesuggereerd, zijn advocaten dus zelden Wwft-meldingsplichtige diensten aan het verrichten.

Een ongeluk zit echter in een klein hoekje. Een advocaat, te goeder trouw handelend, kan onverwacht met de Wwft te maken krijgen. Meldt hij niet, dan overtreedt hij de Wwft, pleegt een tuchtvergrijp, kan een bestuursrechtelijke boete krijgen, maar pleegt ook een misdrijf. Behalve die ongelukkige zal er onder advocaten ook een kwaadwillende te vinden zijn. De dekens moeten toezicht houden om die kwaadwillende aan te pakken. En zij moeten de ongelukkige behoeden door goede informatievoorziening en opleiding.

Kolkman vraagt aandacht voor vermeende dubbele normschendingen door advocaten. Advocaten zijn gebonden aan regels die hun financiële integriteit aangaan. De Verordening op de administratie en de financiële integriteit (Vafi) is sinds 1 juli 2009 van kracht en sinds 1 januari 2015 aangepast overgenomen in hoofdstuk 6 en 7 van de Verordening op de Advocatuur (Voda). Daarin staan regels over het cliëntenonderzoek, omgang met derdengeld en contanten. Zij vertonen veel overeenkomsten met bepalingen in de Wwft, al is de reikwijdte soms net iets anders.

Het gaat Kolkman vooral om derden-gelden (nu artt. 6.18-6.20 Voda), contante betalingen (nu art. 6.27 Voda) en de schending van de normen uit de Wwft. Met ingang van 1 januari 2015 maken overtredingen van de Wwft expliciet onderdeel uit van de tuchtnorm van art. 46 Advocatenwet. De bevoegdheid van de tuchtrechter is opgehangen aan deze tuchtnorm. Een deken die aan de tuchtrechter voorlegt dat sprake is van schending van het tweede onderdeel van art. 46 Advocatenwet (naleving van de verordeningen) zal logischerwijs de normschending (moeten) substantiëren met verwijzing naar de geschonden verordeningbepaling. Waar het gaat om aan Wwft-gerelateerde gedragingen die wel binnen de procesvrijstelling vallen als bedoeld in art. 1 lid 2 Wwft zal die verwijzing tot 1 januari 2015 hebben bestaan uit vermelding van artt. 7-9 Vafi. Dekens zijn niet vergeten om de Wwft op te nemen in de klacht. Zij volgen de systematiek van het advocatentuchtrecht. Mogelijk zullen wij de Wwft in de toekomst vaker zien terugkomen in de tuchtrechtspraak.

Dezelfde discussie was inzet van het ook door Kolkman genoemde dekenap-pel dat leidde tot de uitspraak van het Hof van Discipline van 25 augustus 2014 (ECLI:NL:TAHVD:2014:209). Het hof stelde vast dat het gedrag van de advocaat moest worden getoetst aan de Vafi en niet aan de Wwft, omdat zij – kort gezegd – haar witwassende

cliënt had bijgestaan in een kort geding. Die beslissing schept duidelijkheid: in gevallen waarin sprake is van bijstand in rechte als bedoeld in art. 1 lid 2 van de Wwft (de procesvrijstelling) gelden de bijzondere beroepsregels voor de advocatuur. Daardoor ontstaat geen normatief vacuüm ten aanzien van de toetsing van de (al dan niet frisse) bedoelingen van de cliënt. Sinds 1 januari 2015 vervullen de artt. 7.1-7.3 van de Verordening op de advocatuur diezelfde functie.

Met ingang van 1 januari 2015 is de deken de toezichthouder geworden op de naleving van de Wwft door advocaten. De deken vervangt daarmee het BFT. De afgelopen elf jaar hebben dekens van andere toezichthouders of overheidsinstanties geen signalen ontvangen over schending door advocaten van de Wwft. Opmerkelijk is wel dat het BFT aan het einde van zijn mandaat, eind 2014, op de valreep nog vier klachten heeft ingediend tegen advocaten.

Het Wwft-toezicht staat hoog op de agenda van de dekens. De afgelopen jaren hebben de dekens in samenwerking met de NOvA ingezet op het versterken van het toezicht op de naleving van de Wwft. Toezicht op de Wwft is onderdeel van de kantoorbezoeken. Sinds januari 2013 bestaat het kenniscentrum Wwft (tel.: 070-4166129), de vraagbaak voor advocaten die te maken hebben met de Wwft. De unit financieel toezicht advocatuur (unit FTA) heeft in 2014 een onderzoek uitgevoerd onder advocatenkantoren naar de naleving van de Wwft. De resultaten van dit onderzoek worden gebruikt bij het risicogestuurd toezicht op de Wwft door de dekens in 2015. Het dekenberaad heeft het Wwft-toezicht als één van de speerpunten benoemd in het jaarplan 2015. De dekens en de medewerkers van hun bureaus zijn in de maanden januari en februari bijgeschoold. Daarnaast staat op de website van de NOvA een praktische handleiding die regelmatig wordt geactualiseerd (www.advocatenorde.nl). <<

1 Bas Martens is voorzitter van het dekenberaad.

EINDELIJK WEER EENS TIJD VOOR UW CLIËNTEN (EN VOOR UZELF)

Neem nu een
GRATIS proef-
abonnement

NIEUW! SmartNewz Ondernemingsrecht

NU MET DAGELIJKSE
E-MAILNIEUWSBRIEF

woltersklower.nl/smartnewz

Met SmartNewz bespaart u kostbare tijd doordat u snel op de hoogte bent van het laatste nieuws op het gebied van Ondernemingsrecht. Dit nieuws wordt geselecteerd en geschreven door een deskundige redactie, die put uit 250 relevante bronnen. Het is verrijkt met links naar artikelen, wetgeving en jurisprudentie. En beschikbaar op desktop, tablet en smartphone.

Bovendien kunt u eenvoudig specifieke onderwerpen en uitspraken volgen zodat u tijd over houdt voor uw cliënten. Of voor uzelf natuurlijk.

Wolters Kluwer
When you have to be right

Kleine marges

Hoe werkt mediation? Paula Boshouwers, mediationadvocaat bij ReulingSchutte in Amsterdam, licht maandelijks een praktijkvoorbeeld door.
Aflevering 20: 'De taart vergroten.'

Paula Boshouwers

Een schrijverscollectief van vijf auteurs werkt al jaren samen met productiemaatschappij FORMAT! Partijen hebben samen, in verschillende talen, een schooltelevisieserie ontwikkeld. De serie is succesvol en wordt in meerdere Europese landen uitgezonden. Er is inmiddels ook een website en er zijn diverse digitale toepassingen ontwikkeld. Per seizoen maken het collectief en FORMAT! afspraken over royalty's en licenties, die steeds worden vastgelegd in overeenkomsten.

Bij de onderhandelingen over een nieuw seizoen ontstaat er onenigheid tussen het schrijverscollectief en FORMAT! Omdat partijen al lang samenwerken en in de toekomst ook met elkaar verder willen, wordt besloten tot mediation.

Punt van overleg is de samenstelling aan de mediationtafel. De mediator overlegt telefonisch met beide partijen welke samenstelling zij wensen, vanuit de gedachte dat gelijkwaardigheid aan de mediatontafel en constructief kunnen overleggen belangrijk zijn. In eerste instantie willen alle schrijvers plaatsnemen aan de mediatontafel. In overleg met de mediator wordt besloten te werken met twee vertegenwoordigers en worden goede afspraken gemaakt over de geheimhouding, mandaat en de terugkoppeling, zodanig dat er aan tafel stappen kunnen worden gemaakt, maar de schrijvers die niet aan tafel zitten daarin wel meegenomen worden en ook mee kunnen besluiten.

Bij de start van de mediation vraagt de mediator aan partijen wat maakt dat het nog niet is opgelost (wat blokkeert?) en wat de ander beslist moet weten (wat die nog niet weet), om te kunnen komen tot een oplossing. Hierop geven de vertegenwoordigers van FORMAT! aan dat de kern van het conflict wat hen betreft erin ligt dat het schrijverscollectief nooit tevreden is met de afspraken, er is altijd discussie. FORMAT! kan alleen niet meer geven. De marges zijn klein en de investering die FORMAT! in de serie doet en de opbrengsten die daar tegenover staan houden elkaar maar net in evenwicht. De schrijvers brengen naar voren dat zij juist het gevoel hebben dat ze uitgeknepen worden en zij altijd het minimale krijgen. Dit terwijl de serie succesvol is en zij ook veel tijd investeren in het ontwikkelen van nieuwe toepassingen.

Onder leiding van de mediator inventariseren partijen de volgende belangen: rust, snelheid, duidelijkheid, borging van te maken afspraken, wederzijdse waardering en respect, 'on speaking terms' geraken/blijven, overall regeling, een goede communicatie, aanpassing aan nieuwe ontwikkelingen, voldoende rekening houden met elkaar en beelden die van elkaar bestaan bijstellen.

Vervolgens wordt in de bijeenkomst en de daaropvolgende bijeenkomsten onderzocht op welke wijze partijen tot elkaar kunnen komen. FORMAT! stelt daarvoor een uitgebreid financieel overzicht op, waardoor ook bij de schrijvers inzicht ontstaat in de kosten en opbrengsten van hun serie. In eerste instantie focussen partijen

over en weer vooral op de hoogte van de royalty- en licentiepercentages en leggen zij, als hun grenzen in zicht komen, steeds *take it or leave it*-voorstellen op tafel, waardoor impasses ontstaan en een verharding van standpunten. In de door de mediator met beide partijen gevoerde afzonderlijke gesprekken blijkt bovendien dat de schrijvers onderling verdeeld zijn. Sommigen voelen zich financieel achtergesteld bij anderen, waardoor deze auteurs alle voorstellen die gedaan worden bij voorbaat afkeuren. De mediator overlegt met de schrijvers die aan tafel zitten hoe zij dit in de mediation bespreekbaar kunnen maken; dat alle schrijvers zich kunnen vinden in de regeling is immers ook een gezamenlijk belang dat gediend moet worden om te kunnen komen tot een oplossing.

De mediator ondersteunt partijen vervolgens voornamelijk om verschillende opties te genereren en alternatieven te zoeken, in mediationstermen: 'De taart vergroten.' Dit opdat de bestaande impasses doorbroken kunnen worden.

Omdat partijen meer ruimte zien en ook ervaren dat de anderen bereid zijn te bewegen, komen ze in de derde bijeenkomst tot een overeenstemming op hoofdlijnen, die vervolgens door de al ingeschakelde advocaten verder wordt uitgewerkt. Afsproken wordt in de tussenliggende periode de mediation aan te houden, mocht zich een impasse voordoen. Dat gebeurt niet en partijen zetten na enige weken hun handtekening onder de vaststellingsovereenkomst.

NB: de namen van partijen zijn gefingeerd, tot personen herleidbare feiten zijn veranderd.

Foto: Shutterstock

Alfagolven voor advocaten

De boeddhistische flow wint voorzichtig terrein onder advocaten.

Lenet Leusink van GroeiNU! zette een cursus mindfulness op voor de beroepsgroep.

'Advocaten zijn allergisch voor zweverigheid.'

Sabine Droogleever Fortuyn

'S tel: je bent namens je cliënt in onderhandeling met de advocaat van de wederpartij. Je doet een heel redelijk schikkingsvoorstel. De advocaat van de wederpartij is het er helemaal niet mee eens en roept: "Mijn cliënt gaat naar de rechter, dan zien we wel wie de beste papieren heeft." In plaats van mee te gaan in deze escalatie en vanuit ergernis te reageren, kun je ook vragen waarom deze advocaat zo reageert en of er helemaal geen beweging mogelijk is.'

Mindfulness helpt volgens Lenet Leusink bij zo'n oplossingsgerichte houding. 'Als advocaat heb je een hoge werkdruk. Daarbij zit je vaak in een modus van aanval of verdediging. Dat is een onrustige staat van zijn. En voor het conflict is het niet erg effectief.' Voordat Lenet Leusink samen met Caroline Bun het Coachings- en Trainingsinstituut groeiNU! begon, werkte ze bijna vijftien

jaar als advocaat bij Baker & McKenzie, de laatste jaren als partner. 'Ik weet hoe belangrijk het is om te beschikken over probleemoplossend vermogen. Een conflict kan makkelijk escaleren. Als er over en weer begrip is, is een oplossing veel dichterbij dan het probleem.'

Overtuigd van de positieve werking van mindfulness zette Leusink de cursus Mindfulness in de advocatuur op. 'Aanvankelijk was er zeker interesse, maar de advocatuur, toch traditioneel van aard, was nog terughoudend,' zegt ze. De tijd was er nog niet rijp voor, volgens haar. In het najaar van het afgelopen jaar begon het te lopen. Voor dit jaar staan er een aantal nieuwe trainingen Mindfulness op de agenda. Ook gaat Leusink inhouse workshops mindfulness aan advocatenkantoren geven. Het eerste Zuidaskantoor heeft al getekend.

De trainster, coach en mediator wijst erop dat het effect van mindfulness wetenschappelijk is aangetoond. Het

beoefenen van mindfulness zorgt voor ontspanning. Hierbij gaat gepaard dat je alfa hersengolven produceert, legt ze uit. Daardoor is iemand op een ontspannen manier alert. Informatie wordt beter opgeslagen en het geheugen werkt beter. 'Door de oefeningen verlaag je je stressniveau, werk je efficiënter en word je creatiever. Daarbij neemt je algemene staat van welzijn toe.'

Juist advocaten kunnen volgens Leusink veel baat bij hebben bij mindfulness. 'Advocaten denken snel en doelgericht. Ze zijn hun cliënt vaak tien stappen voor. Daardoor zijn ze nogal eens ongeduldig en luisteren ze vaak niet goed.' Het effect van de oefeningen is volgens Leusink dat je bewust aandacht leert schenken aan gebeurtenissen. 'Dan merk je wanneer er een automatische piloot-reactie opkomt, wanneer je ongeduldig of geïrriteerd wordt. In plaats van vanuit deze emotie te reageren, merk je de emotie op en bedenk je alternatief, effectief gedrag. Je zegt

bijvoorbeeld tegen je cliënt: “Wilt u dat laatste nogmaals herhalen, ik was even afgeleid.” Door beter te luisteren, verbetert de band met de cliënt. Dat maakt het makkelijker om een oplossing te bedenken waar hij of zij echt tevreden mee is.’

Tijdens de cursusdag doen de aanwezigen verschillende praktische oefeningen van drie, vier of twintig minuten. Ademhalingsoefeningen, de bodyscan, geleide meditatie, of het afwisselend concentreren op een punt binnen en buiten het lichaam. De oefeningen zijn ervoor bedoeld om de aandacht en opmerkzaamheid te vergroten, routines te doorbreken en cursisten zich te laten ontspannen en openstellen. ‘Cursisten merken al gauw dat ze met opgetrokken schouders zitten, hun kaken aanspannen of hoog ademen. Door zich daarvan bewust te zijn, verandert er al iets.’

Lenet Leusink besteedt in de cursus ook aandacht aan de wetenschappelijke onderbouwing van de oefeningen. ‘Advocaten zijn allergisch voor zweverigheid. Ze moeten kunnen begrijpen waar mindfulness goed voor is.’

Het uitwisselen van ervaringen uit hun praktijk en het nabespreken van de oefeningen zijn ook vaste onderdelen van de cursus. Na afloop krijgen de cursisten het zelfwerkboek ‘Mindfulness Werkboek, Krachtig en gelukkig leven in het nu’ van David Dewulf mee. Daaruit kunnen ze thuis gedurende zes weken oefeningen doen. En ze krijgen audiobestanden toegestuurd.

Strafrechtadvocaat Klaartje Freeke (38) van Freeke & Monster Advocaten in Amsterdam, deed ook mee aan de cursus in het najaar van het afgelopen jaar. ‘Heel waardevol,’ vond ze het. ‘Het leukst is dat je met elkaar op een andere, heel open, manier over je werk praat.’ Daarbij vond Freeke de wetenschappelijke onderbouwing die Leusink gaf erg interessant. Freeke is

zelf met verschillende projecten bezig om mindfulness binnen het recht en de advocatuur te introduceren. Samen met de Amerikaanse Charles Harper, hoogleraar aan de Berkeley School of Law van de University of California, organiseerde ze een workshop Mindfulness en Recht aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Er kwamen honderdtwintig geïnteresseerden op af. Advocaten, officiers van justitie, rechters, wetenschappers en studenten. In januari zette ze daarnaast het vak Mindfulness en Recht aan de UvA op. Ook wil ze yoga in gevangnissen gaan opzetten.

Advocaat Daemen: ‘Als je minder gestrest bent, ben je beter in staat je werk goed te doen’

Mindfulness werkt door in de manier waarop Freeke haar werk als strafrechtadvocaat doet: met empathie. Dat maakt haar inventief. Laatst kwam er een jongen bij haar die betrokken was geraakt bij een vechtpartij. Er waren aangiften tegen hem gedaan en hij werd opgeroepen door de politie. ‘Het strafrecht is heel defensief. Zwijgen was het meest voor de hand liggende advies geweest. Maar dat is niet hoe ik werk. Ik heb deze jongen geadviseerd mediation te gaan doen. Hij is de slachtoffers onder ogen gekomen, heeft gezien wat de vechtpartij met hen heeft gedaan en heeft hiervoor zijn excuses aangeboden. Dat is zo’n punt waarop je de klassieke kaders doorbreekt. De zaak is geseponneerd.’

Freeke mediteert dagelijks vijftien minuten en doet yoga-oefeningen. Het teruggaan naar je lichaam, dat

tijdens het beoefenen van mindfulness gebeurt, maakt volgens Freeke dat je jezelf en de wereld om je heen op een andere manier ervaart. ‘Als je met een beginners mind naar je cliënt kijkt, sta je open voor de situatie zoals die is. Dan kun je een wetsartikel lezen alsof je het voor het eerst leest en kun je tot inventieve oplossingen komen.’

Advocaat en scheidingsmediator Isabelle Daemen (37) (Daemen Advocatuur & Mediation, Maastricht) deed het afgelopen najaar met de cursus mee om aan extra opleidingspunten voor het lidmaatschap van de vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators te komen. Ze was een nieuwkomer op gebied van mindfulness. ‘Ik dacht: als het maar niet te zweverig is, dat is niks voor mij.’ Maar dat viel haar mee. ‘Het was erg nuttig. En niet alleen in algemene zin. Want het is logisch dat als je minder gestrest bent, je beter in staat bent je werk goed te doen. Maar wat vooral heeft bijgedragen aan mijn mediationvaardigheden, is dat je leert om anders naar een situatie, bijvoorbeeld een mediation, te kijken. Je krijgt handvatten aangereikt die je helpen een vastgelopen zaak weer vlot te trekken.’

Het dagelijks uitvoeren van mindfulnessoefeningen is niets voor haar. ‘Ik snap het nut van ontspanningsoefeningen. Maar de bodyscan bijvoorbeeld, dat je je focus op je linker grote teen en gaat naar je linker kleine teen, ik ben daar iets te nuchter voor. Ik ben meer van een wandeling of een rondje hardlopen.’ Toch heeft ze veel aan de cursus gehad, zegt ze. ‘Basiselementen van mindfulness zijn dat je nieuwsgierig, met aandacht, onbevooroordeeld en met compassie naar dingen kijkt. Manieren om dat te doen, die tijdens de cursus zijn behandeld, pas ik toe in mijn praktijk. Het lijkt me dat elke advocaat, maar zeker elke advocaat/mediator hier iets aan heeft.’

HOUTHOFF BURUMA

Voor onze vestiging in Rotterdam zijn wij op zoek naar een:

Professional Support Lawyer Dispute Resolution

In deze functie ben je een belangrijke spil en vraagbaak voor de praktijkgroep.

- Je draagt inhoudelijk bij aan verschillende cliëntendossiers.
- Je houdt juridische ontwikkelingen bij en maakt deze toegankelijk binnen de praktijkgroep.
- Je hebt affiniteit met verschillende rechtsgebieden met een focus op aansprakelijkheidsrecht, verzekeringsrecht, contractenrecht en BPR.

Je bent een excellent jurist en hebt minimaal 5 tot 7 jaar werkervaring in een academische en/of advocatuurlijke werkomgeving.

Spreekt dit je aan?

Ga dan naar www.houthoff.com voor de volledige vacature en om te solliciteren.

www.houthoff.com

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

OPROEP VERVULLING TWEE VACATURES IN ALGEMENE RAAD

Medio 2015 ontstaan er twee vacatures in de algemene raad (AR). De AR roept advocaten die belangstelling hebben voor een van deze functies op zich te melden bij de algemeen deken, Walter Hendriksen (tel. 020-678 9288, e-mail hendriksen@vandoorne.com), of de algemeen secretaris, Raffi van den Berg (tel. 070-335 3535, e-mail r.vandenberg@advocatenorde.nl) of per post aan de Nederlandse orde van advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag.

Profiel

- een vooraanstaand en vakbekwaam advocaat met uitstekende reputatie;
- aantoonbare bestuurlijke kwaliteiten en ervaring, bij voorkeur (ook) binnen de NOvA;
- in staat de kernwaarden van de advocatuur goed uit te dragen;
- teamplayer.

Aandachtsgebieden

- kwaliteitsbevordering advocatuur waaronder permanente educatie en beroepsopleiding;
- NOvA binnen Europese context/CCBE. Beheersing van Engels, Frans en Duits strekt tot aanbeveling.

De AR streeft ernaar in de vergadering van het college van afgevaardigden van 24 juni 2015 met voordrachten te komen.

Informatie over de functie

Voor een lid van de algemene raad is het tijdsbeslag gemiddeld vijfhonderd uur per jaar. De NOvA verstrekt een tegemoetkoming voor gederfd inkomen, naast vergoeding van reis- en verblijfkosten. De maandelijkse vergaderingen van de algemene raad vinden in Den Haag plaats. Daarnaast zijn er door het jaar heen een aantal vaste bijeenkomsten, onder meer de vergaderingen van het college van afgevaardigden in Utrecht.

Over beide functies zullen Walter Hendriksen en Raffi van den Berg graag uw vragen beantwoorden.

Sollicitaties ontvangen wij graag binnen vier weken; deze worden vanzelfsprekend vertrouwelijk behandeld.

Maart
2015

ORDEBERICHTEN

De NOvA zoekt advocaatleden voor nieuwe adviescommissies

De NOvA telt momenteel zes adviescommissies, met in totaal 102 leden. De primaire taak van de commissies is de algemene raad te adviseren over wetsvoorstellen die ter consultatie aan de NOvA worden voorgelegd. De werkwijze van de commissies wordt vastgesteld in overleg met de algemene raad. Ondersteuning zal zo veel mogelijk plaatsvinden door het bureau van de NOvA.

De algemene raad is voornemens drie nieuwe adviescommissies op te richten: een commissie rechtsstatelijkheid die nieuwe wetgeving en beleid toetst op rechtsstatelijke uitgangspunten, een commissie mediation die zich richt op ontwikkelingen op het gebied van mediation en een commissie buitenland om buitenlandse ontwikkelingen te monitoren en te beoordelen op kansen (of bedreigingen) voor de Nederlandse advocatuur.

Vindt u het leuk om naast uw advocatuurlijke werkzaamheden een bijdrage te leveren aan versterking van wetgevingskwaliteit en beleidsmatige en politieke ontwikkelingen van dichtbij te volgen, dan wordt u van harte uitgenodigd uw interesse kenbaar te maken.

Gemiddeld genomen vindt er per kwartaal een vergadering plaats en zal contact verder zo veel mogelijk via e-mail plaatsvinden. Er staat geen vergoeding tegenover behalve vergoeding van de reiskosten. Een keer per jaar wordt de vergadering afgesloten met een informeel diner.

Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met mw. Lara Bruschinski via l.bruschinski@advocatenorde.nl of 070-335 35 35. Uw interesse kunt u kenbaar maken bij de algemeen secretaris mw. Raffi van den Berg via r.vandenberg@advocatenorde.nl.

High Trust bewerkelijke zaken – Pilot

Veel advocaten werken op basis van High Trust samen met de Raad voor Rechtsbijstand. In bewerkelijke zaken kan dat nog niet. Met een pilot wil de Raad voor Rechtsbijstand nu onderzoeken of High Trust ook bij de aanvraag van extra uren (EXU) zou kunnen slagen. Elf advocatenkantoren zijn benaderd om aan deze pilot deel te nemen. Hun eerste EXU-aanvraag van maximaal dertig uur aan extra uren wordt afgehandeld zonder stukken. Achteraf vindt er nog wel controle van de vereiste documenten plaats. De Raad voor Rechtsbijstand zal de pilot gedurende de looptijd en daarna evalueren. Uiteindelijk doel is dat ook in bewerkelijke zaken op basis van High Trust kan worden gewerkt, maar per wanneer dat zou kunnen is nog niet duidelijk. De pilot zal naar verwachting een jaar duren. De NOvA wordt op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.

@ADVOCATENORDE

Rechtvaardigheid! RT @Advocatenorde:
Meerderheid Eerste Kamer verwerpt bezuiniging op gefinancierde #rechtsbijstand! <http://buff.ly/1ztXE1B>
Minou Woestenenk @Milieuadvocaat

Dit dus, hoe eerder hoe beter! ' @Advocatenorde:
Wetsvoorstel digitalisering in hoger beroep ingediend bij TK: #KEI'

Margreet de Boer @margreetdeboer

@Advocatenorde Confectie is voor uitgevers,
het denkwerk voor ons

Ellen Timmer @Ellen_Timmer

Jongens, Boem is Ho! @Het_OM en @
Advocatenorde botsen over verhoor Meijering <http://nos.nl/11753267>

Franc de Korte @francdekorte

COLOFON

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Nederlandse Orde van Advocaten

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten. De Orde verzorgt de rubrieken Van de Orde, Geschillencommissie, Tuchtrect, Transfers en de column Ten slotte van de landelijk deken.

Samenstelling Algemene Raad Nederlandse Orde van Advocaten

- Walter Hendriksen (algemeen deken)
- Bart van Tongeren (plaatsvervangend deken)
- Hans Vogels
- Marjan van der List
- Bert Fibbe
- Bernard de Leest

Bureau van de Orde

Raffi van den Berg
(algemeen secretaris)

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 – 335 35 35
Fax 070 – 335 35 31
E-mail info@advocatenorde.nl
KvK-nummer: 27339260
BTW-nummer: NL002872833B01

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Helpdesk

helpdesk@advocatenorde.nl
Tel. 070-335 35 54

Twitter

@Advocatenorde

LinkedIn

Nederlandse Orde van Advocaten

Facebook

Nederlandse Orde van Advocaten

TRANSFERS

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

BREDE ARBEIDSRECHT PRAKTIJK

Het nieuwe jaar begon voor **Lisette de Zwart** met een nieuwe baan: ze verruilde het Haagse Bird & Bird voor Wijn & Stael Advocaten in Utrecht. 'Ik zocht een kantoor waar alle facetten van de arbeidsrechtpraktijk aan de orde komen, waar ik me inhoudelijk kan ontwikkelen en waar ik meer proceservaring kan opdoen. Dat kan bij Wijn & Stael, waar zowel grote (internationale) ondernemingen als particulieren worden bijgestaan. Door de open sfeer voelde ik me meteen thuis en de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheid die ik krijg, geven mij energie en voldoening.'

DIGITAAL WERKEN
IN HARTJE CENTRUM

Sander Tempel (34) en **Henk Kelderhuis** (38) begonnen op 1 januari hun arbeidsrechtpraktijk Kelderhuis Tempel Advocaten in hartje Haarlem. Tempel: 'Ik had al langer de wens om een eigen praktijk te beginnen, Henk was al zelfstandig advocaat.' Kelderhuis: 'Het is heerlijk om zelf te beslissen welke koers je vaart en samen te werken met iemand met wie het persoonlijk en zakelijk klikt.' Tempel: 'Ik woon hier vijf minuten fietsen vandaan, maar doordat ons kantoor is ingericht op het nieuwe digitale werken zijn werk en gezin hoe dan ook perfect te combineren.'

NAAR ANDER
KANTOOR

Ait Youss, mw. mr. L.: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Aland, mw. mr. S.: Advocatenkantoor Oudegracht te Alkmaar
Altena, mr. F.J.C. van: RechtStaete vastgoedadvocaten & belastingadviseurs B.v. te Amsterdam
Altenaar, mr. W.: Lexman Advocaten te Apeldoorn
Amar, mr. Y.: B&A Law te Amsterdam
Amsing, mw. mr. H.J.: Paulussen Advocaten N.V. te Heerlen
Angeren, mw. mr. W. van: Brinkhof te Amsterdam
Ariëns Kappers, mr. P.H.: Bavelaar Advocaten te Amsterdam
Arts, mr. M.J.A.: Stichting Rechtsbijstand Mobiliteitsbranche te Nijmegen
Bakhuis, mr. E.: Bolderman De Meijer Advocaten te Amsterdam
Beckx, mw. mr. A.W.M.: Rechtspraktijk Hippique te Simpelveld
Benabdallah, mw. mr. M.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam
Berg, mr. S.W. van den: Houthoff Buruma te New York/Verenigde Staten
Bergh, mw. mr. J.M. van den: Allen & Overy LLP te San Francisco/Verenigde Staten
Besseling, mr. B.: Marxman Advocaten te Apeldoorn
Beukhof, mw. mr. N.: Borsch Advocatuur te Tolbert
Bialkowski, mw. mr. D.H.: Advocatenkantoor Bialkowski te Amsterdam
Bieleveld, mw. mr. E.H.M.: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Blaisse-Verkooyen, mw. mr. B.J.H.: Pot Jonker Advocaten N.V. te Haarlem

Blomsma, mw. mr. I.C.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Bosma, mr. P.: Den Besten Advocaten te Almere
Boswijk, mr. R.J.: AKD te Amsterdam
Brink, mr. P.A. van den: BLIX Advocaten te Amsterdam
Bult, mr. F.C.A. van de: Clifford Chance LLP te Amsterdam
Comley, mw. mr. J.A.: Blat advocaten te Zeist
Cornelissen, mr. N.G.: SteentjesWoltersMulder Advocaten te Lichtenvoorde
Davidson, mw. mr. J.M.: Allen & Overy LLP te London/Groot-Brittannië
Doing, mw. mr. N.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam
Drenth, mr. J.F.: Meeuwssen Van den Pol Advocaten te Gorinchem
Driever, mw. mr. M.: Kalsbeek Hoogveld Advocaten te Maastricht
Duurland, mw. mr. S.: Van Koutrik Advocaten LLP te Amsterdam
Einig, mr. L.W.J.P.F.: Boels Zanders Advocaten te Enschede
Elseman, mr. T.: De Brauw Blackstone Westbroek N.V. te London/Groot-Brittannië
Eijck, mw. mr. A. van: Muller Advocaten te Gouda
Farber, mr. T.: Farber Zwaanswijk Advocaten B.V. te Den Haag
Fausser, mw. mr. H.L.P.: Damsté advocaten-notarissen te Enschede
Folkeringa, mr. M.J.: Oomen & Sweep Advocaten te Haarlem
Gerretsen, mr. R.: Zumpolle Advocaten te Utrecht
Gommers, mr. R.F.M.E.: De Jong Van Leeuwen Advocaten te Arnhem
Gremmen, mw. mr. L.E.P.: Gimbrère International Advocaten te Breda

Grinten, mw. mr. P.J. van der: TeekensKarstens advocaten notarissen te Leiden
Groenhart, mr. N.W.: Kalbfleisch Advocaten te Haarlem
Groot, mw. mr. A.A. de: Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP te Utrecht
Groot, F.W.M.: Abma Schreurs Advocaten te Amsterdam
Guldemond, mr. K.S.: Advocatenkantoor Blenheim te Amsterdam
Gürcan, mr. E.: Coskun Advocatuur te Arnhem
Haan, mr. B. de: Holla Advocaten te Den Bosch
Haan, mr. R.R. de: Norton Rose Fulbright LLP te Amsterdam
Haaren, mw. mr. E.M.J. van: Leliveld Advocaten te Maastricht
Hagelstein, mr. C.T.: NautaDutilh N.V. te Amsterdam
Haseborg, mr. R.P.J. ter: De Grave De Mönnink Spliet Advocaten te Amsterdam
Heemrood -van Dijk, mw. mr. K.: SNS REAAL N.V. te Utrecht
Heerma van Voss, mr. M.J.: Ventoux Advocaten B.V. te Utrecht
Heikens, mw. mr. H.A.: CMS Derks Star Busmann N.V. te Utrecht
Henke, mw. mr. F.: Advocatenkantoor Blenheim te Amsterdam
Hoegee-Kjellefeld, mw. mr. L.A.: Orde van Advocaten Gelderland te Arnhem
Hooymayers, mr. J.A.J.: Rijppaert & Peeters Advocaten te Oosterhout
Huitema, mw. mr. C.E.: ScheerSanders Advocaten te Den Haag
Jacobs, mr. R.C.J.: Koeslag Advocaten te Schijndel
Jongeneel, mw. mr. R.J.: Taxand Nederland B.V. te Amsterdam

Maart
2015

Kielman, mw. mr. C.E.: NautaDutilh te New York/ Verenigde Staten
Köiter, mw. mr. S.: NS Groep N.v. Corporate Legal te Utrecht
Koolen, mw. mr. M.E.: NS Groep N.V. Corporate Legal te Utrecht
Koopmans, mw. mr. S.M.: KienhuisHoving advocaten en notarissen te Enschede
Koppert, mr. J.M.: Nauta & Lucas te Lelystad
Kraan, mr. J. van der: Loyens & Loeff N.V. te Rotterdam
Kuijpers, mr. V.T.E.: LANS Advocaten te Capelle aan den IJssel
Langenberg, mw. mr. S.L.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Leeuwen, mw. mr. I.M.C. van: De Jong Van Leeuwen Advocaten te Arnhem
Leguit, mr. P.R.: Loyens & Loeff te Luxembourg
Loo, mw. mr. D.J.B.: Roeleven Advocaten te Hoensbroek
Luijn, mr. W.M. van: NS Groep N.V. Corporate Legal te Utrecht
Maarschalkerweerd, mw. mr. M.: Boels Zanders Advocaten te Maastricht
Maas, mw. mr. N.M.J. van der: Paulussen Advocaten N.V. te Heerlen
Marquenie, mw. mr. F.V.: De Haan Advocaten & Notarissen te Groningen
Meegdes, mr. K.P.: Vondenhoff Sijben Advocaten te Heerlen
Meijerink, mr. J.G.H.: Yspeert WWL Advocaten te Drachten
Mook, mw. mr. M.: Dommerholt Advocaten te Groningen
Müller, mw. mr. J.E.C.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Neefe, mr. J.M.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Nguyen, mw. mr. T.L.P.: Okkerse & Schop Advocaten te Almere
Nieuwstadt, mw. mr. T. van: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam
Nuyens, mw. mr. A.M.E.: De Bont Advocaten te Amsterdam
Nijbakker, mr. Ph.A.A.: Paulussen Advocaten N.V. te Heerlen
Osinga, mw. mr. S.: Keuning Advocaten te Leeuwarden
Overklift, mw. mr. H.S. van: Rutgers Posch Visée Eendedijk te Amsterdam

Peppel, mr. J. van de: Ludwig & Van Dam te Rotterdam
Ploeg, mw. mr. A.: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Ploemen, mw. mr. M.A.: Van Dijk c.s. Advocaten te Maastricht
Pop, mr. R.G.: CMS Derks Star Busmann N.V. te Amsterdam
Pot, mr. R.S.: Bakker, Rigter & Lonterman te Amsterdam
Pouls, mw. mr. E.M.G.: Stadhouders Advocaten te Utrecht
Psara, mw. mr. M-T.: Stam Reitsma Advocaten te Vught
Rasul, mr. M.: Van Twist Advocaten te Dordrecht
Roelofs, mr. J.R.: NS Groep N.V. Corporate Legal te Utrecht
Roest, mr. G.W.: Lexman Advocaten te Apeldoorn
Schönauf, mw. mr. M.L.: Stibbe N.V. te Amsterdam
Schoevaars, mw. mr. M.F.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam
Schreuder, mr. F.P.R.: Stek te Amsterdam
Seen, mw. mr. Y.A.R.: Molenaar & Hermes Advocaten te Noord-Scharwoude
Seinen, mr. W.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam
Serrarens, mw. mr. J.J.: Hendriks Reintjes Advocaten & Mediators te Limburg
Sixma, mw. mr. A.B.: Bergh Stoop & Sanders te Amsterdam
Speetjens, mw. mr. J.: NautaDutilh N.V. te Amsterdam
Stoop, mr. J.L.: Boels Zanders Advocaten te Eindhoven
Swennen, mw. mr. S.H.G.: IJssel Advocaten te Schalkhaar
Terstegge, mr. M.J.: Straatman Koster Advocaten te Rotterdam
Thijssen, mw. mr. A.E.: DAAN Advocatuur B.V. te Arnhem
Tillema, mr. P.M.: LANS Advocaten te Capelle aan den IJssel
Trip, mw. mr. P.: Dommerholt Advocaten N.V. te Apeldoorn
Ummels, mw. mr. M.: De Rijk Van de Westerlo Advocaten te Helmond
Veld, mr. C.B. in 't: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Ven, mr. W.F. van der: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Verbeek, mw. mr. F.F.W.: Van Doorn N.V. te Amsterdam
Verhoeven, mr. M.W.: Lexman Advocaten te Apeldoorn
Versmissen, mr. J.D.: AKD te Amsterdam
Vivolo, mr. Z.: Loyens & Loeff (USA) B.V. te New York/ Verenigde Staten
Vliet, mw. mr. Q.H. van: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Volkers, mr. J.W.: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Vos, mr. W.G.M.: Gimbrère International Advocaten te Breda
Vries, mr. D. de: Valegis Advocaten te Den Haag
Walian, mw. mr. D.J.: NautaDutilh N.V. te London/ Groot-Brittannië
Weidner, mw. mr. A.: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Weisenborn, mw. mr. C.M.M.: Lawyers Alliance te Amsterdam
Werd, mw. mr. W.M.H. de: Blauw Tekstra Uding Advocaten te Amsterdam
Witte, mw. mr. N.F.G. de: Lexman Advocaten te Apeldoorn
Wösten, mr. M.W.J.: NS Groep N.V. Corporate Legal te Utrecht
Wynands, mr. X.P.C.: Boels Zanders Advocaten te Eindhoven
Yildiz, mw. mr. S.: Eversheds B.V. te Amsterdam
Zanten, mw. mr. F. van: NautaDutilh N.V. te Rotterdam
Zwan, mw. mr. K.R.I. van der: Davids Advocaten B.V.
Zwart, mw. mr. L. de: Wijn & Stael Advocaten N.V. te Utrecht

OVERSTAP TIJDENS STAGE

Onlangs zegde **Sultan Kat** (28) haar baan als advocaat-stagiaire op om als stagiaire-ondernemer haar eigen strafrecht- en arbeidsrechtpraktijk op te richten: Mr. M.S. Kat Advocaat in Amsterdam. 'Ik had behoefte aan meer structuur, diepgang en contact met cliënten om samen de juiste strategie te bepalen. Het zelfstandig ondernemerschap was nieuw voor me en daardoor soms best stressvol, maar het was het waard. Ik kan meer tijd aan mijn zaken besteden, met betere resultaten tot gevolg, en het is fijn om te kunnen overleggen met collega's op het kantoor waar mijn praktijk gevestigd is.'

WIND IN DE RUG

Na tien jaar bij NautaDutilh in Rotterdam gewerkt te hebben op de Employment-sectie, leek het **Raymond van Heusden** (43) goed en verfrissend om eens iets anders te doen. Hij startte per 1 januari zijn eigen kantoor Van Heusden Arbeidsrechtadvocatuur. 'Bij mijn beslissing om juist nu voor mezelf te beginnen speelde ook mee dat in 2015 het arbeidsrecht belangrijke wijzigingen ondergaat. Ik verwacht dat dit zeker in de beginfase extra vragen uit de praktijk zal oproepen en mij als startende ondernemer ietwat wind in de rug zal geven.'

NAAR NIEUW KANTOOR OF ASSOCIATIE

Academisch Ziekenhuis Maastricht (mw. mr. L.J.W.C. Creusen te Maastricht)
ADT Advocaten B.V. (mr. M.H. Horst te Landsmeer)
Advocaten van Nu (mw. mr. S.J. Klingeman en mr. D.A.M. Lagarrique te Den Bosch)
Advocatenkantoor Burcht (mr. S. Maachi te Almere)
Advocatenkantoor Kat (mw. mr. M.S. Kat te Amsterdam)
Advocatenkantoor L.P.B.V. (mr. L. Palancian te Amsterdam)
Advocatenkantoor M.E. Pennings (mr. M.E. Pennings te Rotterdam)

Advocatenkantoor mr. J.H.E. Wanrooij (mr. J.H.E. Wanrooij te Den Haag)

Advocatenkantoor MS

Dormans (mw. mr. M.S. Dormans-Janssen te Breda)

Advocatenkantoor Rauh (mr. J.W. Rauh te Heerlen)

Advocatenkantoor Schipper (mw. mr. H.A. Schipper te Den Haag)

Advocatenkantoor Spans (mr. S. Spans te Utrecht)

Advocatenkantoor Tamer (mr. Y. Tamer te Den Haag)

Advocatenpraktijk C.A.M. Swagemakers B.V. (mr. C.A.M. Swagemakers te Dongen)

Advocatenpraktijk Van der Meijden (mr. H.J.M.G.M. van der Meijden te Ermelo)

Avis & Van Riel Advocaten en Mediation (mw. mr. C.J. Avis en mw. mr. G.H.G. Reitsma-van Riel te Hoofddorp)

Beekers Advocatuur (mr. J.A. Beekers te Apeldoorn)

Bellius Advocaten (mw. mr. I. Brouwer, mw. mr. M. Eversteijn, mr. P.W.M. Huisman, mr. F. Schneider en mw. mr. J.H.S. van der Wolde te Bussum)

Bloom Lawyers B.V. (mr. M. Demont en mr. F.I. Fehres te Amsterdam)

Casus Advocaten (mw. mr. C.W. Langereis en mw. mr. S. van Rijsewijk)

Cor Goudriaan advocatuur (mr. C.G.P. Goudriaan te Amsterdam)

Corbridge Advocaten LLP (mr. M.P. van Broeckhuijsen en mr. G.H.R. van Eldik te Amsterdam)

Dam en Dontje Advocatuur (mw. mr. J. Dam-de Haan en mr. H. Dontje te Emmen)

De Menthon Bake (advocaat en scheidingsmediator) (mw. mr. M.K. de Menthon Bake te Den Haag)

Deb by Law (mw. mr. D.J. Wentink-Kolk te Utrecht)

DVLP advocaten (mr. S.H. Veldman en mr. C. Wiggers te Amsterdam)

Factum Advocaten (mr. J.H. Hommel en mr. L.A.L. Westerwoud te Rotterdam)

Fifth Advocatuur (mw. mr. M.H.T. Kleijn-Coumans te Tiel)

FISHERMAN (mr. Th.C. Visser te Amsterdam)

FrankfortSluis Advocaten (mr. R. Frankfort en mr. D. Sluis te Haarlem)

Galligan Advocatuur (mw. mr. R.A.M. Galligan te Weesp)

Glas en Van den Heuvel Advocaten (mr. M.G.P. Glas en mr. R.G.A.M. van den Heuvel te Gouda)

Griph Law & Tax (mr. O.R. Siemelink en mr. I. Janssen te Utrecht)

Hielkema & Co (mr. H.M. Hielkema, mw. mr. E.M. de Bie, mr. J. Groenewoud en mw. mr. A.M. Langeloo te Amsterdam)

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (mw. mr. N. Kolthof te Rotterdam)

Huijskens Advocatuur (mr. B.F.M. Huijskens te Etten-Leur)

IMBOLC (mr. R.R.G.M. van Beurden en mr. P.W. Lenos te Rotterdam)

In het Veld en Van der Zalm Advocaten en Mediators (mw. mr. W. in het Veld te Hengelo OV)

Kaas & Van der Weijden (mr. R.J. Kaas en mr. A. van der Weijden te Haarlem)

Kaouassadvocatuur (mr. M. Kaouass te Amsterdam)

Kelderhuis Tempel Advocaten (mr. H.H. Kelderhuis en mr. S. Tempel te Haarlem)

KoevoetLaw (mr. C.M. Koevoet te Nieuwerkerk aan den IJssel)

Laumen Business Law (mr. M.L. Laumen te Amsterdam)

Le Poole Bekema (mr. R.S. Le Poole, mw. mr. A. Bekema en mw. mr. L. Broers te Haarlem)

Leemans Advocatuur (mr. F. Leemans te Apeldoorn)

Lefers Advocatuur (mr. J.H. Lefers te Eibergen)

Legaltree Gortzak (mw. mr. J.A. Gortzak te Leiden)

Letschert en Co (mr. M.P.J. Letschert te Tilburg)

Lexwise (mr. P.C.H.H. Kager te Den Bosch)

Lienaerts Advocatuur (mr. M.M.A.F.C. Lienaerts te Roermond)

Maaldrink Notarissen (mr. G.L. Maaldrink te Den Haag)

M.J. Post (mw. mr. M.J. Post te Den Haag)

Mosa Advocaten (mw. mr. N.M. Weteling en mw. mr. E. van den Hombergh te Oss)

Mr. J.P. de Man (mr. J.P. de Man te Bergschenhoek)

Muller advocaat en mediator (mw. mr. J.L. Muller te Amsterdam)

Nogepa (mw. mr. M.B. van den Akker te Den Haag)

P.A. Verwater Beheer B.V. (mw. mr. M.A.M. Oude Breuil te Hoogvliet Rotterdam)

Parck Advocatuur (mr. J.W. Damstra te Apeldoorn)

Patist & Ploegmakers Advocaten (mr. A. Patist en mw. mr. Spermon-Ploegmakers te Maarssen)

Peeters Advocatuur (mw. mr. M.A.P. Peeters te Roggel)

Quint Legal B.V. (mr. R.F. Hofstede, mw. mr. S.D. Kerkhof, mw. mr. C.M.X.C.R. Olie-Janssen, mw. mr. M.J. Siegers en mw. mr. I.J.A. Tax te Rotterdam)

RAG Advocaten & Adviseurs (mr. J.T. Schepers te Stadskanaal)

REAAL N.V. (mw. mr. L.J. Couvret en mw. mr. S. Odijk te Utrecht)

Rede Legal B.V. (mr. J. Bosman te Ede)

Robein Leven N.V. (mw. mr. S. Chaoui-Nhass te Den Haag)

Roorda Advocaten B.V. (mr. P. Roorda en mr. R.N. de Jong te Amsterdam)

RPH-advocaten (mw. mr. A.W.M. Beckx en mr. P.M.H. Cruts te Simpelveld)

SNS Bank N.V. (mr. D.M. Brinkman, mw. mr. K. Heemrood-van Dijk en mw. mr. M. Ris te Utrecht)

Spaan Advocatuur (mw. mr. G.I.T. Spaan te Groningen)

Syntrus Achmea Vermogensbeheer BV (mw. mr. M.E. Haak te De Meern)

Theelen Advocaat (mr. R.M.L. Theelen te Den Haag)

Tonen Advocatuur (mr. A.P.W. Tonen te Amsterdam)

Tuzkapan Van de Lee advocaten (mr. E. Tuzkapan en mw. mr. J.H.W. van der Lee te Amsterdam)

Unger van Els Advocaten (mw. mr. E. Unger, mr. van Els en mw. mr. M. Nolet te Amsterdam)

Vallei Advocaten (mr. I.R.M. Goedings en mr. M.F.M. Groot Kormelink te Ede)

Van der Kolk & Volkerink Advocaten (mr. H. Boven te Emmeloord)

Van der Loeff familierecht Advocaten (mw. mr. C.E. van de Pas-Rutgers van der Loeff, mw. mr. G.B.J.M. Spoormans en mw. mr. J.M. Uittenhout te Amsterdam)

Van der Vliet Advocaten (mw. mr. M.J. Kal-van der Vliet te Den Haag)

Van Gassel en Bal Advocaten (mr. B.J. Bal, mr. J.M. de Koning en mr. H. van der wilt te Ridderkerk)

Van Hall Mediation (mw. mr. I.H. van Hall te Gouda)

Van Heusden Arbeidsrechtadvocatuur (mr. R.L. van Heusden te Schiedam)

Van Riel & Feyli Advocaten (mr. S.A.J. van Riel en mw. mr. H. Feyli te Oisterwijk)

Van Vliet Advocatuur (mr. L.R. van Vliet te Amsterdam)

Verhoeff Advocaten & Mediation (mw. mr. B.R. Cohen te Den Haag)

Vermeulen & Ten Haaf Advocaten (mr. T.A. Vermeulen en mw. mr. S.H.S. ten Haaf te Rotterdam)

Vertigo Law B.V. (mr. R.G.M. Dahmen te Utrecht)

Vogels advocaat (mr. J.A.W.M. Vogels te Roermond)

Vondenhoff Sijben Advocaten (mr. B. van Meurs en mr. M.J. Mookhram te Roermond)

WeDo Advocaten (mw. mr. E.M.F. van Doorn te Breda)

Wertheim Advocatuur B.V. (mr. R.S. Wertheim te Zwolle)

IJssel Advocaten (mw. mr. M. van der Steeg en mw. mr. M. van Haaf-Noot te Schalkhaar)

Zuketto Advocaten (mr. M.M.H. Zuketto, mw. mr. R.M. Heemskerk, mr. Külcü en mw. mr. L. Schyns te Maastricht)

Aalst, mr. P.L.P.M. van Arnhem 01-01-2015

Aarts, mw. mr. E. Amsterdam 01-01-2015

Aberson, mr. W.J. Maarssen 01-01-2015

Acker, mr. mr. E.A.G. van Terneuzen 01-01-2015

Akse, mw. mr. B.I. Apeldoorn 01-01-2015

Aldenhoven, mr. A.J. Oss 01-01-2015

Amory, mr. E.C.N. Nijmegen 01-01-2015

Avontuur, mw. mr. B.G.A. Velsen-Zuid 21-01-2015

Bakker, mr. O.J.R. Rotterdam 01-01-2015

Bakker, mr. P.S. Amsterdam 01-01-2015

Blekman, mw. mr. I.J. Utrecht 01-01-2015

Boersen, mr. L.A.S. Rotterdam 12-01-2015

Bogt, mw. mr. F.C. van der Rotterdam 01-01-2015

Bonenkamp, mw. mr. M.N.W. Bussum 01-01-2015

Boogert, mr. G.J.J. van den Amsterdam 01-01-2015

Boor, mr. J.A.F. Utrecht 01-01-2015

Boorder, mr. P. de Rotterdam 01-01-2015

Boshouwers, mw. mr. P.H.A. Amsterdam 01-01-2015

Bouman, mr. S.A.H. Amsterdam 16-01-2015

Buter, mr. G.W. de Amsterdam-Zuidoost 13-01-2015

Boven, mr. S.M.W.L. Middelburg 01-01-2015

Boenkamp, mr. L. Maastricht 01-01-2015

Breukelen, mw. mr. N.G. van Roden 01-01-2015

Brink, mw. mr. H.M. Amsterdam 01-01-2015

Bruggen, mr. H.J.J.M. van der Roermond 01-01-2015

Buuren, mr. G.J.C. van Weert 01-01-2015

Bijnen, mr. A. van Amsterdam 01-01-2015

Carli, mr. R.Th.R.F. Den Haag 01-01-2015

Cartigny, mr. G.J.M. Rotterdam 01-01-2015

Coenen, mr. I.I.A. Amsterdam 01-01-2015

Colen, mw. mr. J. Arnhem 01-01-2015

Corten, mr. R.J.H. Sittard 01-01-2015

Daniels-Vetter, mw. mr. M.L. Amsterdam 01-01-2015

Degens, mw. mr. R.H.I. Maastricht 01-01-2015

Derks, mw. mr. E.R.A. Eindhoven 01-01-2015

Dinteren, mr. J.J.Q. van Utrecht 01-01-2015

UIT DE PRAKTIJK

Maart
2015

- Durve**, mr. S.A. Den Haag 01-01-2015
- Duijm**, mr. H.L. Alphen aan den Rijn 01-01-2015
- Dijk**, mr. P.J.C.D. van Tilburg 01-01-2015
- Dijk**, mr. S. Hilversum 01-01-2015
- Dijken**, mr. T.P. van Lelystad 01-01-2015
- Dijksma**, mw. mr. J.V. Amsterdam 01-01-2015
- Dijkstra**, mw. mr. S.Y. Groningen 21-01-2015
- Enschedé**, mw. mr. E.J. Houten 01-01-2015
- Etghaei**, mw. mr. F. Amsterdam 23-01-2015
- Flier**, mw. mr. W.J. van der Amsterdam 01-01-2015
- Gastel**, mr. J.L.M. van Helmond 01-01-2015
- Geerts**, mr. E.H.M. Vriezenveen 01-01-2015
- Geijn**, mr. K.M. van Utrecht 01-01-2015
- Glas**, mr. R.G.H.M. de Nijmegen 01-01-2015
- Goldman**, mr. A.C.G. Soest 01-01-2015
- Goudswaard**, mw. mr. J. Den Haag 01-01-2015
- Gremmen**, mr. P.H.G.C. Roosendaal 01-01-2015
- Haas**, mr. J. de Amsterdam 01-01-2015
- Haasdijk**, mr. W. Badhoevedorp 01-01-2015
- Heerkens Thijssen**, mw. mr. C.E.J.M. Amsterdam 01-01-2015
- Heiden**, mw. mr. S.A. van der Wageningen 01-01-2015
- Hendriksen**, mr. E.G.J. Zwolle 01-01-2015
- Hennissen**, mr. G.L.H. Roermond 01-01-2015
- Henny**, mw. mr. S.I. Arnhem 01-01-2015
- Hermans**, mw. mr. C.M.H. Maastricht 01-01-2015
- Hoek-Nieuwenburg**, mw. mr. S.W. Made 01-01-2015
- Hoekstra**, mr. W. Zwolle 21-01-2015
- Hofland**, mr. H.J. Amsterdam 01-01-2015
- Hofstee-Heijbroek**, mw. mr. D. Tiel 19-01-2015
- Hogehuis-Maeijer**, mw. mr. M.F. Bostel 01-01-2015
- Hogewind-Wolters**, mw. mr. P.A. Den Haag 01-01-2015
- Hol**, mr. L.A.T. Nieuwegein 01-01-2015
- Hollander**, mr. H.M. den Oostburg 01-01-2015
- Hoogenberg**, mw. mr. S.I. Amsterdam 01-01-2015
- Huges**, mw. mr. R.L. Amsterdam 01-01-2015
- Huis**, mr. E. van Hilversum 01-01-2015
- Huisman**, mr. L.A. Den Bosch 01-01-2015
- Hulshof**, mw. mr. E.C.W.M. Arnhem 01-01-2015
- Huysmans-van Opstal**, mw. mr. I.J.M. Breda 01-01-2015
- Icken**, mr. A.R.A.J. Amsterdam 01-01-2015
- Kars**, mr. E. Bleiswijk 01-01-2015
- Kennepohl**, mw. mr. S. Amsterdam 01-01-2015
- Klaasen**, mr. T.P. Helden 01-01-2015
- Kleefman**, mw. mr. T.G. Rotterdam 01-01-2015
- Klein**, mr. D. Alkmaar 01-01-2015
- Knepelhout**, mr. J. Rotterdam 01-01-2015
- Koenis**, mr. M.W. Amsterdam 01-01-2015
- Kol**, mr. M.D. Purmerend 01-01-2015
- Koning**, mr. G.J. Amsterdam 01-01-2015
- Kooy**, mr. G.L. Den Haag 01-01-2015
- Kopp**, mr. J.N. Utrecht 01-01-2015
- Kruidenberg**, mr. P.M. Den Haag 01-01-2015
- Kupers**, mr. D.K. Groningen 01-01-2015
- Kuijf-Later**, mw. mr. D.R. Amsterdam 09-01-2015
- Laar**, mr. J.A. van Woudenberg 01-01-2015
- Limborgh**, mr. W.M. Den Haag 01-01-2015
- Linden**, mw. mr. H.M.C. van der Den Haag 01-01-2015
- Linssen**, mr. A.J.C. Amstenrade 01-01-2015
- Lunenberg-Demenint**, mw. mr. C.J. Nunspeet 01-01-2015
- Mackaaij**, mr. P.A. Utrecht 01-01-2015
- Malenstein**, mr. R.A. van Enschede 01-01-2015
- Mans**, mw. mr. A.W.M. Roermond 01-01-2015
- Mertens**, mw. mr. E.I. Arnhem 01-01-2015
- Meij**, mr. F. van der Amsterdam 01-01-2015
- Molkenboer**, mr. G.J.A.M. Tilburg 01-01-2015
- Morema**, mw. mr. I. Naarden 14-01-2015
- Nederend**, mr. P.J.X. Hoofddorp 01-01-2015
- Nicolai**, mr. J.L.A. Den Haag 01-01-2015
- Odijk**, mr. A.W. van Utrecht 01-01-2015
- Ouwerkerk**, mr. C.G.Th. van Tiel 01-01-2015
- Pelt**, mr. H.F.J.L. van Arnhem 01-01-2015
- Peters**, mr. P.S.L. Deventer 01-01-2015
- Peters**, W.J.J.M. Cuijk 14-01-2015
- Peijster**, mr. C.N. Amsterdam 01-01-2015
- Plante**, mw. mr. M. Apeldoorn 01-01-2015
- Pouw-Looienga**, mw. mr. S. Amersfoort 01-01-2015
- Prakken**, mw. mr. E. Amsterdam 01-01-2015
- Pril**, mw. mr. I.V.Th. Den Haag 01-01-2015
- Provo Kluit-van Minnen**, mw. mr. M.H.J. Tilburg 01-01-2015
- Raalte**, mr. A.J. Amstelveen 01-01-2015
- Ramshorst**, mr. J.A. van Amsterdam 01-01-2015
- Ranitz**, mr. R.E.P. Den Haag 01-07-2014
- Reimers**, mr. H.K.O. Rotterdam 01-01-2015
- Rensen**, mr. M.A. Alkmaar 01-01-2015
- Rensen-van Wissen**, mw. mr. J.M.L.B. Alkmaar 01-01-2015
- Reuling**, mr. F.H.M. Tilburg 01-01-2015
- Reuling**, mw. mr. S.R. Amsterdam 01-01-2015
- Roose**, mw. mr. E.H. Naarden 01-01-2015
- Roovers**, mr. N. Utrecht 01-01-2015
- Rosenberg Polak**, mr. J.C. Den Haag 01-01-2015
- Ru**, mr. H.J. de Amsterdam 01-01-2015
- Rijken-Rooswinkel**, mw. mr. E.B.A. Amsterdam 01-01-2015
- Sande Bakhuijzen**, mw. mr. E.M. van de Amsterdam 01-01-2015
- Sanders-Sijbom**, mw. mr. A.S. Eindhoven 01-01-2015
- Sandijck**, mr. E.F. Middelburg 01-01-2015
- Scheepbouwer**, mw. mr. A. Amsterdam 01-01-2015
- Schepens**, mr. P.W. Amsterdam 01-01-2015
- Schermer**, mw. mr. W.M. Amsterdam 01-01-2015
- Scherpenhuysen**, mr. R.A. Harderwijk 01-01-2015
- Schiebroek**, mw. mr. E.J. Den Haag 01-01-2015
- Scholten**, mr. J.P.R. Den Haag 01-01-2015
- Schouten**, mw. mr. C. Venlo 01-01-2015
- Schouwman**, mr. D.G. Veenendaal 01-01-2015
- Schraa**, mw. mr. N.D. Enschede 21-01-2015
- Schröder-van Waes**, mw. mr. M.C.J.A. Den Haag 01-01-2015
- Schutrops**, mw. mr. H.C. Den Haag 01-01-2015
- Selm**, mw. mr. B. van Rotterdam 01-01-2015
- Sermondt**, mw. mr. A.Y. van Utrecht 01-01-2015
- Slootweg**, mr. W.H. Noordwijk 01-01-2015
- Smeets**, mr. J.H.P. Haarlem 01-01-2015
- Smit**, mw. mr. J.H.H. Den Haag 01-01-2015
- Smits**, mw. mr. T.M.J. Amsterdam 01-01-2015
- Snoek**, mr. W.Th. Amsterdam 17-01-2015
- Snijders**, mr. G.M.F. Utrecht 14-01-2015
- Sondorp**, mw. mr. J.E. Rotterdam 01-01-2015
- Staal**, mw. mr. E.M. Eindhoven 01-01-2015
- Stadermann**, mr. F. Rotterdam 01-01-2015
- Steverink**, mw. mr. E.A.T.M. Utrecht 01-01-2015
- Stoop**, mw. mr. M.C.A. Heerhugowaard 01-01-2015
- Storm**, mw. mr. A.Z. Huizen 01-01-2015
- Stumpel**, mr. N.B.J. Huizen 01-01-2015
- Sijs**, mw. mr. S.M. van der Baarn 01-01-2015
- Taryakchi**, mr. K. Rotterdam 01-01-2015
- Theunissen**, mr. R.G.A.M. Eindhoven 01-01-2015
- Thöle**, mr. U.W.G. Den Haag 01-01-2015
- Tien**, mw. mr. K.J.F. Shanghai/China 20-01-2015
- Timmermans**, mr. P.J.J. Bergen op Zoom 01-01-2015
- Tinga**, mr. H.J.A.M. Roosendaal 01-01-2015
- Tricht**, mr. O.P. van Utrecht 01-01-2015
- Tzankova**, mw. mr. I.N. Den Haag 16-01-2015
- Tukker**, mw. mr. F. Nieuwegein 01-01-2015
- Uden**, mr. A.L.M. van Meeressen 01-01-2015
- Velo**, mr. T.A. Maarssen 01-01-2015
- Venis**, mr. J.I. van de Amsterdam 01-01-2015
- Verhaag**, mr. P.P.J.M. Noordwijk ZH 01-01-2015
- Verheul**, mr. J.A.I. Amsterdam 01-01-2015
- Verhoeven**, mw. mr. M.Y.A. Arnhem 01-01-2015
- Verjans**, mr. R.L.S. Amsterdam 12-01-2015
- Verkijk**, mr. R. Maastricht 01-01-2015
- Vernooij**, mr. N.W. Amsterdam 01-01-2015
- Vloten**, mr. F.W. van 't Harde 01-01-2015
- Vogels**, mw. mr. A.E. Amsterdam 01-01-2015
- Voormolen**, mr. H. Bergen op Zoom 01-01-2015
- Vos**, mr. P.J.R.M. Venray 01-01-2015
- Vries**, mr. G.A.M. de Woudenberg 01-01-2015
- Vries**, mr. I. de Rotterdam 23-01-2015
- Vijn**, mw. mr. M.A.C. Amsterdam 01-01-2015
- Waart**, mr. J.A.Th.M. de Amersfoort 01-01-2015
- Wárlám**, mr. A.P.H. Amsterdam 01-01-2015
- Weerden**, mw. mr. M.J. van Almere 01-01-2015
- Wennekers**, mr. B.B.F.H.L. Purmerend 01-01-2015
- Werkhoven**, mr. M.S. van Rotterdam 01-01-2015
- Westelaken**, mw. mr. J.A.A. van de Breda 01-01-2015
- Weijers**, mr. M.B. Amsterdam 01-01-2015
- Wientjes**, mr. G.A.W.M. Nijmegen 01-01-2015
- Wismans**, mw. mr. E. Amsterdam 01-01-2015
- Wit**, mr. J.A.M.H. de Den Bosch 01-01-2015
- Wladimiroff**, mr. M. Den Haag 01-01-2015
- Wolters**, mr. J.P. Lichtenvoorde 01-01-2015
- Wijnacker**, mr. F.M.J. Nijmegen 01-01-2015
- Zeeman**, mr. J.L. Amsterdam 01-01-2015
- Zomer**, mr. H.J. Steenwijk 01-01-2015

UITSPRAKEN

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit Hester Uhlenbroek, Ed van Liere, Peter Drion, Harro Knijff, Carel Gaaf en Robert Sanders. De letterlijke tekst van de uitspraken is te vinden op tuchtrecht.nl.

TUSSENTIJDSE
TOEVOEGING;
AFGIFTE DOSSIER

- Hof van discipline, 16 mei 2014, zaak nr. 6987, ECLI:NL:TAHVD:2014:206.
- Gedragsregels 22, 24 en 27 lid 4.
- Als tijdens de behandeling van de zaak de mogelijkheid ontstaat een toevoeging aan te vragen, moet een advocaat zijn cliënt daarop wijzen. Dat mr. X ondanks dekenadviezen halsstarrig weigerde de dossiers aan klagers af te geven, wordt hem zwaar aangerekend.

Een voormalige cliënt van mr. X klaagt erover dat deze niet had onderzocht of klager in aanmerking kwam voor een toevoeging. Bovendien hield mr. X het dossier achter met een beroep op het retentierecht, hoewel de deken drie keer de aanbeveling deed het over te dragen.

Tijdens de procedure verslechterde de financiële situatie van klager zodanig dat hij alsnog aanspraak kon maken op gefinancierde rechtsbijstand. Omdat de gewijzigde situatie voor mr. X kenbaar was, is het hof van oordeel dat mr. X – ook als hijzelf niet bereid zou zijn de behandeling van de zaak op toevoegingsbasis voort te zetten – de verplichting had zijn cliënt op deze mogelijkheid te wijzen. Klager had dan kunnen kiezen of hij wel of niet in aanmerking wilde komen voor gefinancierde rechtsbijstand.

Het hof merkt op dat een advocaat slechts behoedzaam gebruik mag maken van de mogelijkheid om dossiers in

afwachting van de betaling van de declaratie achter te houden. Deze behoedzaamheid heeft mr. X niet in acht genomen. Het hof rekent mr. X bovendien zwaar aan dat hij tot aan de behandeling van de zaak bij het hof een weigerachtige, zelfs halsstarrige houding innam tegenover diverse verzoeken van zijn cliënten om het dossier af te geven, ondanks de adviezen van de deken.

Berisping.

INSTAAN
VOOR KOSTEN
VAN DERDEN

- Raad van discipline Amsterdam, 10 maart 2014, zaak nr. 13-353NH, ECLI:NL:TADRAMS:2014:78.
- Gedragsregels 6, 32 en 37.
- Een advocaat moet instaan voor de kosten van door hem ingeschakelde derden.

Mr. X betaalde de declaratie van een door hem ingeschakelde deskundige niet, hij gaf niet meteen de informatie die de deken in het kader van het klachtonderzoek van hem vroeg en reageerde pas na herhaaldelijk rappelleren op zijn brieven. Daarom diende de deken een bezwaar in.

De raad merkt op dat de advocaat die diensten van derden inroept, moet instaan voor hun vergoedingen en honoraria tenzij hij een uitdrukkelijk voorbehoud maakt. Mr. X voert als verweer aan dat geen betaling is verschuldigd omdat de derde wanprestatie heeft gepleegd. De raad overweegt dat in een tuchtrechtelijke procedure niet de verbintenisrechtelijke aspecten

van een declaratie aan de orde zijn. De verbintenisrechtelijke aspecten vormen geen uitzondering op het toepassingsbereik van gedragsregel 32.

Mr. X heeft bovendien met een beroep op zijn geheimhoudingsplicht geweigerd het rapport van de ingeschakelde derde aan de deken over te leggen. Dit beroepsgeheim moet echter wijken voor de informatieverplichting jegens de deken, anders zouden diens controletaken en een goede uitvoering van het tuchtrecht onmogelijk worden. Omdat de deken in zijn hoedanigheid van toezichthouder een geheimhoudingsplicht en een verschoningsrecht heeft, kan de advocaat informatie uit zijn dossiers aan de deken verschaffen.

Berisping.

GEEN
HONORARIUM-
AFSPRAKEN NAAST
TOEVOEGING

- Hof van discipline, 27 juni 2014, zaak nr. 6992, ECLI:NL:TAHVD:2014:232.
- Gedragsregel 24.
- Een advocaat mag geen afspraken over honorarium maken voor extra uren die de Raad voor Rechtsbijstand niet wil toekennen.

De deken verwijt mr. X dat hij in een strafzaak met een cliënt honorariumafspraken maakte terwijl hij optrad op basis van een

toevoeging. De afspraak betrof de extra uren die de Raad voor Rechtsbijstand niet zou toekennen. Het hof stelt vast dat een advocaat in geval van een toevoeging geen vergoeding mag bedingen of in ontvangst nemen, afgezien van de eigen bijdrage en verschotten volgens de geldende regels. In dat geval hoort de advocaat de gehele zaak te doen voor een vast tarief, ongeacht het aantal uren dat hij aan de zaak werkt. Alleen bij een toegewezen verzoek kan de advocaat voor bewerkelijke strafzaken meer gewerkte uren declareren. Mr. X redeneerde dat het verbod op het bedingen of ontvangen van een vergoeding voor extra uren niet meer opgaat indien dat verzoek wordt afgewezen. Deze redenering is onjuist.

Berisping.

CITEREN UIT
CONFRATERNELE
CORRESPONDENTIE

- Raad van discipline Amsterdam, 13 mei 2014, zaak nr. 13-337A, ECLI:NL:TADRAMS:2014:121.
- Gedragsregels 12 en 13.
- Citeren uit confraternele correspondentie en schikkings- onderhandelingen is niet tuchtrechtelijk verwijtbaar als het niet om de inhoud van die correspondentie respectievelijk die onderhandelingen gaat.

Mr. X deed in de dagvaarding een beroep op brieven en mededelingen van de ene advocaat aan de andere. Bovendien deed zij daarin mededelingen over de

Maart
2015

inhoud van tussen hen gevoerde schikkingsonderhandelingen zonder mr. Y hierover vooraf in kennis te stellen of overleg met hem te plegen. Beiden zijn het erover eens dat mr. X inhoudelijke mededelingen uit de brieven mocht weergeven, maar mr. Y klaagt erover dat mr. X ook data en afzenders van deze brieven vermeldde.

Volgens de raad gaat het bij de door mr. X vermelde brieven om confraternele correspondentie, waarop advocaten geen beroep mogen doen. De stelling van mr. X dat de substantiëringsplicht noodzaakte tot vermelding van de correspondentie, gaat niet op. Want aan de substantiëringsplicht zou ook zijn voldaan, zoals mr. X zelf heeft verklaard, als data en afzender achterwege waren gelaten. Mr. X heeft daarom gedragsregel 12.1 overtreden, maar de raad legt geen maatregel op. Overtreding van een gedragsregel levert pas een tuchtrechtelijk verwijt op als van die overtreding gezegd kan worden dat daarmee in strijd wordt gehandeld met het doel en de strekking van artikel 46 Advocatenwet en (dus) gedrag oplevert dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Daarvan is in dit geval naar het oordeel van de raad geen sprake nu klager niet heeft geklaagd over de (verdere) inhoud van de gewraakte passages in de dagvaarding maar slechts over vermelding in de dagvaarding van de data en de afzender van de brieven.

Over de inhoud van schikkings- onderhandelingen mogen

advocaten geen mededeling aan de rechter doen, tenzij met toestemming van de advocaat van de wederpartij. Omdat mr. X echter alleen vermeldde dat de wederpartij niet langer bereid was het geschil in der minne op te lossen, heeft zij gedragsregel 13 niet overschreden.

Klacht ongegrond.

CHRONISCH TEKORTSCHIETEN: SCHRAPPING

- Raad van discipline 's-Gravenhage, 14 april 2014, zaak nrs. R.4440/14.26.1-14.26.6, ECLI:NL:TADRSGR:2014:108-114.
- Gedragsregels 1, 4, 5, 8, 9, 11, 17, 21, 23, 27 en 32.
- Zeven klachten over onder andere de kwaliteit van dienstverlening leiden uiteindelijk tot schrapping van het tableau.

Zaak R.4440/14.26.1: mr. X liet nota's van een deurwaarderskantoor onbetaald en verscheen niet ter zitting van de raad. Dit leverde een onvoorwaardelijke schorsing voor een maand op.

Zaak R.4440/14.26.2: mr. X verzuimde het griffierecht tijdig te voldoen. In een andere procedure verscheen hij niet ter zitting. In deze zaken werd klager veroordeeld tot betaling van € 28.113 respectievelijk € 15.858, te vermeerderen met kosten. Mr. X maakte aanspraak op betaling van openstaande

facturen van ruim € 44.000; hij zou hebben gewezen op het feit dat het griffierecht niet was voldaan en wat daar de gevolgen van zouden zijn. Hij zou klager hebben meegedeeld zijn werkzaamheden te staken bij uitblijven van betaling van zijn declaraties.

De raad overweegt niet bevoegd te zijn declaratiegeschillen te beslechten, behoudens in geval van excessief declareren. Maar de klacht over de dienstverlening acht de raad gegrond, nu klager onweersproken heeft gesteld dat zij bedoelde brieven niet heeft ontvangen. Onvoorwaardelijke schorsing voor een maand, mede omdat mr. X niet ter zitting is verschenen.

Zaak R. 4440/14.26.3: mr. X hield zich gedurende vier maanden onbereikbaar voor klager, die hem ook verwijt dat hij niets voor hem deed en het dossier niet overdroeg.

Mr. X voerde bij de tuchtrechter geen verweer en verscheen evenmin ter zitting. Onvoorwaardelijke schorsing voor twee weken.

Zaak R. 4440/14.26.4a: mr. X betaalde nota's van een deurwaarderskantoor niet, voerde geen verweer tegen de klacht en verscheen evenmin ter zitting. Onvoorwaardelijke schorsing voor twee weken.

Zaak R. 4440/14.26.4b: mr. X behandelde zaken voor een incassobureau. Hij zou nalatig zijn geweest in zijn informatieverstopping, dossiers onvolledig hebben overgedragen en geen specificaties bij de declaraties

hebben verstrekt.

De raad overweegt dat klager zijn klachten onvoldoende heeft gesubstantieerd. De verweten gedragingen kunnen dus niet worden vastgesteld: klacht ongegrond.

Zaak R. 440/14.26.5: mr. X verzuimde zich te stellen in een procedure. Na verstek werd klager veroordeeld tot nakoming en betaling van dwangsommen. Mr. X tekende verzet aan maar voldeed de griffierechten niet, waarna ontslag van instantie volgde. Klager heeft hierdoor onder meer een bedrag van ruim € 18.000 aan dwangsommen verbeurd.

Mr. X voerde geen verweer tegen de klachten en verscheen evenmin ter zitting. Onvoorwaardelijke schorsing voor een maand.

Zaak R. 440/14.26.6: Mr. X liet nota's van een advocatenkantoor onbetaald en executoriale maatregelen hadden niet of nauwelijks effect. Mr. X bood aan zijn schuld af te wikkelen door een samenwerking met klager aan te gaan. Kort nadien besloot klager deze samenwerking te beëindigen. Afspraken over afbetaling van de schuld kwam mr. X vervolgens niet na; de huidige vordering van klager bedraagt ruim € 154.000. Debiteuren die mr. X ter incasso aan klager overdroeg, bleken geen reële debiteuren te zijn.

Mr. X voerde geen verweer tegen de klacht en verscheen evenmin ter zitting. Schrapping van het tableau.

Algemeen deken
Walter Hendriksen

TEN SLOTTE

Rechtsbijstands- achtbaan

U mag gerust weten dat de ontwikkelingen rond de bezuiniging op de rechtsbijstand zo langzamerhand als een achtbaan beginnen te voelen. Twee jaar geleden begon de kar te rijden met het nieuws dat staatssecretaris Teeven ruim 85 miljoen euro wilde bezuinigen op het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. U weet wel, die voorziening die ervoor zorgt dat ook de laagste inkomens hun recht bij de rechter kunnen halen. Die ervoor zorgt dat geld en gelijk niet één en hetzelfde zijn.

Sindsdien is het een opeenvolging van hoge toppen en steile afdalingen. Zo was er de meerderheid in de Tweede Kamer die tegen het voorstel was. Totdat ze het niet meer waren. Er was de fractievoorzitter die onder druk publiekelijk verklaarde dat er 'geen verdere bezuiniging op de rechtsbijstand' zou komen. Maar die later toch iets anders bedoelde. Er was de uitspraak dat 'advocatuur een luxeproduct is'. Er waren expertmeetings in de Eerste Kamer waarbij alle genodigden het eens waren over de onwenselijkheid van het uitkleden van het systeem. En er was de demonstratie in toga op het Plein, waarbij onder meer de SP, GroenLinks en D66 hun steun uitspraken voor het standpunt van de advocatuur. Staatssecretaris Teeven hoorde, zag aan en ging vervolgens verder met zijn plannen.

Afgelopen maand gingen we gezamenlijk in een staatsrechtelijke *looping*, toen de Eerste Kamer de motie-Franken aannam, die het kabinet oproept om geheel af te zien van de bezuiniging. Daar hebben wij bij de NOvA wel even om gejuicht. Dat geeft nieuwe energie. Hier kon de staatssecretaris echt niet omheen. Totdat hij het toch deed. Teeven zag (voorlopig) af van het wetsvoorstel stelselvernieuwing, maar de AMvB die de vergoedingen voor advocaten vermindert, is wel in werking getreden. Staatsrechtelijk gezien is dit niet incorrect, het kabinet heeft dit recht. Maar het gaat nadrukkelijk tegen de geest en strekking van de motie van de heer Franken (CDA) in (die *en marge* ook nog tegen de gehele V&J-begroting stemde).

Nu heeft staatssecretaris Teeven een commissie aangekondigd die onderzoek gaat doen naar de kostenstijging van het stelsel van rechtsbijstand. En die aanbevelingen zal doen om het stelsel in de toekomst betaalbaar te houden. Is dit dan weer een piekje in de achtbaan? Wij hopen het van harte. In de commissie zit in elk geval één advocaat. Inzichten vanuit de praktijk zijn van groot belang. De advocatuur zal ondertussen niet stilzitten en niet alleen de commissie nauwgezet volgen, maar ook zelf zo nodig voorstellen doen. Er moet nu duidelijkheid komen over de toekomst van de rechtsbijstand. Voordat de sociale advocatuur misselijk uit de kar wordt geduwd.

NJC TALENTS 2015

20 maart 2015 Amsterdam RAI

voorheen
DE NATIONAAL
JURISTEN
CONGRES

NJC | AWARDS
2015

Top firms meet talent

Ga naar njctalents.nl om je gratis in te schrijven

Onderstaande organisaties, bekend op 12 februari, zijn als exposant op NJC Talents aanwezig. Kijk voor een update op njctalents.nl.

ALLEN & OVERY

BAKER & MCKENZIE

Bird & Bird

CLIFFORD
CHANCE

C/M/S/

Law. Tax

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

Hogan
Lovells

HOUTHOFF BURUMA

HVG

NautaDutilh

NORTON ROSE FULBRIGHT

Stibbe

VanDoorne
Advocaten • Notarissen • Fiscalisten

DE NATIONALE
CARRIÈRE
BEURS

CARRIÈRE
JAARBOEK

BESTGRADUATES LAW

LTP
Meer kans op succes

MEMORY MAGAZINE

jobnet
alles voor je carrière

NJC Talents & NJC Awards zijn activiteiten van onderdeel van de memory group

Documenten
digitaliseren
doe je zo

Met
Meesterwerk
van Ricoh

Scannen, organiseren, veilig opslaan en doorzoeken!
Direct in het juiste digitale dossier.

Scan en organiseer al je documenten met 1 druk op de knop. Scannen, verzenden, opslaan, terugvinden, doorzoeken en delen. Altijd handiger dan handmatig. Zo krijg je altijd en overal de juiste informatie op het juiste moment bij de juiste persoon. Snel, veilig én kostenbesparend. Zo helpt Ricoh je met het vervaardigen en organiseren van informatie. Zodat jij kunt focussen op wat er toe doet en het verschil kunt maken. Je ontdekt Meesterwerk van Ricoh op Zo.Ricoh.nl

Deze pagina is interactief. Download de Clickable Paper app en scan deze pagina of ontdek meer op Zo.Ricoh.nl